

Informe

Impactes de la crisi de l'habitatge en les vides dels infants i els adolescents

Estratègies d'expulsió immobiliària, afrontament de les famílies i impactes de la inseguretat residencial en la infància i l'adolescència

Una anàlisi qualitativa a Ciutat Vella a partir del mètode etnogràfic

#Observatori017Bcn

#InfànciaHabitatge

Informe realitzat en el marc de l'Observatori 0-17 BCN (programa municipal de recerca sobre infància i adolescència, promogut per l'Ajuntament de Barcelona.

El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de l'Institut Infància i Adolescència i no reflecteix necessàriament la visió de l'Ajuntament de Barcelona.

Edita:

Institut Infància i Adolescència de Barcelona

– Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IIAB-IERMB)

Equip de treball:

Miryam Navarro Rupérez (investigadora: treball de camp, anàlisi i redacció)

Laia Pineda (directora, suport a l'anàlisi i a la redacció)

Laia Curcoll (publicació i comunicació)

Barcelona, novembre de 2022

Aquest informe no ha passat per correcció ortogràfica

La manera de citar el present informe serà: Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2022). *Impactes de la crisi de l'habitatge en les vides dels infants i els adolescents*. IIAB-IERMB i Ajuntament de Barcelona.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement – No comercial – Compartir igual (by-nc-sa) amb finalitat no comercial i amb obra derivada. Es permet copiar i redistribuir el material en qualsevol mitjà i format, sempre que no tinguin finalitats comercials; així com remesclar, transformar i crear a partir del material, sempre que es difonguin les creacions amb la mateixa llicència de l'obra original.

Presentació, objectius, antecedents de la recerca i metodologia

- 1 Dos paradigmes de ciutat i dos drets en tensió: el dret a la propietat privada versus el dret a l'habitatge
- 2 El dret a la propietat: estratègies de mobilitat forçada i d'expulsió dels veïns i veïnes
- 3 El dret a l'habitatge: estratègies transversals d'afrontament i resistència de les famílies

- 4 Impactes de la inseguretat residencial en la infància i l'adolescència
- 5 Conclusions: l'arrelament, clau imprescindible per garantir els drets de la infància
- 6 Recomanacions
- Bibliografia

Il·lustracions i fotografies*

Il·lustracions i fotografies d'autor: @Nomdenoia, @Sergi Bernal, @Biksakura

©Jordi Orobitg, @getp_GRAFO, @Imanol Reino, ©Miryam Navarro Rupérez **Cartells, notícies i tuits publicats pels**

moviments i organitzacions socials: @Resistim al Gòtic, @Sindicat d'habitatge Raval, @Sindicat d'habitatge Barceloneta, @PAH, @Sindicat de Llogaters, @Oficina Popular d'habitatge de Gràcia, @Observatori DESC

Webs de plataformes immobiliàries: @Hayastates, @Cerverus, @Blackstone, @Idealista **Notícies de diaris que es**

fan ressò de l'actualitat de l'habitatge: @Público, @El País, @La Vanguardia, @El periódico, @Masala **Plans i**

activitats promogudes per l'Ajuntament de Barcelona: @Ajuntament de Barcelona, @Enfocats_Habitatge i resistència (Centre Cívic Pati Llimona)

***Totes les il·lustracions i fotografies han estat obtingudes de fonts publicades (cartells, webs, tuits, notícies als diaris) i estan convenientment citades. En cas de fotografies d'autor, disposem del seu consentiment d'ús en el marc d'aquest informe.**

Agraïments

Volem transmetre un profund agraïment als infants i adolescents que han compartit la seva història a través de les seves mares, pares i veïnes, i a les famílies informants que ha fet possible aquesta investigació amb els seus testimoniatges. Moltes gràcies a totes les persones, organitzacions, referents de l'administració pública, moviments socials i veïnals i institucions que defensen el dret a l'habitatge, vetllant així, pels drets de la infància.

Presentació

Aquest laboratori de recerca s'emmarca en el programa municipal **Observatori 0-17 BCN, vides i drets de la infància i l'adolescència a la ciutat**^[1] encarregat per l'Ajuntament de Barcelona a l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona, unitat especialitzada de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IIAB-IERMB).

El treball que aquí presentem defensa, amb dades etnogràfiques, que la crisi de l'habitatge impacta de forma directa i transversal al creixement en condicions òptimes dels infants i adolescents, i de forma molt greu a la infància empobrida. L'anàlisi evidencia que els desnonaments^[2], l'especulació immobiliària i l'expulsió del barri impacten profundament a tots els aspectes de la vida de nens, nenes i adolescents. A més, afecta als seus entorns més propers (la seva família, les seves amistats, el seu veïnat^[3] i la seva escola), i posa en risc la seva salut física, mental i relacional.

A més, volem destacar que l'expulsió forçada de l'habitatge d'un infant o adolescent, la impossibilitat de disposar d'un habitatge en bones condicions d'habitabilitat i/o de l'oportunitat de l'arrelament al seu barri i comunitat vulnera els 4 principis fonamentals de la Convenció dels Drets de l'Infant: el principi de l'interès superior (art.3), el principi de no discriminació (art.2), el principi de màxim desenvolupament i vida digna (arts. 6, 27) i el principi de participació dels infants (arts. 12,17).

També volem destacar la combinació de dades quantitatives i qualitatives que ha incorporat aquest laboratori, a fi de conèixer en profunditat i de forma comparada les dinàmiques residencials a la ciutat de Barcelona dels últims anys, i més en concret al districte de Ciutat Vella. En concret, ens hem focalitzat en conèixer com afecta l'emergència d'habitatge al desenvolupament dels infants i els adolescents, posant les seves experiències a centre de l'anàlisi.

L'aproximació qualitativa s'ha fet des de l'antropologia social i cultural, amb el recull, l'anàlisi i la triangulació de diferents tècniques etnogràfiques, dels anys 2018 al 2022 (amb una pausa forçada l'any 2020, per la crisi oberta per la covid-19). Tots els casos resseguits s'emmarquen en situacions de famílies amb infants i adolescents a càrrec que viuen en **habitatges insegurs o inadequats**, d'acord amb la classificació de l'European Typology of Homelessness and Housing Exclusion (ETHOS)-[\[4\]](#). Al llarg de l'informe ens referim a aquestes situacions com a situacions d'inseguretat residencial, inseguretat habitacional, risc d'exclusió residencial o expulsió forçada de la llar.

Les evidències emergides del treball de camp etnogràfic s'han contrastat i complementat amb les dades estadístiques de l'estudi sobre infància i habitatge ***Infàncies i habitatge: sobre costos, gentrificació i emergència habitacional a Barcelona*** realitzat per l'Àrea de Cohesió Social i Urbana del mateix IERMB l'any 2019 [\[5\]](#).

[1] L'Observatori 0-17 BCN és un programa municipal de coneixement que aporta dades i anàlisi sobre les vides i els drets de la infància i l'adolescència a Barcelona ciutat, i sobre les polítiques que se'ls adrecen.

[2] **Desnonament** és el terme jurídic utilitzat per avisar a l'inquilí de la finalització del seu contracte d'arrendament, així com de la seva execució mitjançant el **desallotjament** (atesa l'existència d'una resolució judicial que es justifica per incompliment del contracte d'arrendament per manca de pagament de la renda o qualsevol altre incompliment contractual). Amb el terme "**llançament**" es fa referència a l'acte físic de desallotjar als ocupants de l'habitatge o local i se sol produir conjuntament amb el propietari i una representació del Jutjat i un serraller, per a tornar a prendre possessió del immoble, procedint a entrar a l'immoble. En el cas dels incompliments contractuals en contractes hipotecaris o de compra-venda, s'utilitza el terme **execució hipotecària** per indicar la resolució judicial que finalitza amb la subhasta de l'immoble i el llançament del propietari. No obstant, a rel del gran increment del volum de desallotjaments dels darrers anys, és habitual fer ús del terme "desnonament" per referir-se als dos tipus de desallotjaments (contractes d'arrendament i/o de compra-venda).

[3] Hem obtingut dades sobre com s'ha viscut abans durant i després de la pandèmia relativa a les xarxes de suport veïnal a la Ciutat Vella . Tot i ser recollits en aquest estudi, no seran presentats en profunditat per la seva complexitat, serà tractat en un informe de manera diferenciada. Veure: Navarro, M. (2021) Gazeta de Antropolgia. <http://hdl.handle.net/10481/69640>

[4] La classificació ETHOS ([European Typology of Homelessness and Housing Exclusion](#)) elaborada per la Federació europea d'entitats nacionals que treballen en l'àmbit del sensellarisme (FEANTSA) defineix quatre tipologies d'exclusió residencial: **sense sostre** (persones que viuen en la intempèrie o en allotjaments d'emergència), **sense llar** (persones que viuen en albergs i centres per gent sense llar/allotjament temporal, persones en albergs per dones, allotjaments per a immigrants, persones que sortiran d'internament en institucions o persones que reben ajudes a llarg termini per sensellarisme) en **habitatge insegur** (persones que viuen en allotjament insegur, amb amenaça de desnonament, o sota amenaces violentes) i en **habitatge inadequat** (persones que viuen en estructures temporals/no convencionals, persones que viuen en habitatge inadequat (o infrahabitatge) o persones que viuen en amuntegament.

[5] Aquesta recerca s'ha desenvolupat paral·lelament i de forma complementària, a la recerca quantitativa de [Antón-Alonso, F., Cruz, I., Porcel, S. & Sánchez, A., \(2019\): Infàncies i habitatge: sobre costos, gentrificació i emergència habitacional a Barcelona Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona. Ajuntament de Barcelona](#), elaborada per l'Àrea de Cohesió Social i Urbana de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona en el marc del Contracte Programa 2019-2020 entre l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI de l'Ajuntament de Barcelona i el Consorci IERMB-IIAB.

Motivació:

conèixer com les dinàmiques residencials a la ciutat de Barcelona dels últims anys impacten de forma diferencial en les condicions de vida dels infants i adolescents.

Motivació:

conèixer com l'emergència d'habitatge afecta al desenvolupament integral de nenes, nenes i adolescents, posant les seves experiències a centre de l'anàlisi.

Finalitat: oferir orientacions d'acció i millora a les persones i organismes que prenen decisions tècniques i formulen polítiques d'habitatge, per afavorir que s'incorpora la perspectiva d'infància.

Objectiu de la recerca

Des de l'Àrea de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona, tal i com queda recollit al nou [Pla d'Infància 2021-2030](#), se sosté que: “Per garantir els drets de la infància i l'adolescència és necessària la coordinació de les estructures familiars, administratives i comunitàries com a via per cobrir les necessitats d'alimentació, salut, educació i habitatge, en tant que béns bàsics inqüestionables per a un creixement sa i feliç”

- ✓ Des de l'Institut Infància i Adolescència **volem aportar nou coneixement sobre com afecta la crisi d'habitatge a la vida i al desenvolupament integral d'infants i adolescents**, posant al centre de l'anàlisi les seves experiències i de les seves famílies.
- ✓ Concretament, aquesta recerca té la finalitat d'**oferir orientacions d'acció i de millora a les persones i organismes que prenen decisions tècniques i formulen polítiques d'habitatge, per afavorir que incorporin la perspectiva d'infància i la garantia dels seus drets**, des de la premissa que nenes, nens i adolescents són ciutadans i ciutadanes amb necessitats específiques, també en l'àmbit de l'habitatge.

Preguntes de la recerca

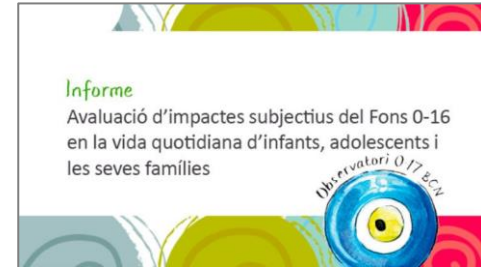
Les dades etnogràfiques combinades amb les dades estadístiques sobre habitatge a la ciutat de Barcelona ens porten a formular les preguntes que orienten aquest laboratori, a saber:

- Quines **fórmules utilitza l'especulació del mercat immobiliari** per fer efectiva l'expulsió residencial dels veïns i veïnes?
- Quines **estratègies despleguen les famílies per afrontar** la possible pèrdua de l'habitatge?
- Quins **impactes té en la vida dels infants i adolescents** viure en condicions d'inseguretat residencial i, en el pitjor dels casos, l'expulsió de la seva llar?
- Quines són les **respostes de l'administració** davant l'expulsió de la llar dels infants i les seves famílies?
- Quines són les **estratègies comunitàries per protegir les famílies** de les expulsions forçades de l'habitatge?
- Com ha afectat a les famílies **la crisi de la Covid-19 i la postpandèmia** a l'emergència de l'habitatge?

Antecedents de la recerca

- A l'etnografia del 2018 [“Avaluació dels impactes subjectius del Fons 0-16 en la vida quotidiana dels infants i adolescents”](#) (IIAB, 2020a) ja es va detectar que l'habitatge era font d'estrès a la vida quotidiana dels infants, els adolescents i les seves famílies, i de manera molt greu si es troben en situació de pobresa.
- En un estudi anterior de Martínez-Celorrio i Marín-Saldo, [Les condicions de vida de les famílies amb infants i adolescents ateses pels serveis socials de Barcelona amb problemàtiques d'extrema complexitat](#) (IIAB, 2018) van recollir la mateixa problemàtica:

“Els sentiments estressants per haver de pagar deutes, ajustar pressupostos i buscar recursos de supervivència generen climes familiars deteriorats per l'ansietat, redueix les pràctiques afectives amb els infants i obre conflictes interns de convivència” (p.38)

Font: Institutinfancia.cat

LABORATORI “Avaluació dels impactes subjectius del Fons 0-16 en la vida quotidiana dels infants i adolescents” (IIAB, 2020a) [\[6\]](#)

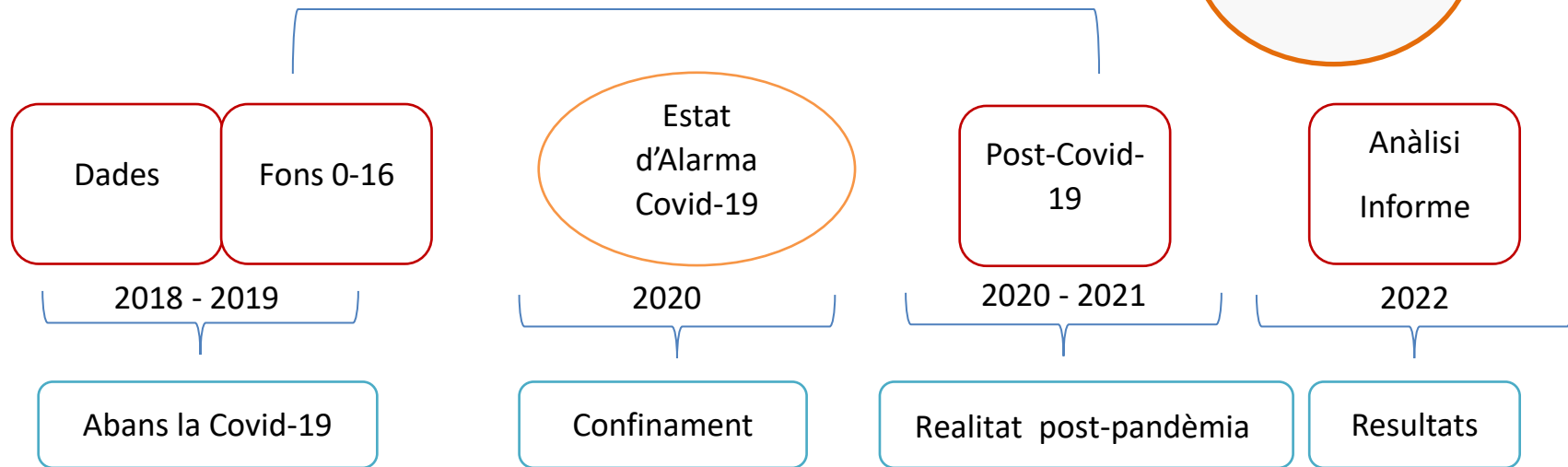
- Al 2018, famílies i professionals **destacaven el paper del preu d'habitatge de lloguer en la garantia del benestar de la infància i l'adolescència** a la ciutat de Barcelona.
- **La pujada del preu té influència directa sobre l'economia familiar.**
- Que els criteris d'inclusió i exclusió de les ajudes socials siguin **únicament els ingressos i no les despeses de les llars**, deixa fora de les ajudes a molts infants que les necessiten.
- Les famílies sol·licitants del Fons 0-16 al 2018 definien les **dimensions materials més importants per acompanyar el creixement dels seus infants** per aquest ordre (IIAB, 2020a):
 1. Suport bàsic com l'alimentació, el material escolar, la higiene i la roba (focus del programa Fons 0-16)
 2. Altres productes bàsics vinculats principalment amb medicaments i salut
 - 3. Habitatge i subministraments bàsics**
 4. Altres béns de consum com ara jocs, joguines, equipament esportiu, artístic, d'oci i esbarjo dels infants
- **10 de les 13 famílies informants estaven amenaçades de perdre el seu habitatge al 2018.**

[\[6\]](#) Resum executiu d “Avaluació dels impactes subjectius del Fons 0-16 en la vida quotidiana dels infants i adolescents”(IIAB, 2020a) disponible a: <https://institutinfancia.cat/mediateca/avaluacio-impactes-subjectius-del-fons-0-16/>

Metodologia

ETNOGRAFIA

*Recerca
qualitativa*

Per aquest laboratori l'etnografia centra l'observació participant en famílies, professionals, moviments socials a més de la participació activa de la investigadora en xarxes veïnals als cinc barris del districte de Ciutat Vella. Incorporarem una perspectiva d'investigació seriada, abans i després de la Covid-19, al recuperar les dades connectades directament amb l'habitatge de la recerca etnogràfica realitzada el 2018 al laboratori de l'IIAB sobre els impactes del Fons 0-16 en les famílies beneficiàries. (IIAB, 2020a)

Descripció de les tècniques utilitzades al laboratori

TOTES LES FASES DE LA INVESTIGACIÓ SERIADA QÜESTIONS RELACIONADES AMB HABITATGE (2018-2022)

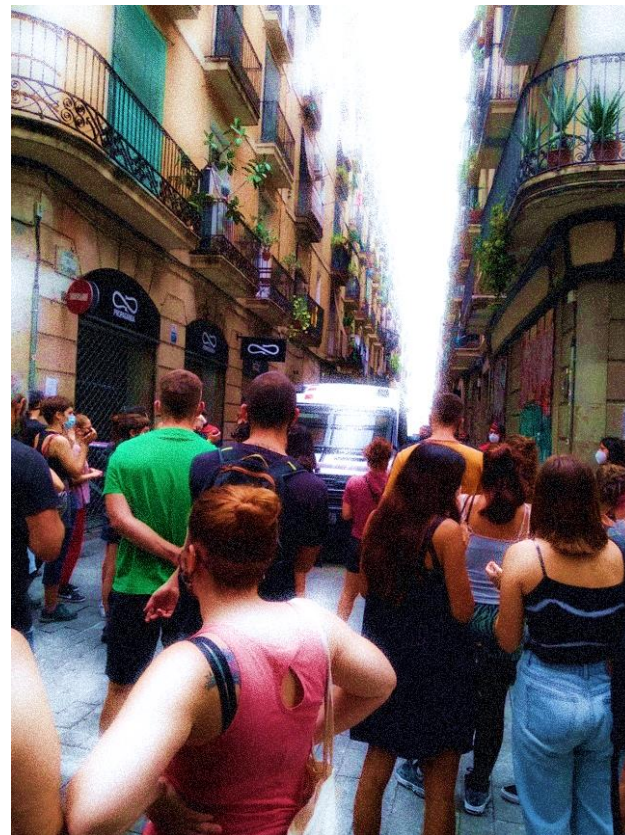
Observació: 600 hores d'observacions al carrer (alçaments aturats i executats), en contacte amb 10 associacions veïnals de suport mutu i sindicats d'habitatge.

Estudi de cas: 20 famílies en risc d'exclusió residencial i/o socioeconòmic.

Entrevistes semiestructurades: 50 adults(*)

45 familiars; 2 persones del món educatiu; 3 professional de la SIPHO- (UCER).

Entrevistes Grup focal: 2 sessions amb professionals de Serveis Socials de Ciutat Vella.

Veïns i veïnes aturant un desnonament. Raval, 2019.

(*) Atès que la pèrdua o canvi forçós de la llar és un fet traumàtic en la vida dels infants, i a fi d'evitar qualsevol tipus de revictimització, s'ha descartat recollir els testimonis directes d'infants entre 6 i 12 anys en aquesta fase de la recerca. Les entrevistes grupals previstes amb adolescents s'anul·len causa de la Covid-19 i s'emplaça aquesta consulta per a futures línies de la recerca amb l'acompanyament adequat. Ambdues decisions responen al compromís de l'Institut Infància de no causar cap dany als infants i adolescents en els processos de recerca duts a terme (UNICEF Office of Research - Innocenti et al., 2022).

Algunes qüestions destacables en relació a la recerca i la pandèmia:

- **La pandèmia de la Covid-19 ha dificultat substancialment el desenvolupament de la recerca.** Se n'han vist afectats el cronograma i les tècniques d'investigació, que s'han adaptat a les possibilitats del moment, posant per davant la salut i la integritat de les persones informants.
- Per garantir el compromís de l'Institut Infància de no causar cap mal als infants i adolescents en els processos de recerca duts a terme (UNICEF Office of Research - Innocenti et al., 2022):
 - **S'ha descartat recollir els testimonis directes d'infants entre 6 i 12 anys per evitar qualsevol tipus de revictimització** en aquesta fase de la recerca, ja que hem detectat que en tots els casos, tot i que en diferents graus, la pèrdua o canvi forçós de la llar és un fet traumàtic en la vida dels infants.
 - **Les entrevistes grupals previstes amb adolescents s'han anul·lat** a causa de la Covid-19. Hem ajornat aquesta tècnica amb aquesta població per a futures línies de continuïtat de la recerca que comptin amb l'acompanyament adequat.
- Ens plantejàvem tenir accés a les xarxes de suport formals des de les perspectives dels Serveis Socials i dels Centres de salut d'Atenció Primària (CAP). **Però davant la situació d'emergència i saturació dels serveis, es va descartar l'accés als CAP del Gòtic, Drassanes, i Casc Antic.**
- En canvi, les xarxes de suport mutu i veïnal (xarxes de suport informal) s'han activat i obert de forma protagonista durant i després del confinament. **Aquesta activació del món comunitari ha facilitat els estudis de cas dels moviments socials, veïnals i xarxes comercials connectats amb els desnonaments.**

Gràcies a la recerca quantitativa sobre el context residencial sabem que^[7]:

- La majoria de les famílies no tenen mitjans econòmics per adquirir un habitatge en propietat.
- El cost de l'habitatge (generalment en règim de lloguer) implica sobrecàrrega molt important en les llars amb infants en situació social d'extrema complexitat.
- Els preus de l'habitatge a Ciutat Vella s'han duplicat en els darrers cinc anys, i la majoria de famílies empobrides viuen en règim de lloguer (tot i l'encariment, també, dels lloguers).
- Assumir la diferència entre l'alt cost de l'habitatge i la precarització de l'economia de les famílies amb fills menors d'edat a càrrec deriven en privació material dels seus components.
- La càrrega de l'habitatge sobre les llars amb menors a càrrec augmenta la desigualtat intragrup entre infants i adolescents.
- La despesa de l'habitatge i la criança dels infants suposa un alt grau de privació material en les famílies amb fills a càrrec.
- La mobilitat forçada afecta principalment a la població infantil que habita en els barris on el procés de gentrificació és més intens, com a Ciutat Vella.

[7] Font: Antón-Alonso, F; Cruz, I, Porcel, S., i Sánchez, A. (2019) "Infàncies i habitatge: sobre costos, gentrificació i emergència habitacional", elaborada el 2019 per l'Àrea de Cohesió Social i Urbana de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.

1. Dos paradigmes de ciutat i dos drets en tensió: el dret a la propietat privada versus el dret a l'habitatge

Dret propietat privada versus dret a l'habitatge

Dos paradigmes de ciutat i dos drets en tensió: en l'habitatge es confronten dos drets constitucionals

Paradigma de la ciutat com a objecte de consum turístic i mercaderia:

- Es nodreix de la imatge de *Barcelona Band*: “Viu el barri Gòtic”.
- Està connectat amb la gentrificació i la turistificació,
- Orientat a la població flotant.
- Casa-mercaderia: Matèria primera dels mercats immobiliaris.
- Es fonamenta en el dret a la propietat. (Art. 33 de la Constitució espanyola).

Haya Real Estate fons d'inversió immobiliari global (Fons voltor). Seu del Fons Cerverus.

A Espanya, Blackstone opera amb el nom *Anticipa Real Estate*, gestora immobiliària amb la qual es va apoderar de les hipoteques de Catalunya Caixa.

Paradigma de la ciutat com a espai de convivència veïnal i escenari del teixit social i polític:

- Es recolza en la idea del *Dret a la Ciutat*: Henry Lefevre (1968) “Viure al barri Gòtic”.
- Es basa en la defensa veïnal del dret a l'habitatge digne i a l'ús de l'espai públic.
- Orientat a població local.
- Casa-llar: Arrelament al teixit comunitari.
- Es fonamenta en el dret a l'habitatge (Art. 47 de la Constitució espanyola).

Font: BarneCentre.com. Campanya per potenciar el comerç al centre de la ciutat a població flotant (a) i població local (b)

“Resistim al Gòtic” per la defensa de l'habitatge orientada al veïnat.

Segons la Constitució espanyola de 1978, el dret a la propietat (art.33) fa referència als drets i llibertats individuals, mentre que el dret a l'habitatge (art.47) es troba entre els principis rectors de la política social i econòmica de l'Estat i, per tant, són els poders públics els qui l'han de garantir als ciutadans. Sovint ambdós drets queden confrontats en litigis judicials.

- El [18 de setembre de 2020](#), amb els vots d'una àmplia majoria parlamentària, el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 11/2020 de mesures urgents en matèria de contenció de rendes en els contractes d'arrendament d'habitatge i de modificació de la Llei 18/2007, de la Llei 24/2015 i de la Llei 4/2016, relatives a la protecció del dret a l'habitatge.
- Aquesta llei és proposada des del sindicats de llogaters en defensa de l'habitatge i amb un ampli **suport social**; [més de 4.000 entitats culturals, socials, solidàries, laborals, polítiques, veïnals que van reclamar una regulació de preus del lloguer a Catalunya.](#)
- L'incompliment de la normativa pot comportar [sancions](#) que van des dels 3.000€ fins als 90.000€.

Foto:©Sindicatdellogaters.org

Totes les reformes de llei per a la garantia d'un dret constitucional que puguin posar en risc la garantia d'un altre dret o llibertat individual de la Constitució espanyola poden ser recorregudes o anul·lades pel Tribunal Constitucional, quan un grup parlamentari presenta una esmena

- [L'11 de març de 2022](#) el de Tribunal Constitucional va anul·lar els preceptes de la llei que posava topall als preus de lloguer.
- S'estima parcialment el recurs d'inconstitucionalitat del PP contra diversos preceptes de la Llei 11/2020 de mesures urgents en matèria de contenció de rendes als contractes d'arrendament d'habitatge (BOE 84 08/04/22)
- La sentència declara que són inconstitucionals i nuls els articles 1, 6 a 13, 15 i 16.2 de la Llei 11/2020, de 18 de setembre, les disposicions addicionals primera, segona i tercera; la disposició transitòria primera i la disposició final quarta, lletra b); la disposició addicional quarta i la disposició final tercera queden, per tant, fora de l'ordenament jurídic.
- La sentència argumenta que els preceptes declarats inconstitucionals suposen una invasió de la comunitat autònoma a les competències de l'Estat que reconeix l'article 149.1.8 de la Constitució referida a la competència en matèria civil per regular les bases contractuals.

Comunicat

COMUNICAT: El Tribunal Constitucional tomba la llei 11/2020, que regula els lloguers a Catalunya

#habitatge, #LaRegulacióNoEsToca, alquileres, asambleas inquilinas, asambleas llogateres, derecho a la vivienda, dret a l'habitatge, Ley 11/2020, Llei 11/2020, lloguers, lobby immobiliari, lobby inmobiliario, Parlament de Catalunya, regulació de lloguers, regulación de alquileres, Tribunal Constitucional, vivienda

Font: [Sindicatdellogaters.org](https://www.sindicatdellogaters.org)

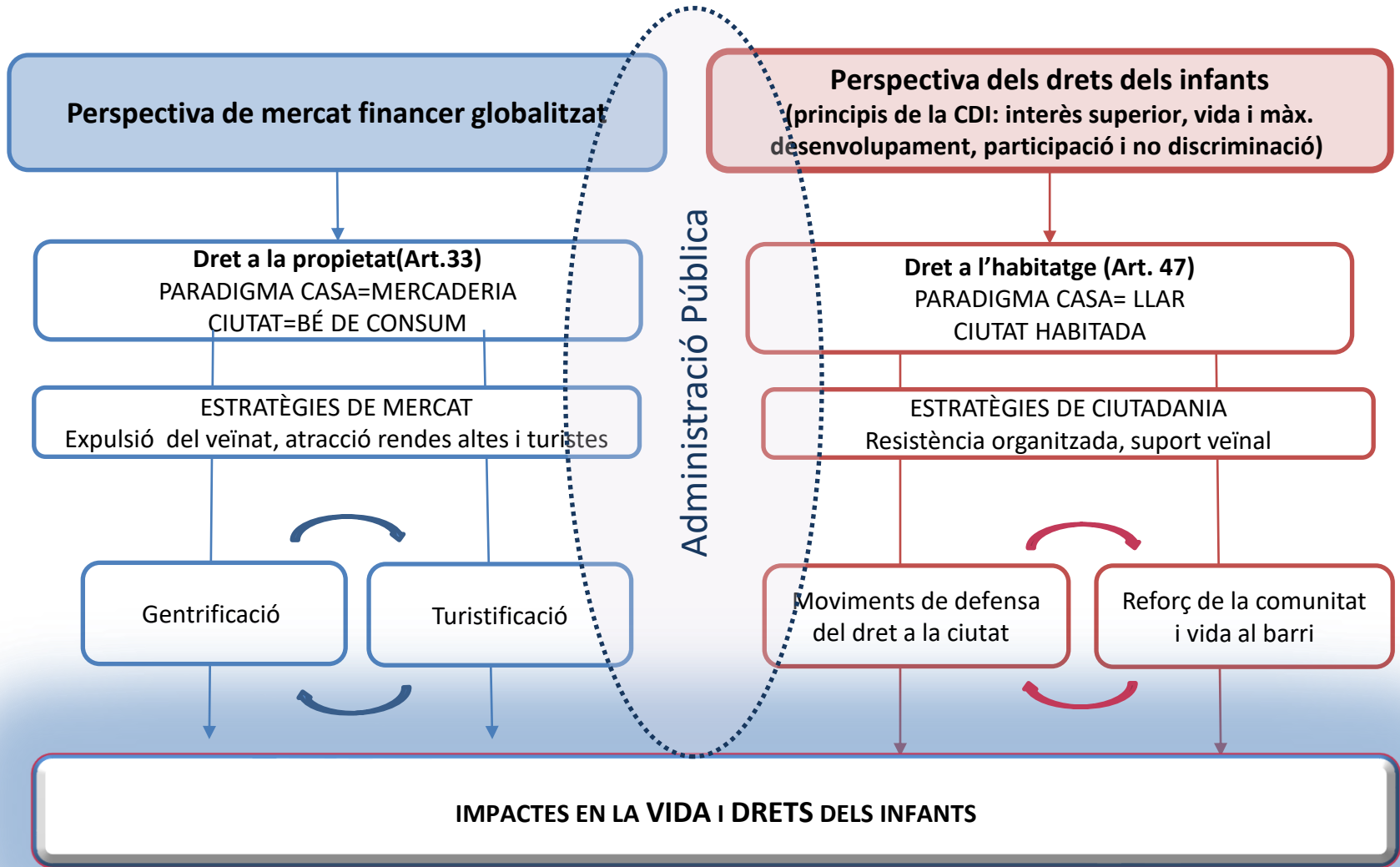
La defensa del dret fonamental a la propietat dins la Constitució espanyola també es confronta amb altres drets reconeguts a nivell internacional, com els drets recollits a la Convenció de Drets de l'Infant (CDI), ratificada per l'estat espanyol el 1990 (i per tant d'obligat compliment)

A través de la vulneració del dret a l'habitatge queden compromesos els 4 principis rectors de la CDI, que constitueixen la base per a l'aplicació de tots i cadascun dels drets de l'infant:

- 1) **El principi d'observar sempre l'interès superior de l'infant,**(art. 3) segons el qual qualsevol decisió, llei o política que pugui afectar la infància ha de tenir en compte què és el millor per als nens i nenes.
- 2) **El principi del dret a la vida, la supervivència i el desenvolupament,** (art.6) segons el qual tots els nens i nenes tenen dret a viure, desenvolupar-se i assolir el seu màxim potencial en la vida. Això inclou tenir dret, per exemple, a una alimentació i allotjament adequats, l'aigua potable, l'educació, l'atenció sanitària, rebre informació sobre els seus drets, o bé el joc, el descans, el lleure i la cultura.
- 3) **El principi de participar i ser escoltat,** (art.12) segons el qual els ciutadans fins als 17 anys tenen dret a ser escoltats i consultats sobre les situacions que els afectin i que les seves opinions es tinguin en compte. Això no vol dir que puguin fer sempre el que vulguin, sense supervisió adulta. Les possibilitats de participació s'han d'anar adaptant a cada edat d'acord amb la maduresa dels infants i joves.
- 4) **El principi de no discriminació,** (art.2) segons el qual tots els infants tenen els mateixos drets: en tot cas, en tot moment i sense excepcions. No n'importa el color de pell, la religió, la procedència o les idees dels seus progenitors o dels adults que en tenen cura.

Foto:©Sergi Bernal. Infants del barri Gòtic reivindicant el carrer després de mesos de confinament. Ciutat Vella, 2020.

2. El dret a la propietat privada: estratègies de mobilitat forçada i d'expulsió dels veïns i veïnes

2.1 Gentrificació i turistificació a Barcelona

2.2 Estratègies immobiliàries d'expulsió

2.2.1 La pujada de preus del lloguer

2.2.2 La no renovació dels contractes

2.2.3 Recursos judicials i estratagemes legals

2.2.4 Mòbbing immobiliari: assetjament psicològic i extorsió dels inquilins

2.2.5 Tancament a determinats perfils: famílies racialitzades i el cas extrem de les famílies indocumentades

CAPÍTOL SEGON de la Constitució espanyola de 1978

Drets i llibertats

SECCIÓ 2a Dels drets i dels deures dels ciutadans

Article 33

1. Es reconeix el dret a la propietat privada i a l'herència.
2. La funció social d'aquests drets en delimitarà el contingut, d'acord amb les lleis.
3. Ningú podrà ser privat dels seus béns ni dels seus drets sinó per causa justificada d'utilitat pública o d'interès social, mitjançant la corresponent indemnització i de conformitat amb allò que les lleis disposin.

2.1. Gentrificació i turistificació a Barcelona

La gentrificació és el resultat de provocar el desplaçament de la població del seu barri de residència (mitjançant l'exclusió directa, o pressió perquè la població afectada abandoni l'habitatge i/o el barri) i la seva substitució per un nou veïnat amb un estatus socioeconòmic superior

La paraula **gentrificació** apareix per primera vegada al llibre *"London: Aspects of Change"* de la sociòloga Ruth Glass (1964:15). Es tracta d'un fenomen de transformació a les ciutats pel qual se substitueix la població existent per altra amb major poder adquisitiu. Aquest procés implica l'expulsió de les classes populars i s'acompanya d'un canvi de l'espai i dels usos urbans en funció de la renda dels seus habitants. Els barris afectats passen de l'estar desposseïts (com a estratègia prèvia d'expulsió) a ser un atractiu per inversions de capital que incrementa el valor immobiliari, convertint-se en un reclam per les rendes més altes. La gentrificació "s'inscriu en la lògica de les desigualtats socials i la seva plasmació en segregació residencial" (Gomà et al., 2018:11).

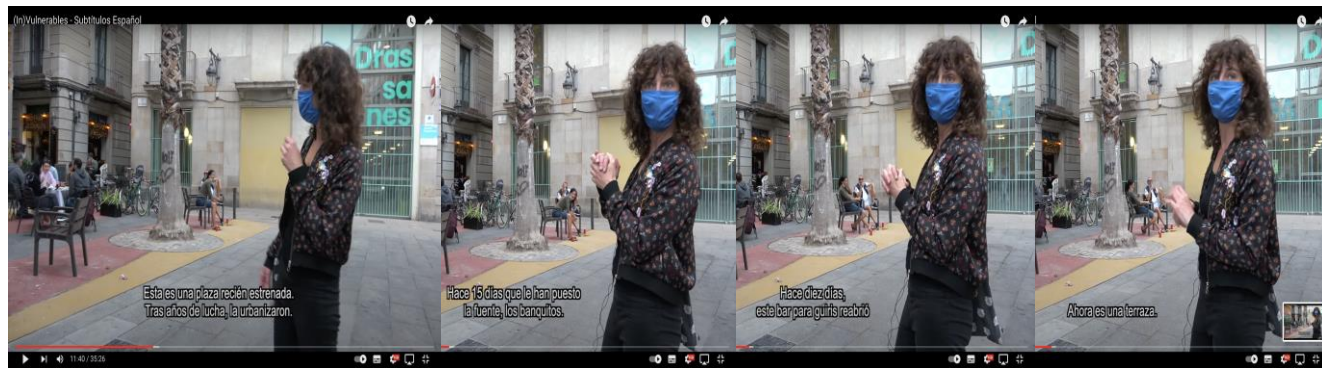
"Esta calle, antes, eran todos vecinos. Ahora la mitad de las casas son pisos para turistas. Quedamos pocos vecinos, la verdad". (Veïna de Santa Caterina, 2021)

Font: [Documental InVulnerables. 2021](#). Projecte Vulneras. ©getp-GRAFO (UAB). Direcció Jordi Grau , Nicolás Lorrite i gtep Audiovisual. I+D VulneraS. Etnògrafa: Miryam Navarro. Realitzador: Jordi Oorbitg.

La turistificació dels barris no comporta només la substitució de residents habituals, sinó una substitució d'usos vinculats a la vida quotidiana i social a usos turístics vinculats a la comercialització. Els nous usos impliquen el canvi de residents habituals per una població flotant que varia amb freqüència.

El concepte de **turistificació** (Onghena i Milano, 2015:2) és el "*procés a través del qual una realitat històrica, social o cultural es torna un valor en el mercat turístic. Es dona per fet que per a aconseguir-ho és necessari que aquesta realitat adquireixi unes certes característiques que permetin la seva comercialització*".

Aquest model turístic massiu impacta al teixit social i comercial de determinades àrees de la ciutat. Aquestes, estan orientades als turistes i no la població estable, afectant així a la vida quotidiana del veïnat que històricament les ha habitat. L'oferta de les instal·lacions i serveis d'aquests barris són alienes a les seves necessitats.

“Esta es una plaza recién estrenada. Tras años de lucha, la urbanizaron. Hace 15 días que le han puesto la fuente, los banquitos...Hace 10 días este bar para guiris reabrió. Ahora es una terraza. Ha sido una placita 10 días”. (Veïna del Gòtic, 2021)

L'atracció de turistes als centres històrics de les ciutats gentrificades també incrementa els preus de lloguer dels locals comercials. En conseqüència, desestructura el teixit comercial de proximitat i el teixit social del barri

Tweets from @BarnaCentre

Follow

Barna Centre @BarnaCentre · Aug 27

Afecta més al centre però estem davant d'un problema de ciutat, que s'ha agreujat i demana solucions. S'ha de recuperar un model de comerç que doni servei al barri i al visitant, sigui local o turístic. Parlem de la proliferació de botigues de suvenirs.
elperiodico.com/es/barcelona/2...

Tweet: @BarnaCentre; 27/07/2021

Fotos: ©Miryam Navarro

“Si em passa alguna cosa, qui es preocuparà per mi...Saber que hi ha algú, alguna persona de les de tota la vida... És la sensació de solitud i desamparament... Sola! Sola, Sola!.

A mi si em passa alguna cosa no puc comptar amb el veí perquè no el conec”.

(A.G., dona 72 anys, Barri Gòtic, 2019)

2.2. Estratègies immobiliàries d'expulsió

Els relats recollits a l'etnografia permeten identificar 5 estratègies principals del mercat immobiliari per a expulsar als seus inquilins amb la finalitat d'especular o amb la intenció d'introduir un nou perfil socioeconòmic de llogater, d'acord amb els processos de gentrificació i turistificació.

Aquestes estratègies es poden donar de manera combinada, simultània o seriada:

1. La pujada de preus del lloguer
2. La no renovació dels contractes
3. Estratègies judicials per saltar-se el marc legal que defensa el dret a l'habitatge
4. *Mòbbing* immobiliari: assetjament psicològic i extorsió dels inquilins.
5. El tancament a l'accés de determinat perfil de famílies (a destacar el cas de les persones indocumentades)

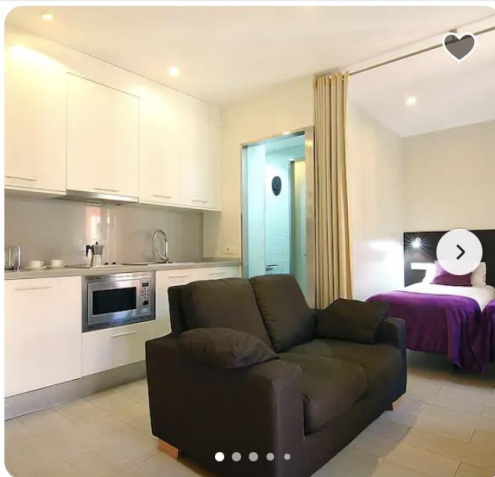
Turistes arriben a un apartament de lloguer per dies. Es pot apreciar els residus de les obres per reformes d'un pis, on prèviament s'ha expulsat a una família del barri. ART IS THASH de "el pájaro" denuncia artística; dibuixa les figures invisibles de l'escena a les escombraries: el veïnat. Foto: ©Miryam Navarro, a [FotoVeu Gòtic](#)

2.2.1. Estratègies d'expulsió: la pujada de preus del lloguer

- Quan el contracte de lloguer expira, el preu del nou lloguer arriba a duplicar-se, fins al 47,7% a Ciutat Vella (OHB, 2019)
- En cas d'haver de negociar amb grans tenidors les forces són molt desiguals. La majoria dels inquilins no coneixen els seus drets o no disposen de temps i recursos per la seva defensa.
- Les famílies han de triar entre acceptar el nou preu, molt sovint inassolible, o canviar de casa, de barri i fins i tot de població.

Más de 1.000 alojamientos
Cómo ordenamos los resultados ⓘ

Anunci: ©Airbnb, novembre 2021

Loft en La Barceloneta ★ 4,43 (109)
CLASSBEDROOM BARCELONA ...
Anfitrión profesional
22-29 nov
87 € noche · 605 € en total

“Yo quiero pagar, ¿sabes?, cariño. Yo no quiero ocupar, mis padres no me han educado para eso. Tengo miedo. Yo siempre pagar. Pero yo puedo pagar 600 € máximo. La vida está muy cara. Tengo 3 hijos pequeños. Mi marido trabaja mucho, pero el sueldo no da. No puedo pagar lo que piden, imposible, cariño, imposible”.

(Fátima, 34 anys, biparental, 3 fills menors a càrrec. Raval, juliol 2021).

2.2.2. Estratègies d'expulsió: la no renovació dels contractes

- Els inquilins que volen renovar el contracte **no tenen cap possibilitat legal de continuar si la propietat el vol rescindir**. Si una de les parts manifesta l'extinció del contracte en la forma i antelació adequades, els llogaters han de marxar.
- Perquè la renovació sigui efectiva, les notificacions han de ser per burofax amb únicament **un mes d'antelació**. Moltes famílies no tenen capacitat de reacció.
- Moltes famílies han fet renovacions periòdiques durant dècades, amb petits increments d'acord amb l'IPC. En el moment de buscar **un nou habitatge es troben que el mercat immobiliari ha duplicat o triplicat** els preus del lloguer.
- **Ni la propietat ni la Llei contemplen el factor antiguitat**: aquesta etnografia ha recollit testimonis de famílies de fins a 38, 28, 17 i 14 anys d'antiguitat en el contracte.
- No existeix obligació legal de renovar el contracte de lloguer sota cap d'aquests supòsits, i no **es tenen en compte necessitats específiques o la realitat socioeconòmica de la família** ni la impossibilitat de trobar alternativa habitacional.

Anunci: ©Idealista.com, agost 2021.

Si no volen renovar-te el contracte te'n has d'anar, i punt. Els he demanat que en deixin passar Nadal a casa amb les meves nenes i la mena dona. No hay tu tía, has d'anar-te'n, i prou. Aquesta gent no tenen cor. Estic fet un sac de nervis, encara no he trobat pis. Ara m'havia quedat en atur després del Covid, però sempre els havíem pagat. Solament devia tres mesos. No volen renovar de cap de les maneres. (Santi, 42 anys, biparentals, 2 fills menors de 12 i 15 anys. Barceloneta, desembre 2021)

2.2.3. Estratègies d'expulsió: recursos judicials i estratagemes legals

Existeixen recursos legals que defensen el dret a la propietat per la via administrativa ordinària per tal de resoldre judicialment conflictes entre propietaris i arrendataris.

Com hem vist, emparat en la Constitució espanyola la defensa Jurídica del dret a la propietat té més força jurídica que la defensa del dret a l'habitatge.

Tot i això, algunes propietats posen en marxa estratègies legals, al·legals i il·legals que vulneren el dret a l'habitatge, passant per sobre dels drets de l'infant, quedant en nombroses ocasions, impune.

Al treball de camp i des dels comunicats dels sindicats en defensa de l'habitatge hem recollit algunes estratègies de la propietat per saltar-se la llei.

- **Invalidació de contractes de lloguer.** Si una propietat compra un habitatge amb arrendataris, pot al·legar defectes de forma per tal d'invalidar el contracte signat amb l'anterior propietat, i per tant, fer fora a la família.
- **Suplicatoris** al jutge per la no aplicació de lloguer social obligatori a una família vulnerable.
- **No posar el preu del contracte anterior o d'índex de referència (IR).** Els nous inquilins desconeixen el preu del contracte anterior, tot i que la Llei 11/2020 obliga que el preu del nou contracte no el superi, i a condició que aquest no sigui superior a l'IR.
- **Interpretació interessada de la llei(*):** argumentar que la regulació no s'aplica al·legant que "l'últim contracte no es va signar durant els últims cinc anys". Una afirmació falsa, ja que la llei estableix que els contractes han d'estar regulats si hi ha hagut un contracte *en vigor* els últims cinc anys, independentment de quan fos signat.
- **Afegir despeses extres per apujar el preu del lloguer (*):** Una altra fórmula il·legal és la d'apujar el preu del contracte afegint despeses extres com l'IBI o la comunitat. El Sindicat de Llogateres va aconseguir que s'indiqués dins el Decret 50/2020 que no es poden afegir despeses extra si aquestes no estaven especificades en el contracte anterior.
- **"Clàusula Berlín"(*):** clàusules totalment il·legals com la *clàusula Berlín*, que posa un doble preu al contracte i determina que si la Llei de Regulació de Lloguers cau, el preu del contracte passarà a ser més elevat.

* Font: Sindicat de Llogaters

*En el cas de Paco, de 72 anys. Vivia amb la seva neboda de 21 anys. Estava ingressat a l'hospital quan el volien fer fora de casa seva. En el procés de patir assetjament immobiliari en la casa on havia nascut va emmalaltir. El seu contracte era antic, i s'extingia amb la seva mort. Tots els dispositius i recursos de les xarxes formals (Serveis Socials, Unitat Contra l'Exclusió Residencial (UCER), Servei d'Intervenció en Situacions de Pèrdua de l'Habitatge i/o Ocupacions (SIPHO)) i de les xarxes informals (sindicats d'habitatge de tots els barris de Ciutat Vella i associacions veïnals del Gòtic) van activar-se per defensar el seu dret a l'habitatge. Tot i la negativa de la propietat a aplicar la Llei 24/2015, ja en vigor, es va aconseguir que s'apliqués la llei que impedeix que els grans propietaris puguin desnonar persones en situació de vulnerabilitat. D'acord amb la Llei havien de poder-se quedar a l'habitatge amb un lloguer social. Abans de la seva acceptació, l'advocat de la propietat va presentar un " Suplicatori" perquè no s'apliqués la Llei 24/2015 en aquest cas. El jutge va acceptar el suplicatori i el Paco i la seva neboda van ser expulsats de casa seva. L'Ajuntament es va fer càrrec del seu cas**

(Paco, 72 anys. Febrer, 2020. Barri Gòtic).

Nota de la investigadora: Va ser desnonat un mes abans del confinament, les veïnes comentaven que "se'l van emportar a una residència". En el moment del desnonament, la neboda d'en Paco tenia 21 anys. Portava des dels 16 anys rebent extorsions i amenaces.

Font: Crides
del Sindicat de barri p
er aturar els
desnonaments (xarxes
socials de
@resistimalgòtic)

2.2.4. Estratègies d'expulsió: mobbing immobiliari (assetjament psicològic i extorsió dels inquilins)

Les pràctiques de negociació dels propietaris solen ser pas previ (o paral·lel) a formes d'extorsió, *mòbbing* o assetjament, que són de tipus més violent. En fase de negociació s'activen tàctiques com la indemnització o el suborn. En cas de ser propietari, et poden oferir un pis en un altre barri, una casa més petita o amb despeses de manteniment i comunitat més cares que la família no pot assumir.

Les tàctiques d'assetjament o extorsió són més extremes i, a Ciutat Vella s'han pogut identificar estratègies en situacions habitacionals molt diverses (rendes antigues, contractes de llarga durada, petits propietaris dins una propietat comprada per un fons d'inversió, pisos ocupats, o quan es ven un edifici de propietat vertical que té inquilins que cal treure per poder vendre tot l'edifici).

- Deixar que la casa es degradi fins que no sigui habitable
- Fer insostenibles les despeses econòmiques de millora estructurals (per a petits propietaris renda mitjana-baixa o inquilins de renda antiga)
- Accelerar el procés d'inhabitabilitat (per obligar la marxa dels inquilins per raons de seguretat física/o salut)

en**alquiler** La comunidad Blog

Noticias Vivir de alquiler ▼ Decoración ▼ Ciudades y Barrios ▼ Inspiración Nosotros

Se vende piso con 'bicho'

MAYO 31, 2007 • NOTICIAS INMOBILIARIAS, PREGUNTAS Y RESPUESTAS SOBRE ALQUILER

Muchos caseros que tienen viviendas alquiladas con renta antigua y cuyos contratos son prácticamente vitalicios han optado por venderlos con el inquilino dentro, es lo que se conoce como 'vender piso con bicho'. Esto pasa en las principales ciudades españolas como apunta El Correo Digital que se centra en el caso de Bilbao pero que se puede aplicar también a Barcelona, Madrid o Valencia.

En el artículo *Vendo piso con 'bicho'* se explica que todos los contratos de alquiler que se hayan firmado antes del 9 de mayo de 1985 están sujetos al régimen de prórroga forzosa. El dueño de la vivienda sólo puede desalojar a los inquilinos si la quiere para él mismo y no tiene otra; si demuestra que el ocupante la subarrienda, no vive en ella o posee otra, o si el inquilino no paga o daña intencionadamente el inmueble. La realización de obras sin el permiso o conocimiento del titular de la casa también conlleva la anulación del contrato.

En argot immobiliari, a començaments de la crisi es van crear codis per vendre propietats: en habitatges on hi vivia algú s'anomenava "edifici amb cuc" o amb "bicho". Blog: enalquiler.com (31/07/2007)

- Trencar l'accés de subministrament d'aigua, llum i gas de manera recurrent
- Crear plagues de rates i insectes
- Contractar serveis para-policials (com ara *Desokupa*)
- Activar tècniques d'intimidació als veïns que es volen fer fora (*)
- Deixar que s'instal·li un narco pis a l'edifici, per degradar la convivència

"Sempre hi ha algú a la porta que t'insulta, t'escup... amenacen dient que entraran a casa teva i et farà de tot a tu i a la nena. Però saben totes, com que posen un matalàs a terra, ja estan vivint, i aquestes violències passen de ser delictes a ser falta, perquè en comptes de ser una agressió, passa a ser una falta per tractar-se de problemes de convivència veïnal, i l'únic recurs que tenen és la mediació o que vinguem nosaltres per defensar-les i fer de testimoni. Si no tens proves, o les proves diuen que no són concloents, no podem fer res de res."
(Veïna en defensa dels drets l'habitatge, 48 anys. Gòtic, novembre 2019)

(*) Una de les estratègies més violentes utilitzades per treure fora famílies que estan ocupant es dona quan la propietat comprada és vertical (d'un únic propietari) i encara queden veïns/es al bloc que es vol vendre. En aquests casos l'estratègia la propietat dona accés a empreses para-policials per a instal·lar-se als pisos com a veïns per intimidar als veïns que encara habiten a la propietat.

S'ha pogut recollir el cas d'una mare i la seva filla de 9 anys, que van ocupar un pis en una propietat del Barri Gòtic i van patir molta intimidació (veure testimoniatge). Al bloc únicament vivien elles i una altra família. Els testimonis declaren que aquestes violències i intimidacions fan l'ambient irrespirable: *"els matons s'instal·len en uns dels pisos, fan la vida impossible als veïns/es i el delictes és de convivència, i no d'assetjament"**

Nota de la investigadora (camp, novembre 2019): les últimes tàctiques de *Desokupa* són a més dels insults i la intimidació, publicar les dades personals de les persones que ocupen amb el número de telèfon perquè els seguidors de les xarxes truquin i els intimidin també. L'assetjament psicològic és insuportable per moltes persones. Aquestes pràctiques referenciades també han estat recollides per la premsa: https://www.eldiario.es/catalunya/sociedad/amenazas-insultos-publicacion-datos-personales-nueva-estrategia-intimidatoria-desokupa_1_8098755.html

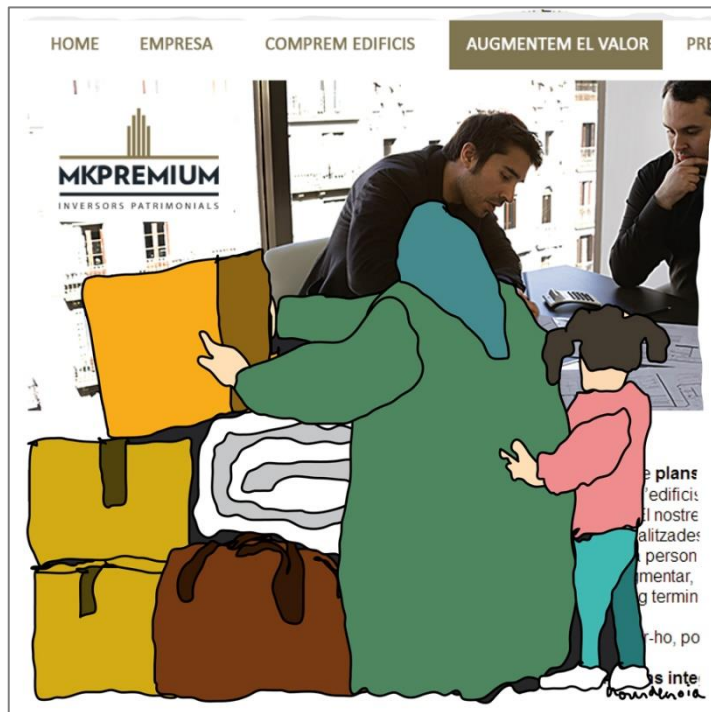
2.2.5. Estratègies d'expulsió: tancament a determinats perfils: famílies racialitzades i el cas extrem de les famílies indocumentades

L'etnografia recull les dificultats de signar un contracte de lloguer de famílies racialitzades que compten amb la residència o permís de treball, però que no tenen accés a l'habitatge pels prejudicis sobre el seu color de pell o el seu país d'origen. També recull el cas extrem de l'abús sobre les famílies indocumentades, de vegades amb conseqüències dramàtiques.

- Les famílies migrants amb fills menors a càrrec han de tenir un aval o avançar diners per a cobrir fins a sis mesos de lloguer.
- Les famílies indocumentades tenen com a única opció acudir al mercat submergit o caure en les estafes o deutes de les màfies per a accedir a un habitatge.
- Sovint, les famílies nouvingudes són enganyades per desconeixement del context, de les lleis, dels preus de compra-venda, i en molts casos, de la llengua.

Cartell pintat a l'associació Negreta. Barri Gòtic.
Foto: @Miryam Navarro.

Font: ©@Nomdenoia

“Yo pagué mi piso, compré con papeles, pero papeles no valen nada. Viene hombre, dice: “es mi casa, soy el propietario. Tú estás ocupa”. Yo pagué 5.000 € a un paisano y él da papel con sello, todo, con número de piso, todo, registro, propiedad, todo. Los papeles, el juez dice que no valen. Viene policía y me echa. Mi amiga me deja dinero. Ahora yo sin la casa, sin dinero y debe todo a mi amiga. No puedo traer a mis hijos de Marruecos”

(Dona, 45 anys, amb tres fills, La Ribera, març 2019)

3. El dret a l'habitatge: la resposta de l'administració local i les estratègies d'afrontament i resistència de les famílies

3.1 Les respostes de l'administració local per garantir el dret a l'habitatge

3.2 Estratègies d'afrontament de les famílies davant els estratagemes d'expulsió immobiliària

3.3 Estratègies transversals d'afrontament i resistència de les famílies

CAPÍTOL TERCER de la Constitució espanyola de 1978

Dels principis rectors de la política social i econòmica

Article 39

1) Els poders públics asseguruen la protecció social, econòmica i jurídica de la família. 2) Els poders públics asseguruen també la protecció integral dels fills, iguals davant la llei amb independència de la filiació, i de les mares, sigui quin sigui el seu estat civil. La llei farà possible la investigació de la paternitat. 3) Els pares han de prestar assistència completa als fills tinguts dins o fora del matrimoni, durant la minoria d'edat i en els altres casos en què la llei els hi obligui. 4) Els infants gaudiran de la protecció prevista en els acords internacionals que vetllen pels seus drets.

Article 47

Tots els espanyols tenen dret a un habitatge digne i adequat. Els poders públics promouran les condicions necessàries i establiran les normes pertinents per tal de fer efectiu aquest dret, i regularan la utilització del sòl d'acord amb l'interès general per tal d'impedir l'especulació. La comunitat participarà en les plusvàlues que generi l'acció urbanística dels ens públics.

3.1 Les respostes de l'Administració local

3.1.1 Plans locals per la protecció del dret a l'habitatge i la protecció dels infants

3.1.2 Increment de la inversió en els ajuts a l'habitatge i de les intervencions en cas de risc de pèrdua de l'habitatge

3.1. Les respostes de l'administració local

Els efectes de la pressió immobiliària, els interessos especulatius, la turistificació de la ciutat (malgrat els plans que aposten per un [turisme sostenible](#)) i el efectes de gentrificació, han generat una crisi d'habitatge sense precedents i, vinculada la inseguretat residencial, una pressió molt més gran en les demandes d'ajudes als serveis d'habitatge i serveis socials.

D'acord amb els principis rectors de la política social i econòmica establertes per la Constitució espanyola i en el marc de les seves competències com a administració local, els poders públics han d'assegurar la protecció social, econòmica i jurídica de les famílies, així com també la protecció integral dels seus fills i filles (art.39). També és responsabilitat dels poders públics promoure les condicions necessàries per fer efectiu el dret a l'habitatge (art.49).

Per això, [l'Àrea d'Habitatge, dins l'Àrea de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona](#) es fa ressò de com les dinàmiques especulatives dels interessos de la propietat estan afectant a les persones en risc d'exclusió social:

“La situació econòmica i les dinàmiques del mercat immobiliari han provocat que moltes persones visquin en condicions inadequades, hagin perdut el seu habitatge o estiguin en risc de perdre'l. Per tal de defensar els drets d'aquests col·lectius, el consistori ha activat diferents polítiques. (...) Aquestes mesures tenen un abast transversal: es proporcionen ajuts i serveis d'assessorament i mediació per prevenir les situacions de risc i, quan el desallotjament es produeix, es procura als afectats prestacions d'emergència per la pèrdua de la llar i un reallotjament digne.”

3.1.1. Plans locals per la protecció del dret a l'habitatge i la protecció dels infants

L'afany per contribuir a que Barcelona sigui una ciutat socialment més justa, també amb els infants, es plasma en diferents Plans vigents, entre ells: el Pla pel dret a l'habitatge (2016-2025) i el Pla d'Infància (2021-2030)

El [Pla pel Dret a l'Habitatge \(2016-2025\)](#), que es planteja a 10 anys vista amb l'objectiu de garantir la funció social de l'habitatge i avançar en la construcció d'un servei públic d'habitatge a la ciutat.

REpte 3: prevenir i atendre l'emergència habitacional i l'exclusió residencial, amb tres línies d'actuació principals:

- Prevenció de l'exclusió residencial
- Atenció a les persones en procés de pèrdua de l'habitatge
- Atenció a les persones que no poden accedir a un habitatge digne

Font: Ajuntament de Barcelona

El [Pla d'Infància 2021-2030](#), que recull la preocupació pels impactes que la inseguretat residencial té en les vides dels infants i adolescents, amb menció específica en tres reptes del Pla i actuacions vinculades adreçades als infants i les seves llars.

REpte 2. Situar, en prioritat i recursos, el dret de tots els infants i adolescents a disposar d'un habitatge adequat, tant en cost com en condicions d'habitabilitat, com a tenir garantits els subministraments energètics bàsics (aigua, llum i gas), desplegant tots els recursos possibles contra els desnonaments de llars amb infants i adolescents i/o evitar el seu reallotjament en pensions, que n'impedeixen l'arrelament social, amb dues línies d'actuació principals:

- Prevenció i actuació davant de situacions de pèrdua d'habitatge amb menors d'edat
- Punts d'assessorament energètic (PAE) per combatre la pobresa energètica per a ciutadania i famílies amb menors d'edat

REPTE 15. Reforçar el suport a les famílies amb infants i adolescents amb discapacitat i/o necessitats d'atenció precoç i a les famílies monoparentals, ja que aquests infants veuen augmentat el seu grau de vulnerabilitat, amb una línia d'actuació principals:

- Acompanyament a les famílies monoparentals per facilitar l'habitatge i accedir als recursos i serveis disponibles

REPTE 17. Vetllar pel contacte social dels infants i adolescents tutelats, amb especial atenció als que estan en acolliment residencial, pels infants amb pares o mares a la presó i pel suport específic dels infants i adolescents migrats sols, amb una línia d'actuació principals:

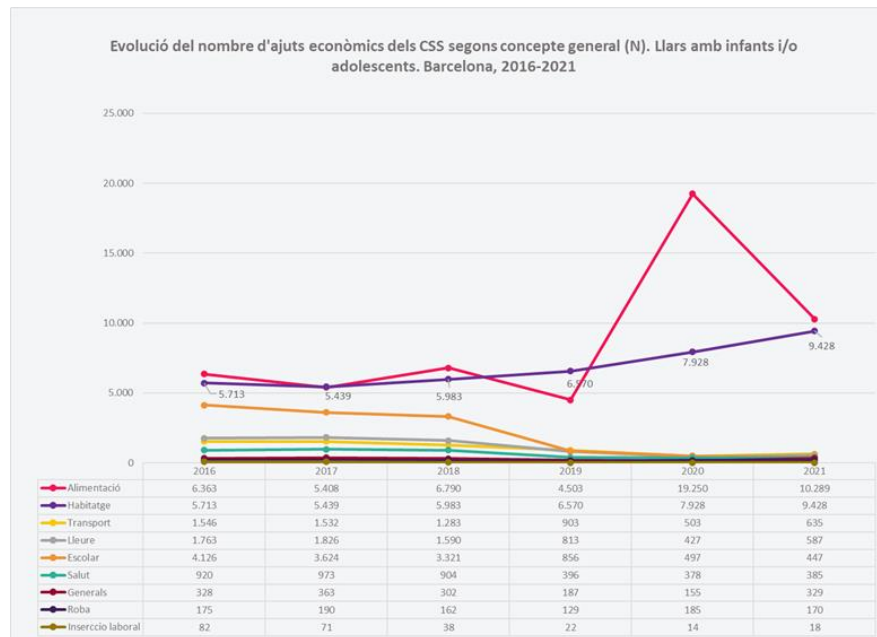
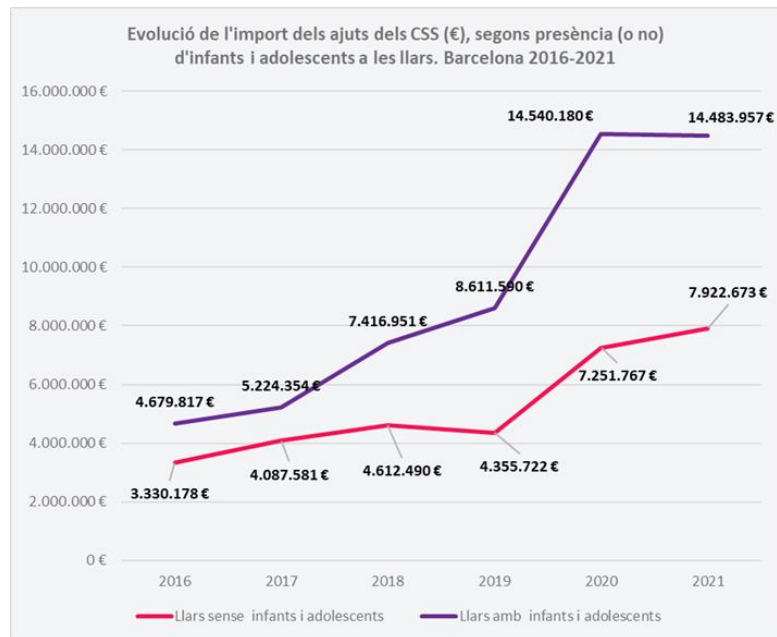
- Servei d'Intervenció Social de Famílies amb Menors que viuen i pernocten en assentaments o en d'altres infrahabitatges (SISFAM)

De les diferents mesures que desplega el Consistori per fer front a l'emergència habitacional en destaquem 3:

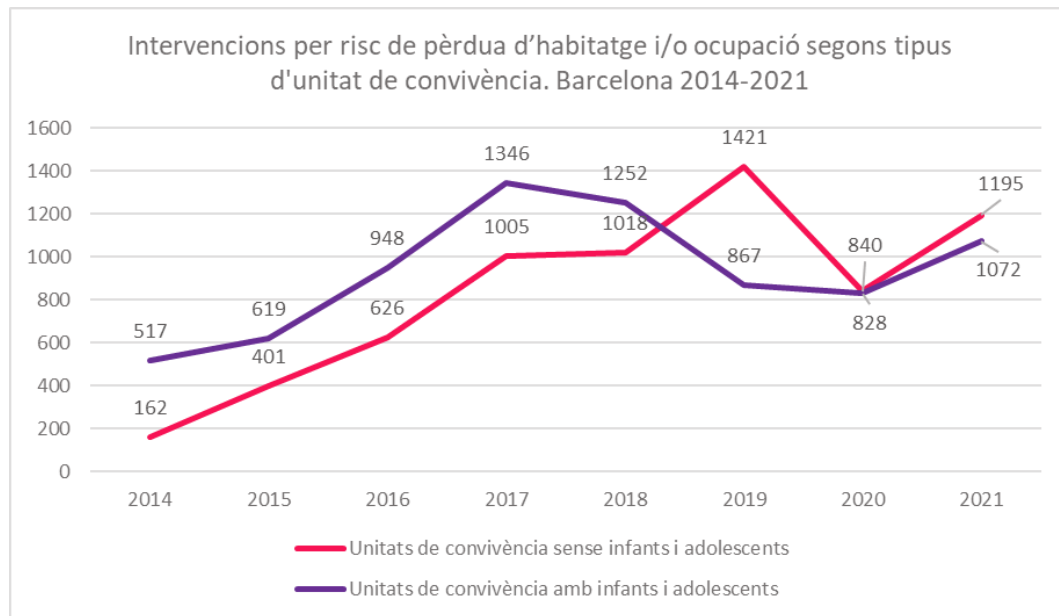
1. El reforç de la [xarxa d'oficines d'habitatge](#) i els serveis socials, des d'on es despleguen serveis preventius i de mediació davant el risc de pèrdua de l'habitatge
2. Els [serveis de mediació i assessorament](#) per al suport al real·lotjament quan no és possible evitar el desnonament.
3. Una línia d'ajuts econòmics per ajudar a pagar [la hipoteca](#), [el lloguer](#) o els [subministraments bàsics](#).

3.1.2 Increment de la inversió en els ajuts a l'habitatge i de les intervencions en cas de risc de pèrdua de l'habitatge

En els darrers 5 anys les quantitats dels ajuts dels serveis socials a les llars amb infants s'han incrementat tant en quantitat com en nombre, essent els ajuts d'alimentació i d'habitatge els que més s'han incrementat. Tant en termes absoluts com relatius, les llars amb infants i adolescents reben una major nombre d'ajuts dels Centres de Serveis Socials municipals que les llars sense infants.

En paral·lel, des del 2014, les intervencions per risc de pèrdua d'habitatge i/o ocupació han crescut més del 300%, amb especial incidència en les llars d'infants i adolescents. En termes relatius (poblacionals), el 2021 una llar amb infants o adolescents té 3 vegades més de possibilitats d'estar en situació de risc de pèrdua de l'habitatge (0,7) que una llar sense infants o adolescents (0,2)^[8]

Font: elaboració pròpia de l'IAB en base a les dades de l'Institut Municipal de l'Habitatge de Barcelona. Unitat Contra l'exclusió residencial. Ajuntament de Barcelona

Nota important: Les intervencions per risc de pèrdua d'habitatge i/o ocupació (des de les Oficines d'Habitatge i el servei SIPHO) comptabilitzen les intermediacions amb els arrendadors (persones físiques o jurídiques), els executants hipotecaris o els propietaris demandants de processos judicials, per cercar solucions per evitar el llançament^[9] i la consegüent pèrdua de l'habitatge. Els casos comptabilitzats es corresponen a situacions de possible pèrdua d'habitatge conegudes i gestionades durant l'any de referència, i en cap cas es corresponen al número de llançaments executats

^[8] +info a: Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2022) Context residencial de la infància, cost de l'habitatge i dinàmiques d'expulsió a la ciutat de Barcelona_Estat de la Qüestió. Institut Infància i Adolescència de Barcelona i Institut d'Estudis regionals i Metropolitans de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

^[9] S'explica la diferència entre desnonament, desallotjament i llançament a la nota ^[2] de la presentació de l'informe.

3.2 Estratègies d'afrontament de les famílies davant els estratagemes d'expulsió immobiliària

3.2.1 La pujada de preus del lloguer

3.2.2 La no renovació dels contractes

3.2.3 Recursos judicials i estratagemes legals

3.2.4 *Mòbbing* immobiliari: assetjament psicològic i extorsió dels inquilins

3.2.5 Tancament a determinats perfils: famílies racialitzades i el cas extrem de les famílies indocumentades

Perfil socioeconòmic dels infants de les 20 famílies informants (2018 a 2022)

Les 20 famílies pateixen algun tipus d'inseguretat residencial o habitacional, ja sigui per risc de perdre l'habitatge (16) com de no poder-ne sostenir el cost econòmic (4). I és que, 19 de les 20 famílies estan en risc d'exclusió social i/o pobresa.

El 60% de les famílies informants (12), equiparen la prioritat del sostre al menjar dels seus fills i filles (tant si són ateses per l'IMSS en el moment de realitzar l'etnografia, com si no reben atenció dels serveis socials).

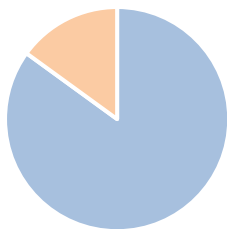
En el moment de l'entrevista, destacaven que és molt més fàcil aconseguir menjar (amb la beca menjador, ajudes de serveis socials, associacions benèfiques o el suport veïnal), que assegurar el sostre de les seves filles i fills.

“Mis hijos necesitan techo, comida y a su madre” (Natja, monomarental amb dos filles de 10 i 3 anys i un fill de 7 anys, setembre 2020).

Les famílies afirmen que l'habitatge condiona totalment la seva economia. Fins i tot en l'accés i la sostenibilitat de les ajudes, donat que als criteris d'assignació dels ajuts, no es tenen en compte les despeses de l'habitatge i subministraments.

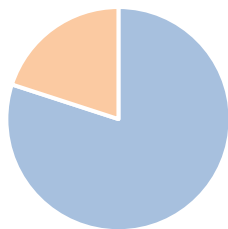
Règim de tinença i risc d'exclusió residencial dels infants de les 20 famílies informants (2018 a 2022)

Règim de tinença

■ En lloguer: 17
■ Propietàries: 3

Inseguretat habitacional

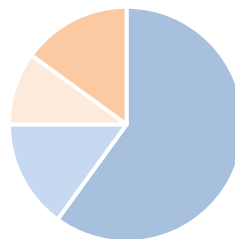
■ Risc de perdre l'habitatge: 16
■ Sense risc: 4

El 85% de les famílies informants estan en règim de lloguer. De les famílies propietàries:

- Una família conservava la casa, tot i haver-se empobrit en els últims anys.
- Dues famílies monoparentals viuen a un pis de protecció oficial.

El 80% de les famílies informants no la tenen seguretat de poder continuar a casa seva per finalització del contracte, per estar en situació precària, no tenir accés al mercat de lloguer, estar ocupant, per estar en procés de negociació o de judici per desnonament.

Desnonaments

■ Han patit un o més desnonaments: 12
■ Estan en procés desnonament: 3
■ No han patit desnonament: 2
■ Sense risc: 3

El 75% de les famílies informants han estat o estan en risc de ser desnonades

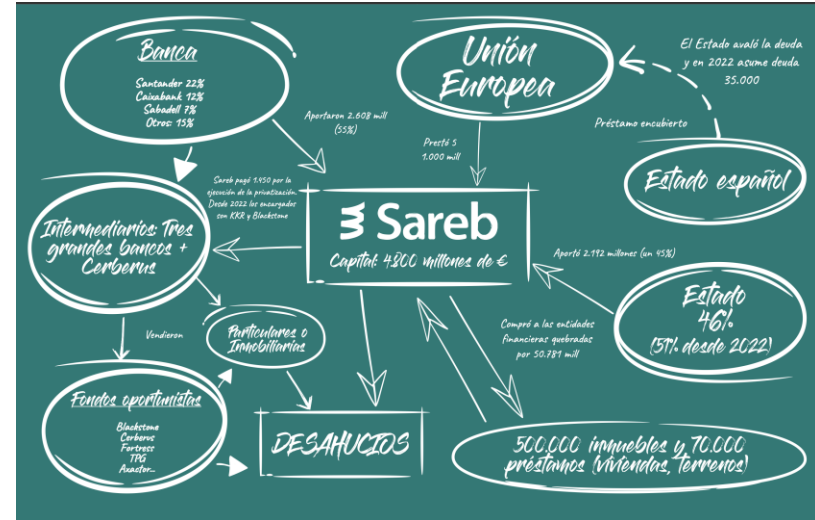
12 de les 20 famílies han patit un o més desnonaments; 3 de les 20 estan en procés:

- 3/12 famílies ha viscut durant més de dos anys en una pensió amb les seves criatures.
- 4/12 s'han vist obligades a ocupar un pis que no estava habitat perquè no tenien cap altra alternativa habitacional.
 - 2/4 de les famílies que ocupen són migrants no regularitzades sense accés al mercat de lloguer; han estat estafades per compatriotes connectats amb màfies que els han venut un pis ocupat amb documentació falsa (per 3.000 € en un cas i 5.000 € en un altre). S'han trobat al carrer sense alternativa residencial quan el propietari real ha interposat la denúncia.

3.2.1. Estratègies d'afrontament: la pujada de preus del lloguer

- Davant aquesta situació (i fins a la promulgació de lleis per contenir la pujada de preus a l'habitatge*), les famílies han de triar entre assumir el nou preu o canviar de casa, de barri, i fins i tot, de població.
- Tant en el cas que el nou preu de lloguer sigui econòmicament assumible, com en el cas que no, es produeix l'activació de diferents estratègies per a afrontar-lo i una reorganització important de l'economia de la llar: assumir privacions materials i/o renunciar a l'espai familiar: passant a viure en un pis més petit, llogant una habitació de la casa o passant a viure tota la família en una habitació amb altres famílies a la mateixa situació).
- Estalvi en subministraments (gas, aigua i llum).

* Consultar diapositiva 18 i 19.

Font: Observatori DESC (2022, p.42)

*Informe disponible a:

https://observatoridesc.org/sites/default/files/publication/files/gabarre_m_anel_informe_fondos_buitre.pdf

Tweet: @ObservaDESC; 12/05/2022

3.2.2. Estratègies d'afrontament: la no renovació dels contractes

- Seguir pagant i quedar-se a l'habitatge. Si la propietat accepta el pagament es produeix la renovació automàtica del contracte per la figura legal de "tàcita reconducció".
- Si la propietat rebutja el pagament es poden consignar els diners al Jutjat per deixar constància de la voluntat de pagament.
- Preparar-se per al judici fins que el desnonament es faci efectiu.
- A risc d'haver de pagar els costos del judici i les multes, les famílies sense alternativa d'habitatge o en exclusió esgoten tot els procediments per guanyar temps fins a trobar alguna solució, en soledat o amb el suport de serveis socials. Aquest procés pot durar entre tres mesos i uns quants anys.
- Com que es considera que ha generat deute, l'inquilí haurà de pagar els mesos que ha viscut a l'habitatge fora de contracte, més els costos del judici. Mentrestant normalment les famílies posen les seves pertinences en capsos.

Cataluña

QUADERN

DESAHUIDOS >

Aquí se guardan los muebles de 600 familias desahuciadas en Barcelona

El Ayuntamiento custodia en una nave industrial cerca de la ciudad las pertenencias de vecinos que han perdido sus casas

Font: elpais.com 16/11/ 2021

<https://elpais.com/espana/catalunya/2021-11-16/aqui-se-guardan-los-muebles-de-600-familias-desahuciadas-en-barcelona.html>

3.2.3. Estratègies d'afrontament: recursos judicials i estratagemes legals

- Algunes famílies connecten primer amb sindicats d'habitatge i xarxes de suport veïnal que, a partir de les denúncies dels abusos els connecten amb les xarxes de suport formal (serveis socials, UCER, SIPHO,...)

Rajaeh, 17 anys, i la seva família van arribar des de Pakistan fa 10 anys (primer va arribar el pare, després la mare i el seu germà gran. Posteriorment va arribar ella (Rajeh) i la seva la seva cunyada, ara amb dos nebots d'1 i 3 anys). Ara tota la família està regularitzada. El 2015 van signar un contracte de 10 anys. Des de la seva signatura el seu pis va passar per tres propietaris. La propietat que havia comprat l'edifici 6 mesos enrere no volia esperar a la finalització del seu contracte. Va trobar la manera d'extingir el contracte signat amb l'antic propietari al·legant un defecte de forma. Va començar el procés de desnonament. Tot i estar pagant regularment i amb un contracte en vigor, van haver de deixar la casa malgrat no tenir alternativa d'habitatge, després de tres alçaments judicials aturats pel veïnat. L'últim es va fer efectiu amb la intervenció de 4 dispositius de la Brigada Mòbil dels Mossos d'Esquadra (AMB, BRIMO o antidisturbis). En tot el procés la família estava acompanyada dels serveis de mediació de l'Ajuntament de Barcelona (SIPHO** de l'UCER ***), de les treballadores socials del barri, dels moviments de suport veïnal i comptaven amb assessorament legal gratuït. Rajaeh era l'única persona que entenia el català i el castellà, va ser la traductora entre totes les parts i la seva família. La propietat va oferir 15.000 € perquè se n'anessin. L'advocat va aconsellar que ho acceptessin, els serveis de mediació van informar la família de la pujada preus de lloguer al barri en els dos últims anys, motiu pel qual els sindicats en defensa d'habitatge van desaconsellar acceptar l'oferta. Finalment, la família va agafar els diners i va marxar de la casa****. (Milans, novembre 2019).*

* Des de 2019 es coneix com a ARRO (Àrees Regionals de Recursos Operatius).

** Servei d'Intervenció en Situacions de Pèrdua de l'Habitatge i/ Ocupacions.

*** Unitat Contra l'Exclusió Residencial.

**** Nota de la investigadora: aquesta decisió es va prendre en un moment d'estrès, amb molta presència policial, ambient de violència i crispació, i amb molt poc temps per poder ponderar l'oferta del propietari.

3.2.4. Estratègies d'afrontament: mòbbing immobiliari

Les experiències més traumàtiques han estat recollides al treball de camp en contextos d'assetjament immobiliari i desnonaments amb infants:

- Les famílies que tenen moltes més dificultats d'accés a l'habitatge (les empobrides, racialitzades i/o indocumentades), quan no troben pis ni habitacions tenen com a única opció l'ocupació. Davant d'ocupacions moltes propietats criden els serveis para-policials, molt més violents que les forces policials, i sense garanties de cap protocol d'actuació no violent. S'han recollit aquestes violències i atacs contra la salut i la integritat física dels inquilins, menors d'edat inclosos.
- Moltes d'aquestes famílies per la seva situació residencial en precari, o socioeconòmica i administrativa no denuncien els abusos. En el cas de persones indocumentades o drogodependents, la desprotecció legal i administrativa és enorme.
- Les agressions documentades estan vinculades a les propietats de grans tenidors connectats amb els "fons voltor". Algunes accions de desocupació o desnonaments amb violència policial desproporcionada i fora del marc legal s'han pogut documentar i denunciar judicialment per part moviments socials, també a mitjans de comunicació i a xarxes socials.

Segunda denuncia en una semana contra Desokupa

El observatorio Desc interpone una querrela criminal por el desalojo de Can Dimoni

La primera demanda la presentó una familia de Pacs del Penedés el pasado viernes

Marta y Sara frente a la puerta de la casa de su familia en Pacs del Penedés. / GUILLEM SÁNCHEZ

Font: elperiodico.com, 16/09/2016

Los 'otros' Desokupa: más competencia y con desocupaciones a partir de 500 euros

Propietarios de todo el país se ven amenazados cuando abandonan por un tiempo sus residencias con encontrarse a su vuelta con un inquilino ilegal

Font: Idealista.com/news Foto: © @Custodio_Pareja.
18/11/2019

3.2.5. Estratègies d'afrontament: tancament a determinats perfils: famílies racialitzades i el cas extrem de les famílies indocumentades

- Les famílies indocumentades sense accés a l'habitatge tenen com a úniques opcions ocupar o acudir a les xarxes d'economia submergida, amb el risc de caure en els deutes de les màfies o xarxes fraudulentes per poder accedir a un habitatge. En casos extrems poden arribar a posar en risc la seva vida.
- Les persones informants afirmen que les famílies indocumentades no acuden a buscar ajuda a l'Administració Pública per por a perdre la custòdia dels fills/es, podent quedar fora de circuits d'assistència social i sanitària (revisions periòdiques, vacunacions, ..)

“És molt fort. Hem de posar els nostres cossos per parar-los. M’han fet mal. Que ja soc gran, nena![...] Han entrat uns matons i han posat matalassos als pisos que ja han buidat. Cada cop que entra o surt et posen a l’escala i li diuen ‘un dia et trencaré aquesta boca de pxxx que tens’, ‘quina nena tan maca, ja és quasi una dona, oi?’. La X està ocupant, i ha vingut amb la seva nena de 10 anys. Avui, l’acompanyaven per agafar les coses. No pot més. On va, si no pot pagar ni una habitació? Li fa molta por, per ella i per la nena. Per si li fan qualsevol bestiesa, com aparenta que viuen allà, doncs no és violència masclista, és conflicte veïnal, se suposa, ‘flipa colorines’. El pitjor és que aquests garrulos són del barri. Jo els conec des de xinorris. Com que no tenen sortida, és l’única feina que troben”. (Dona de 68 anys, Gòtic, gener 2019)

Font: ©Resitimalgòtic. Tweet 27/07/2022

- Algunes famílies connecten primer amb sindicats d'habitatge i xarxes de suport veïnal que, a partir de les denúncies dels abusos, els connecten amb les xarxes de suport formal (serveis socials, UCER, SIPHO)

Una pareja y sus hijos de uno y tres años han muerto este martes en un incendio en un local de la plaza Tetuán de Barcelona. Otras cuatro personas han resultado heridas leves por intoxicación por humo. [...] El incendio se ha desatado en un local de la planta baja del edificio, una antigua oficina bancaria que se estaba usando como vivienda. [...] La alcaldesa de Barcelona, Ada Colau, ha acudido al lugar del siniestro [...]. En declaraciones a los medios, ha confirmado que los servicios sociales del Ayuntamiento conocían la situación de los cuatro fallecidos y habían prestado ayuda con alimentos, con la escolarización del hijo mayor, de 3 años, y con atención médica. “Los servicios sociales habían detectado la precariedad de las criaturas y ayudaban a la familia, habían contactado con ellos y se estaban ganando la confianza poco a poco porque se trata de un perfil de personas que no acuden a la administración, sino que es la administración la que contacta con ellos”, ha detallado. La familia llevaba dos años viviendo en el local. “Se trata de un local bancario ocupado, donde vivían estas personas en situación precaria”.

Mueren cuatro miembros de una familia, entre ellos dos niños, en un incendio en Barcelona

El fuego se inició en un local ocupado de la plaza Tetuán que se usaba como vivienda. Los pequeños tenían uno y tres años.

Font: **PÚBLICO** 6/1/2021

3.3 Estratègies transversals d'afrontament i resistència de les famílies

- 3.3.1 Negociar i demanar ajuda
- 3.3.2 L'empitjorament de les condicions d'habitatge
- 3.3.3 La pèrdua de l'habitatge
- 3.3.4 El desarrelament: l'última de les opcions?

3.3 Estratègies d'afrontament i resistència de les famílies

- Els relats etnogràfics mostren les diferents estratègies d'afrontament que despleguen les famílies en resposta a la pressió immobiliària i al risc de pèrdua de l'habitatge. Aquestes estratègies es donen de forma seriada, combinada o simultània, de manera no excloent, són dinàmiques i s'activen depenent de cada situació familiar.
- És important destacar que hi ha tot un joc d'estratègies que en cada cas és única. Cada família resol, i aplica des de la seva situació i criteri. Moltes estratègies no són excloents, de fet, la majoria s'activen en paral·lel, o es repeteixen (negociar, assumir el nou preu, un desnonament, una ocupació...)
- La percepció de les famílies és que el benestar dels seus infants depèn de les estratègies d'afrontament que desenvolupi la seva família, del suport comunitari formal i informal que sigui capaç d'aconseguir i de l'Administració Pública, per aquest ordre.
- Cap de les famílies desitja un impacte negatiu pels seus fills i filles. Tot i ser conscients dels danys col·laterals de moltes de les estratègies d'afrontament, assumeixen l'impacte pel bé d'una finalitat superior, que és poder-se quedar a casa seva i al barri.
- Entre les moltes estratègies que s'activen, destaquem: 1) Negociar i demanar ajuda a serveis socials i d'habitatge municipals, vinculant-se a xarxes veïnals de suport mutu en defensa del dret a l'habitatge, 2) assumir l'empitjorament de les condicions d'habitatge i privar-se de béns de consum i d'esbarjo, endeutar-se, subllogar l'espai privat, compartir la casa amb altres famílies, ocupar, ..3) aguantar fins a la pèrdua de l'habitatge, forçar l'entrada en una pensió 4) marxar del barri, amb el consegüent desarrelament

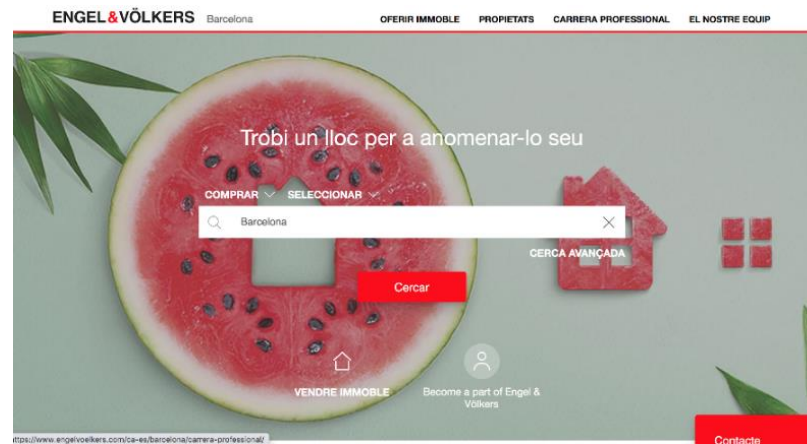
3.3.1 Negociar i demanar ajuda

- a. La negociació: una estratègia en desigualtat de condicions
- b. Demanar ajuda a les xarxes formals: els serveis socials i serveis d'habitatge
- c. Demanar ajuda a les xarxes informals: el suport complementari de les xarxes veïnals i els moviments socials

3.3.1 (a) Negociar i demanar ajuda: una estratègia en desigualtat de condicions

- Els coneixements jurídics dels llogaters individuals és molt limitat en comparació amb l'assessorament legal que reben els propietaris.
- Les famílies busquen assessorament a les Oficines d'Habitatge, a la PAH (Plataforma d'Afectats per la Hipoteca), Sindicats de llogaters i sindicats de barri en defensa del dret a l'habitatge.
- Les famílies en risc de perdre l'habitatge, especialment si estan en risc d'exclusió social, que compten amb el suport i assessorament que ofereixen els moviments de base veïnal i l'Administració, disposen de més i millor informació per entomar les negociacions. Tot i conèixer els seus drets i deures legals, davant de la propietat, tenen menys capacitat de negociació si ho fan de forma individual i aïllada.

“Yo me estaba comunicando con el administrador de fincas por mail. Me querían subir de 430 a 890 €. Después de mucho negociar llegué a 670€, un contrato de un año. Mi piso tiene 30 m². Ahora no tengo pasta, porque no curro, pero es que no puedo irme a otro sitio, y prefiero pagar, es una putada, pero por lo visto no podían subir más de un 30% con la nueva ley, y es obligatorio hacerlo de tres años. Ellos lo sabían. Pero como yo no envié un burofax, no cuenta como algo que yo pueda usar para denunciar (Dona, 37 anys, Barceloneta, novembre 2019).”

- Les famílies relaten un salt molt important en relació entre el llogater i el propietari respecte a quan no hi havia intermediaris. Els intermediaris han disminuït la seva capacitat de negociació.
- Cap de les famílies informants tenen relació directa amb la propietat, tot i haver-la tingut en un passat. En l'actualitat, les converses es fan amb un administrador de finques o una immobiliària, normalment conformada per o connectada a un bufet d'advocacia, que representa a les propietats particulars, siguin de petits o grans tenidors*
- Aquest fet fa necessària l'ajuda d'un professional del Dret per negociar, al que moltes famílies no poden accedir

Font: [FotoVeu Gòtic](#) (ASPB i Ajuntament de Barcelona) Edifici a la Plaça de George Orwell, barri Gòtic

O sea, que tampoco estás como todos estos años, que yo he estado en mi casa, en este alquiler (pagando 275 €). Vale, algunos meses iba más ahogada que otros no. Teníamos un propietario al que nosotros llamamos por teléfono y le llamamos ‘señor Viver, que aquest mes no podem pagar. No t’amoïnes xata, que el mes que ve ja m’ho pagaràs’. Hasta que va morir el senyor Viver. (Dona, 50 anys, amb noia de 12, noi de 22 i noi de 24 anys; Casc Antic; novembre 2018)

* Definició de petit i gran tenidor segons la llei 24/2015. Gran tenidor: més de 8 immobles (l'any 2019), més de 15 immobles (any 2020)

- Quan la negociació s'afronta de manera col·lectiva, juntament amb les xarxes socials, habitualment es fa una campanya de desprestigi mediàtic. Tot i no ser garantia d'èxit, sovint, les grans corporacions tenen por de perdre prestigi enfront dels seus inversors i caure en borsa, fet que les convida a mirar de trobar solucions alternatives i donar sortida a les negociacions.

Font: @masalacv. Tweet 16/09/2020

Font: ©@Nomdenoia

- Quan els interessos sobre l'immoble són de grans corporacions (Engel&Völkers, Cerverus, Blacktone, Solvia...) la negociació s'atura unilateralment, independent que l'aposta sigui individual o col·lectiva i de la pressió mediàtica que es pugui generar, fan fora als inquilins.

- Quan la negociació es trenca, la família llogatera ha de trobar una nova casa, sigui per medis propis sigui comptant amb els serveis socials per trobar una alternativa habitacional.
- Cada cas particular té un seguiment, una casuística, unes possibilitats d'acció diferents pel que fa a les possibilitats de l'inquilí.
- Moltes famílies afectades i els moviments socials han demanat més protecció legal que prioritzis el dret a l'habitatge sobre els interessos econòmics de les immobiliàries. Finalment, va aprovar la llei, 11/2020 [veure p. 2.2(II.a) i (II.b)].

“Estoy hablando de mujeres que no tienen una casa de protección oficial como yo, que yo pago 280 de casa, que en un momento dado, ¡ya ves tú!, de 600€ mucha alternativa no te da. Mucha alternativa no te dará pero hay gente que está pagando 400 y 500€ con alquileres antiguos y que les están desahuciando. ¡Y que van todas a la calle! ¡Desesperadas! Cielo, desesperación total y absoluta”. Alma (57)

Societat

HABITATGE

Llum verda a la llei de regulació del preu dels lloguers

La Generalitat podrà rebaixar i congelar el cost dels pisos en els contractes nous de 60 municipis

CERC MAIBEU
BARCELONA

Feria més d'un any que es gestava, però la primera llei per regular els preus del lloguer a Catalunya es va acabar aprovant gairebé en extremis, amb els diputats del PDECat demarcant-se per primer cop dels de JxCat en una votació parlamentària i amb la mirada posada en el Tribunal Constitucional, on el text legal té possibilitats d'acabar si l'imputa el govern espanyol o algun dels partits a l'opinió del Parlament. De moment, però, l'acord entre JxCat i el Sindicat de Llogaters, fet públic instantàniament de l'inici del ple, capacitarà el Govern per regular els preus dels lloguers i forçar la seva rebaixa i congelació.

Tot i l'estèria, les correccions i les declaracions als mitjans mentre el timbre que crida els diputats sonava sense treva, la llei va tirar endavant. La norma vol rebaixar o, si més no, no pujar els lloguers en 60 municipis de més de 20.000 habitants. L'objectiu serà marcar un índex de preu mitjà de referència de cada zona afectada i, per fer-ho, es tindrà en compte variables com la situació geogràfica o l'estat de l'immoble, entre d'altres. Un cop la llei estigui en vigor, un llogater podrà buscar el preu mitjà que hauria de correspondre al seu domicili i, a

Finalment la llei va sumar 71 vots a favor (JxCat, ERC, comuns i la CUP) i 63 en contra (Cs, PSC, PDECat, PP i Demòcrates). De fet, la llei ja fa mesos que té un consens clar. La primera pedra va ser el decret elaborat pel departament de Justícia, que no va tirar endavant. Però al juny el nou text ja tenia el suport de JxCat, ERC, els comuns i la CUP i abir tots ells es van mostrar orgullosos de la fita. JxCat, en paraules del seu president a la cambra, Albert Batet, va apuntar que surten reforçada els interessos "dels petits propietaris i dels llogaters de debò". Esquerra assegurava que "marcarà un abans i un després" en polítiques d'habitatge. Per a la CUP encara queda molt camí per recórrer. La diputada Maria Sirvent va dir que és un "acord de mínims" que significa un "primer pas". Els comuns la veuen com una "gran notícia per a milers de persones". De fet, els comuns van votar abir en la mateixa línia que el govern municipal d'Ada Colau a Barcelona –del mateix color–, que dimarts va presentar un Decret pel Dret a l'Habitatge.

Si uns van seguir la línia del seu partit, d'altres la van contrariar, ja que el PSC va votar en contra de la llei de regulació dels lloguers al Parlament, mentre que el grup municipal a l'Ajuntament de Barcelona va donar suport dimarts al decret del govern Colau –del qual els socials-

“Això és David contra Goliath, únicament pots guanyar si encertes i dones on fa mal”. Veí de Ciutat Vella, observacions de camp, febrer 2019)

3.3.1 (b) Negociar i demanar ajuda a les xarxes formals: serveis socials i serveis d'habitatge

- Totes les ajudes, suports, acompanyament, mediacions i assessorament són imprescindibles per garantir el benestar de les famílies afectades per la mobilitat forçosa, expulsió de les seves cases, l'accés a l'habitatge o les solucions d'emergència.
- Moltes famílies desconeixen els serveis d'informació i orientació que dona l'Ajuntament. Desconeixen, per exemple, la possibilitat d'assessorament legal o els serveis de mediació del que disposa l'Ajuntament de manera totalment gratuïta.
- Les vies d'arribada de les famílies informants als serveis municipals són: els serveis socials i/o altres serveis; des de plataformes d'habitatge, per consell d'altres famílies, per consell de l'escola o l'Associació de Famílies de l'Alumnat (AFA), per iniciativa pròpia.
- Des del punt de vista de les famílies, l'Ajuntament té l'obligació de donar resposta ràpida i eficaç davant de situacions extremes com els desnonaments, sense tenir en compte (ni moltes vegades conèixer) les competències i relacions entre les diferents administracions públiques.
- Les famílies informants amb experiència en els procediments aconsellen fer la petició del servei d'ajuda i assessorament en rebre el burofax o de forma preventiva abans de la finalització del contracte, "perquè hi ha més garantia d'èxit".

- L'habitatge, el pagament de subministraments, i l'empobriment derivat són les causes principals de consulta els últims quatre anys a serveis socials.
- Els ajuts de lloguer i d'altres rebudes són imprescindibles a la vida de les famílies històricament vinculades a serveis socials.
- La seguretat de moltes d'aquestes famílies per sostenir el pagament del lloguer depèn íntegrament dels ajuts dels serveis d'Habitatge, dels serveis socials o d'altres institucions i entitats assistencials. Suposa poder subsistir, conservar l'habitatge i oferir una vida digna als seus infants.
- L'increment del preu del lloguer i dels subministraments, fa que les famílies que ja rebien suport de serveis socials incrementin la demanda d'ajudes.

Totes transferències socials rebudes a les llars estan estratègicament orientades a minimitzar l'impacte del preu de l'habitatge en la vida dels infants (Oficines d'Habitatge, Serveis socials, Pobresa energètica, Consorci d'Educació, Fons 0-16, beca menjador, d'assessorament legal, ajudes puntuals...).

“A més, això, també he demanat l'ajuda del lloguer del pis, perquè clar de pis, clar com a jo pagava en aquell moment fa 400 euros de pis, en la meua situació cobrar set-cents i pico euros, doncs, ja veus tu. I després la guarderia, queda la guarderia que no és gratuïta. Cobrien les beques de menjador i tot això, però la guarderia la pagues, 300 euros, en aquell moment eren 250 o 200 i algo. Ara són 301” (Dona, 42 anys, amb nena de 9, Raval, Febrer, 2019).

Percepció dels serveis públics de suport i ajuda, per part de les famílies informants:

- Les famílies tenen com a primera o única referència, ja sigui positiva o negativa, als serveis de l'Ajuntament per davant d'altres administracions i serveis de la ciutat de Barcelona.
- La consideració que es té dels serveis és molt personalista, es confia o desconfia del professional, no existeix un coneixement detallat del funcionament del servei, sinó de la capacitat del professional que atén el cas.
- Connectar amb professionals que es consideren '*potents*' dona molta tranquil·litat. Entre les famílies es passen els noms del professional perquè es considera que uns són millor que altres, que solucionen de manera correcta "el teu cas" i faran tot el possible per 'lluitar per tu'.
- Les esperes per les cites per demanar o acceptar ajuda econòmica, o qualsevol tipus d'asserenament es perceben com a un recorregut burocràtic sense garantia d'èxit i què "depèn molt de la persona que et toqui".

"Quan vaig demanar hora a Habitatge, vaig demanar que en toqués el X. En diu la de recepció, que era a molt borde: "aquest té molta feina, hauràs d'esperar quinze dies". Com que sabia que era bo, i tot i que tenia l'angoixa del desnonament vaig decidir esperar-lo. Quan et toca el X, et toca la loteria, perquè ell fa el que toca, no el que li diuen a l'Ajuntament, i com que sap molt, els voltors no li "torean". Tota la negociació l'ha fet ell, és una canya. Ara ja s'ha cremat i s'ha anat d'Habitatge. Quina llàstima (Dona, 50 amb tres fills i el seu marit a càrrec, La Ribera - Santa Caterina, novembre, 2019).

Font: Oficina d'Habitatge. Ajuntament de Barcelona
<https://www.habitatge.barcelona/ca/serveis-ajuts>

- El nivell de dependència econòmica i la situació de vulnerabilitat condiona tant la percepció de serveis socials i, en moltes situacions fins i tot, la relació professional/usuària. L'apropament a serveis socials es viu des de diferents punts de vista a les famílies entrevistades.
- Les famílies que arriben d'una situació més acomodada i han de trencar "la barrera de la primera cita", tal com ha descrit el personal tècnic de serveis socials, perceben a serveis socials com a una ajuda real i un recurs molt útil davant la situació extrema que es troben. A l'etnografia aquest casos són de famílies monoparentals o que acaben de passar per un divorci no amistós.
- La percepció del "mal funcionament " es connecta amb l'idea de ser poc realistes en relació als topalls de lloguer (900€ al mes màxim) o la realitat de l'actual mercat immobiliari. Alguns dels casos que hem identificat a l'etnografia són: les famílies que no poden rebre ajustos quan el pis costa més de 900€ mensuals, quan no estan empadronades, o quan viuen en habitacions compartides.
- Altres famílies perceben les actuacions de serveis socials com a intervencions i control a la seva casa i de la seva vida.

"Estaba totalmente hundida y desorientada después del divorcio. Llevo 12 años criando, y ahora estoy en la nada, cuando me casé dejé mi carrera profesional, mis expectativas, todo. [...] A mí, servicios sociales me ha ayudado muchísimo, me ha llevado al programa Labora, me ha tramitado la ayuda de Habitatge y me ha dado el Fondo 0-16 y la beca comedor. Me han enviado al PIAD, ... Me han ayudado en todo, todo". (Amanda, monomarental, 50 anys, 2 fills a càrrec. Gòtic, noviembre 2018)

Bueno no són entrevistes, són inspecció diguéssim. Que te criden i has d'anar com diguéssim, has d'anar allà i explicar com estàs, què estàs fent, com va tot, com estàs trobant-te. Me'n recordo una vegada que va venir alguna persona a veure com era la casa, com era la meua habitació, com era l'habitació de la nena. (Dona, 42 anys, amb nena de 9 anys, Raval, maig 2018)

- Les famílies ateses per serveis socials entrevistades estaven relativament cobertes pels tiquets que es dona des del centre de serveis socials, i connecten amb fundacions que organitzen la distribució del menjar, com per exemple el projecte Rebost Solidari de la Fundació Roure, on es troben moltes de les famílies informants.
- Durant la pandèmia, sobre tot als mesos de confinament, moltes famílies han deixat de tenir cobertes les seves necessitats bàsiques, perquè han quedat sense ingressos, perquè els seus referents de serveis socials s'han vist sobrepassats o perquè no hi havia possibilitat de comptar amb la xarxa de suport familiar per l'aïllament imposat a l'estat d'alarma, tal com presentarem més endavant.

→ Totes les possibilitats d'ajuda d'Habitatge [aquí](#)

“Pasta en rentas no llega nada. Pero lo que sí que tengo que decir es que servicios sociales, sí que económicamente me ha apoyado. Cuando estuve en el impasse desde que firmé el contrato hasta que pude pedir la ayuda de alquiler, esos meses, servicios sociales me ingresó 400€ cada mes para que yo pudiera pagar mi alquiler. Por ejemplo, me pagaron la instalación de la luz para que yo pudiera tener en mi casa. Y luego me han ayudado bastante para los niños, tipo las colonias, y estas cosas. Pero ayuda más de cobrar, no. Cobré el PIRMI hasta que me lo quitaron porque mi marido empezó a trabajar y luego no me lo han vuelto a dar”. (Dona, 50 anys, amb noia de 12, i nois de 24 i 26, novembre, 2019).

- Les persones informants declaren dedicar molt de temps, visites i de saldo de targeta telefònica fins que aconseguixen ser ateses, declaren que la dinàmica d'enviar a un número de telèfon, i del telèfon a la web, fa que moltes famílies no arribin a aconseguir ajudes econòmiques o d'assessorament legal d'habitatge.
- Tot i el descontentament, cal assenyalar els majors esforços que es despleguen quan hi ha menors d'edat en les situacions d'emergència d'habitatge. En aquests casos els serveis d'emergència, posen en marxa diferents dispositius com ara la dotació de serveis de mediació [SIPHO](https://ajuntament.barcelona.cat/ciutatvella/ca/noticia/mediacio-i-assessorament-per-prevenir-la-perdua-de-lhabitatge_698669)^{*}, l'accés a pensions i hostals, posar a la família a la llista d'espera de la Mesa d'Emergència o prioritzar els seu casos per incorporar-los a projectes com APROP^{**}.

^{*}SIPHO: https://ajuntament.barcelona.cat/ciutatvella/ca/noticia/mediacio-i-assessorament-per-prevenir-la-perdua-de-lhabitatge_698669

^{**}APROP: <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/es/innovacion-social/aprop>

Foto: Allotjaments de proximitat provisionals per lluitar contra la gentrificació.
Font: Ajuntament de Barcelona

M'han fet venir per a res. A l'estiu cuido de la casa d'un amic. Ara puc perquè ja no ens desnonen. M'han enviat un mail dient que havia de venir, he trucat per a confirmar i m'han dit que havia d'anar presencialment [és agost i la família s'ha anat de vacances a casa d'uns amics]. He hagut de fer 3 hores d'anada i tres hores de tornada de transport públic. I quan he anat em diuen que no feia falta, que contestar el mail ja valia. Et tornen boig. Com que no te la pots jugar fas el que et diuen, però ni ells s'aclareixen, un desastre. (Dona, 50 amb tres fills i el seu marit a càrrec, La Ribera - Santa Caterina, novembre, 2020).

- En el moment de petició o de renovació de l'ajut s'activen totes les estratègies d'orientació entre iguals i amb els professionals de l'administració de referència. Entre iguals, es contrasta la informació rebuda constantment, atès que no es confia en els procediments de l'administració pública.
- Aquesta desconfiança es basa en experiències negatives pròpies i de gent propera que han perdut ajudes molt importants per la subsistència familiar per desinformació, per informació contradictòria entre professionals diferents, canvis en la data d'aparició i problemes d'últim moment en el lliurament de la documentació, canvis de protocol o canvi dels criteris de concessió dels ajuts sense el temps suficient per poder reaccionar i adaptar-se als nous requisits.
- Totes les persones adultes entrevistades de les famílies amb fills a càrrec i professionals de l'IMSS coincideixen en el fet que, són dones les que, majoritàriament, s'ocupen d'anar als serveis socials a demanar informació, de fer les gestions de l'ajuda, i d'assistir a les cites de manera regular.

Convocatòria de manifestació de tots els moviments de l'habitatge, 2021.

Estem davant un fenomen molt feminitzat.

¡Ojo!, tenemos casa, pero nos han doblado el alquiler, si a mí me falla la ayuda d'Habitatge, vuelvo a estar en proceso de desahucio. O sea, que no tienes la seguridad, ¿sabes lo que te quiero decir? Yo estoy intentando meterme la seguridad en mi coco, pero bueno, ahora yo estoy pintando el piso con la de esto de decir, 'ojo, si Habitatge falla en cualquier momento estamos en las mismas' (Dona, amb nois de 15 i 26 anys, Casc Antic, juliol, 2020).

3.3.1 (c) Negociar i demanar ajuda a les xarxes informals: el suport complementari de les xarxes veïnals i els moviments socials

Deixes de pensar que ets un perdedor, un pringat, que ets l'únic. T'adones que hi ha molta més gent com tu, que tot està programat que tu perdís. És el puto Monopoli. La banca sempre guanya. Juguen a la teva vida, la teva família. (Manel, dues filles de 12 i 14 anys, Barceloneta).

- La problemàtica d'accés a l'habitatge va començar amb el *boom* immobiliari de 2007 i afectava principalment al jovent en edat d'emancipar-se. Després la problemàtica es va estendre a famílies propietàries que van perdre l'habitatge per no poder fer front als crèdits hipotecaris abusius i posteriorment a famílies llogateres per la pujada del preu de lloguer. Les primeres campanyes de mobilització social contra la pujada del preu del lloguer i de compra sorgeix de la ciutadania afectada per la crisi del 2008. La seva consolidació comença amb les manifestacions anticapitalistes del 15M (maig de 2012).
- La PAH, el Sindicat de Llogaters i les assemblees d'habitatge als barris es van organitzar per tal de donar assessorament legal, suport emocional i dotar de capital social a les famílies i poder fer front a l'expulsió forçada.
- Per les famílies, passar de l'aïllament a la resolució del conflicte en comunitat canvia la percepció de l'entorn físic i social, i també suposa un canvi cap a una percepció més positiva i esperançadora.
- Les accions de suport generen recursos i vincles molt forts. Es creen noves relacions socials i amistats que suposen un increment del capital social: s'enriqueix la xarxa de persones a qui acudir i amb qui comptar quan és precís un suport proper.

Font: xarxes socials de @resistimgòtic

- Les famílies declaren que l'atenció del servei a les oficines d'Habitatge està saturada, i el temps d'espera és altíssim. En temps de postpandèmia, totes les consultes s'han de fer amb cita prèvia, el que les fa inaccessible per a moltes d'elles, per manca de coneixement informàtic, de llengua o per les característiques del mateix servei. Molta gent s'autopercep amb més capacitats després de formar part d'un sindicat habitatge durant un o dos anys, que abans d'arribar.
- Els sindicats d'habitatge a part del seguiment del cas particular, ofereixen formació sobre els drets dels inquilins i les opcions d'accions. Des de la covid-19 es fa a l'espai públic, esdevenint molt més accessible.
- Els moviments socials i xarxes de suport veïnal acompanyen a les famílies en el recorregut entre els serveis d'Habitatge i els serveis socials municipals que, a l'inici, no és gaire clar per moltes de les famílies que es troben davant el risc o la imminent pèrdua de l'habitatge.

La gente del sindicato y de los movimientos, estos, claro, en un principio era un apoyo, pues así... más de refuerzo, pero ahora ya forman parte de mi vida. Porque ya, claro, llevamos más de tres años con toda esta gente. O sea, yo si no voy, por ejemplo, a la reunión de Resistim, tengo que encontrarme con ellos de otra manera. “¡Ey! , X, te echo de menos, vamos a tomar un café”. (Nadia, Biparental mare de dos fills. Gener 2020. Raval).

Font: xarxes socials de @resistimalgòtic

Quan veus que no ets tu, que no és que hagi fet alguna cosa malament; què tothom està igual, a qual pitjor, doncs penses: -"Jo puc. Jo puc fer alguna cosa per l'altre, com l'altre l'ha fet per tu. Primer, flipes, que desconeguts t'ajudin tant. Ara ja no som veïns, som família. (Home, 68 anys a càrrec de 2 nets de 6 i 3 anys. La Ribera, observació de camp, gener 2018).

Aquesta gent, són veïnes que abans no coneixia, i dona tot per tu a canvi de res. Jo m'emociono, és molt gran. (Sandra, monomarental, un fill de 10 anys. Gòtic, gener 2020)

- El paper de les xarxes veïnals de suport mutu i de sindicats d'habitatge arrelades al barri són molt ben valorades per les famílies afectades. No solament troben recursos i informacions necessàries per tirar endavant les seves estratègies d'afrontament, sinó que són dinàmiques i s'actualitzen ràpidament. A criteri de les famílies informants es concreten de manera quasi immediata i de manera més eficient i eficaç que l'oferta per l'administració pública.
- Per contra, donat que totes les accions són voluntàries i vinculades a l'activisme, estan subordinades als canvis vitals de les persones que acompanyen, el que suposa que la sostenibilitat de les xarxes de suport no queda garantida (algunes pateixen l'expulsió definitiva del barri, canvis en el cicle vital, canvis professionals, conflictes interns dins dels grups, esgotament momentani o definitiu, boicot, ...)

- Moltes d'aquestes famílies acuden a les plataformes veïnals i sindicats en defensa del dret a l'habitatge. Al·leguen que fent la petició amb sindicats de barri, tenen més possibilitats de ser ateses amb més rapidesa i de manera més efectiva. Molt habitualment l'arribada als serveis municipals d'Habitatge ve després d'haver contactat amb les plataformes veïnals d'habitatge.
- Cal un temps fins a desenvolupar una expertesa tant per identificar el dispositiu més àgil i eficaç per a resoldre les seves necessitats com per aprendre la gestió i presentació d'instàncies. Aquesta expertesa es comparteix i s'aprèn entre iguals, ja sigui de boca-orella com dins de plataformes veïnals.
- Una vegada incorporada l'expertesa, “la família aprenent” es converteix en “família experta” que acompanyarà a noves famílies que es veuran confrontades per primera vegada a una expulsió.
- Les famílies destaquen la importància del suport psicològic i de l'acompanyament emocional que reben per part de les xarxes de suport mutu veïnal informal.

Font: ©Resitim al Gòtic

*“Lo más importante es que no te sientes sola, que alguien te escucha y te entiende, porque ha pasado por lo mismo, y sabe qué hacer”
(Nayma i Saul, tres menors d’edat a càrrec, Gòtic, novembre 2020).*

Què fa el suport veïnal i els moviments socials davant la tensió entre el Paradigma de Casa-mercaderia i Casa-llar:

- Respostes socials i polítiques de veïnat i administracions en defensa del dret a l'habitatge.
- Accions de denúncia.
- Organització veïnal i comercial.
- Activisme
- Assessorament legal i judicial sobre els drets a l'Habitatge de l'Ajuntament de Barcelona i d'altres administracions.
- Suport material, logístic, comunitari i psicològic.

Desmembrar l'urbà, despullar als seus habitants de drets, i del teixit social, que els defensen permet al mercat fer-se amb la ciutat. (Delgado, 2006).

La solidaritat és l'expressió d'un sentiment de pertinença col·lectiva i de compromís amb la comunitat que ens impel·leix a ajudar-nos mútuament, compartint altruïstament amb els altres les nostres pròpies capacitats (el nostre temps, les nostres capacitats físiques, els nostres coneixements, les nostres habilitats, la nostra experiència, els nostres recursos ...). (Blanco, Nel·lo, & Gomà (2020).

Los manifestantes en el interior okupan la sede de Haya Real Estate este lunes / @GuerraACerberus

Okupan la sede de un fondo inversor vestidos como en 'La Casa de Papel'

Un centenar de personas exige a la empresa Cerberus la paralización de los desahucios

Font: metropoliabierta.com/informacion-municipisepal/sucesos/okupan-sede-fondo-inversor-vestidos-como-serie-casa-papel_33798_<<<<<102.html consultat el 30/11/2020. Campanya #guerracerverus

3.3.2 L'empitjorament de les condicions d'habitatge

- a. La privació material dels membres de la llar
- b. L'endeutament
- c. La renúncia a l'espai i la intimitat familiars: viure més gent en menys espai
- d. Ocupar l'habitatge que ja no es pot pagar (i conviure amb la por d'una –nova- expulsió)

3.3.2 L'empitjorament de les condicions d'habitatge

- Les dades del canvi de tinença de l'habitatge apunten a un increment de les famílies en règim de lloguer, una reducció de la població amb l'habitatge totalment pagat i un augment d'habitatges impagats (hipoteca o lloguer)
- El règim de tinença **més habitual entre llars amb infants/adolescents és el lloguer**, el 42,8% (EMCV 2017-2018)*. Entre les famílies en **situació d'alta vulnerabilitat social**** : 73,6% de les llars amb infants i adolescents viuen en règim de lloguer i un 7,5% viuen en règims de tinença insegurs i inadequats: habitació de lloguer (2%), habitatge col·lectiu (0,2%) o habitatge ocupat (5,3%) (ESS 2016)***.
- L'increment del preu del lloguer, juntament de la reducció dels ingressos a moltes llars amb infants fruit de la crisi econòmica, fa que per a moltes llars sigui insostenible el pagament de les despeses destinades a l'habitatge.
- El coeficient Gini, mostra com el sobrecost de l'habitatge amplifica les desigualtats entre els ingressos dels infants. I això s'explica pel fet que **són moltes les famílies que decideixen assumir la pressió econòmica i no marxar del barri** (IERMB, 2019)*

* Antón-Alonso, F; Cruz, I, Porcel, S., & Sánchez, A. (2019) Infàncies i habitatge: sobre costos, gentrificació i emergència habitacional a Barcelona. Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

** ESS, 2016 a llars usuàries de serveis socials. Resultats no extrapolables al conjunt de la població.

***Aquest informe analitza un subgrup específic de llars amb problemàtiques d'extrema complexitat social (segons valoració dels professionals de 'Institut Municipal de Serveis Socials) i amb fills i filles menors d'edat a càrrec, del conjunt de la mostra de l'ESS-2016, que és de 6.623 llars i 12.293 individus majors de 16 anys usuaris dels centres de serveis socials.

L'empitjorament de les condicions d'habitatge passa per diferents estratègies d'afrontament. A l'etnografia hem recollit les 4 següents, que estan interrelacionades en diferents escales i dimensions depenent de:

- El tipus i configuració de les famílies: biparental, monomarental, amb dos nuclis (pares separats), nombre de fills i filles a càrrecs i/o altres persones dependents
- L'existència o no de xarxa de suport
- El nivell de renda
- L'existència o no d'alternativa residencial

Les estratègies que han emergit a l'etnografia són:

- La privació material dels membres de la llar
- L'endeutament
- La renúncia a l'espai i la intimitat familiars: viure més gent en menys espai
- Ocupar l'habitatge que ja no es pot pagar (i conviure amb la por d'una (nova) expulsió).

Font: ©@Nomdenoia

Se han vuelto locos, ¿cómo voy a pagar 950 € de alquiler si cobro 700€ al mes? Estoy sola con mi hijo. Vivo en la Barceloneta en un piso de 50 m². Claro, si lo alquilan a 'guiris' cobran en una semana lo que yo les pago en un mes, y a nosotras que nos den, les importamos una mierda... ¿Qué hacemos? Si me como las paredes sigo debiendo 250 €, y me queda el agua, la luz, y todo lo demás. ¿No, no voy a vivir con mi hijo en la calle, antes muerta? Esto es un exterminio. Nos tendríamos que rebelar (Amina, 35 anys, fill de 9 anys. Barceloneta, 2020).

3.3.2 (a) L'empitjorament de les condicions d'habitatge: la privació material dels membres de la llar

- Tot i ser un denominador comú, la pressió de la privació material és molt més alta entre les famílies de renda baixa i molt baixa.
- Quan es paga més per l'habitatge, en tots els casos acompanyats, es **fa en detriment de la qualitat de vida de tota la família** (l'etnografia ha recollit fins a un increment del cost del 133% en el cas d'alguns entrevistats)
- Les famílies que podrien mudar-se a una altra casa en un altre districte prefereixen assumir la diferència econòmica i ajustar al màxim la seva economia domèstica, per tal de quedar-se al barri. Especialment, si el seu assentament al territori s'ha consolidat, tant si hi han nascut com a si han arribat anys enrere.

A veure, nosaltres estem bé, jo soc advocat i la meva dona treballa, som una família que estem bé. Abans pagàvem 600 € per un pis de 140 m², que està molt bé. En els últims dos anys s'ha venut la finca a un fons d'inversió, dues vegades. Després de molt negociar hem passat a pagar 1400 €. És una barbaritat, però tenim als nens en el cole, i no els volem canviar, perquè estan a gust, tenen els seus amics, el seu món, coneixen als veïns i els veïns a ells. Puc deixar tranquil als nens jugar en la plaça perquè sé que les persones que hi ha els cuidaran. Hem decidit no canviar i pagar. Ara no ens en podem anar de vacances, i hem deixat de fer moltes coses que fèiem abans, sortir, pagar cangurs, sopar fora, anar al teatre, al cinema, sortir els caps de setmana al camp... Tot se'n va al pis. (Pau, 53 anys, biparentals, fill de 4 anys i filla de 8. Gòtic, gener 2020)

Es importante que mis hijos tengan sus necesidades cubiertas. Pero, por ejemplo, para la nena, ella me dice 'me gustaría patinar'; pues que tú puedas, sin tener que comerte la cabeza, poder decirle, pues prueba a patinar. O sea, es tan simple como eso. O por ejemplo, el hecho de poder darles una paga. (Dona, 51 anys, biparental, 3 fills, Santa Caterina, març, 2020).

Totes les famílies, amb independència de la seva renda, han de renunciar a béns o activitats socials i educatives, la qual cosa limita el seu accés al capital social, que obre fórmules i alternatives que permeten crear agència per pal·liar o esmorteir els impactes de la crisi de l'habitatge, o de la covid-19. Aquesta situació és molt més greu en els casos de renda mitjana-baixa, baixa o molt baixa.

La reorganització de les prioritats en la distribució de les despeses destinades a necessitats bàsiques posen en primer lloc el menjar, el lloguer i subministres. En aquest sentit ajuts com **la beca menjador o el Fons 0-16** juguen un paper cabdal en la reorganització de l'economia domèstica quan es té com a prioritat pagar la casa.

Yo sin la beca comedor no sé qué haría. Por lo menos ellos están bien. Sé que están bien alimentados cuando van al cole. Antes me preocupaba que fuera Halal, ahora también, pero sobre todo quiero que coman. [...] Comen carne, en el cole les dan halal, tenemos mucha suerte, antes no era así. Comían la carne en casa. Ahora, si no fuera por eso, no comerían carne [...]
(Dona, 33 anys, amb 4 fills a càrrec (un dels fills és diabètic). Raval, febrer del 2020).

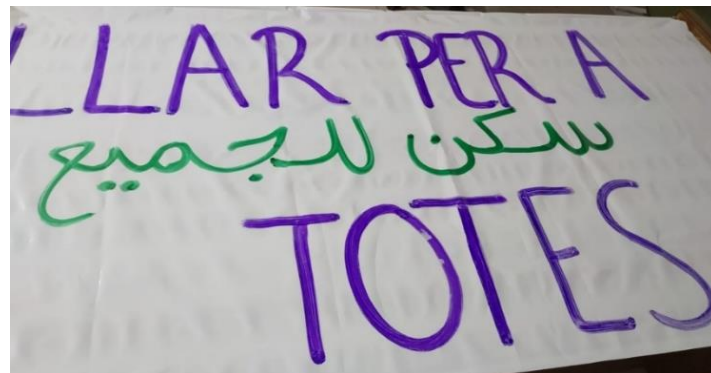

Foto: © Miryam Navarro

3.3.2 (b) L'empitjorament de les condicions d'habitatge: l'endeutament

- Des de la crisi del 2008, ja es preveia l'endeutament de les famílies per l'augment dels preus de l'habitatge, situació que no ha estat acompanyada d'una política preventiva de contenció per afavorir a la ciutadania. A causa de la pujada del preu del lloguer el procés d'empobriment de les famílies s'agreuja (Antón-Alonso, F; Cruz, I, Porcel, S., i Sánchez, A., 2019; PAH, 2016).
- L'encariment dels costos de l'habitatge (tant del lloguer com dels subministraments) impliquen que les persones que estan en situació de pobresa severa o extrema perdin els marges econòmics que anteriorment els possibilitava la subsistència.
- Les famílies es veuen obligades a reorganitzar la seva economia en funció del preu del lloguer. Aquest fet fa que no puguin invertir com desitjarien en el benestar dels seus infants, o la impossibilitat d'incentivar valors d'autonomia i apoderament segons el seu sentit educatiu i les seves pautes de criança. Molt sovint, aquest benestar no pot anar més enllà de cobrir les necessitats bàsiques:

¿Ingresos?, tenemos dos pensiones no contributivas mínimas, que son de 300 y pico cada uno, (el seu marit i ella), que es con lo que vivimos (unitat domèstica de 4 membres). Pagamos 500 y pico de piso (el lloguer ha pujat de 290€ a 550€), pues ponle unos 50 de luz, unos 40 de agua, el gas, total nos queda cero para sobrevivir. Y a partir de ahí, pues pasamos el mes como se puede. Haciendo una trampa por aquí, haciendo otra trampa por allí, y así va la cosa. No hay mucho más, esas son todas las cuentas. (Dona, 52 anys, biparental amb tres fills: noi de 26, noi de 24 i noia de 14, Casc Antic, Juliol 2019)

- Els adults de les famílies connecten estratègicament les ajudes a la infància i els subsidis amb la gestió de l'economia en xarxa social veïnal i comerç de proximitat, en clau de creació d'agència, i amb la subsistència, amb l'arrelament i el dret a l'habitatge.
- En cas de crisi estructural, sigui econòmica o sanitària, tal com s'ha posat de manifest amb la covid-19, les situacions de precarietat, debilitat i pressió posen en tensió les estructures familiars i de protecció a la infància. Davant d'aquesta situació, les famílies inicien noves cerques de suport més enllà de les opcions formals ofertes per l'administració pública, i activen mecanismes socials de suport mutu informal i alternatiu com les xarxes comunitàries.
- Les dades recollides al treball de camp evidència que aquesta mobilització de xarxa de suport econòmic informal, així com a la gestió domèstica de l'endeutament i la de la precarietat econòmica quotidiana són principalment gestionat per les dones. **Cal seguir investigant sobre la inseguretat residencial com a fenomen feminitzat.**

Dejo una cuenta en la carnicería y cuando me llega la tarjeta, pago la cuenta. En el barrio, yo con el butano no tengo ningún problema. El butanero me deja la bombona y sabe que vuelve el día 25 y le pago. En la carnicería igual, en la farmacia, en la tocinería, en la pollería y el horno. La Luna pasaba a buscar los bocadillos, la merienda, y luego yo pasaba y pagaba después con la tarjeta. Esto es lo importante. Si no fuera por el barrio yo no podría vivir". (Olga, 50 anys, biparental, dos fills de 25 i 27 anys i una filla de 15 anys. La Ribera-Santa Caterina, febrer 2018)

- En situacions de pobresa econòmica, la **gestió estratègica del deute és importantíssima per poder arribar a final de mes**. Les famílies entrevistades calculen que aquest marge és d'uns 300€ al mes de mitjana, que mouen “d'un lloc a l'altre” entre amistats, i “que et fien” als comerços. La devolució d'aquest deute varia en funció de la confiança que es té amb la persona que ha fet el préstec, de l'antiguitat i la quantitat del deute.
- Aquesta estratègia econòmica es recolza en la xarxa veïnal i comercial de confiança. Així i tot, declaren que **‘viure endeutat és viure contínuament en una situació d'angoixa’**. Els ingressos que arriben a la llar, es destinen en primer terme al pagament de la casa i del deute, tot i que, depenent de la situació es pot jugar amb la mensualitat del lloguer per cobrir aquest marge que sempre varia.

Font: © @Nomdenoia

El gasto está ahí, tengas o no tengas dinero, el gasto está ahí, pido dinero prestado a mis padres, a mis amigos, muchas veces vienen las ayudas y cuando llega tengo que devolverlo a gente que le he pedido, entiendes. Esta tarjeta no (Fons 0-16), pero tengo la ayuda de minusvalía de mi hijo, y saco directamente 100€ para pagar a mi padre o dinero que debo, y es una agonía, es una tras otra, una tras otra. (Home, 45 anys amb 5 infants: Nen de 2, nena de 2, nena de 8, nen de 12, nen de 14 amb autisme)

3.3.2 (c) L'empitjorament de les condicions d'habitatge: la renúncia a l'espai i intimitat familiars - viure més gent en menys espai-

- Davant el risc de pèrdua de l'habitatge moltes famílies opten o es veuen abocades a **canviar el model de vida i opten per compartir la casa amb altres famílies o amb altres persones.**
- Així, una de les estratègies que prenen les famílies **és optimitzar l'espai del qual disposen per a reduir el preu de m² per persona.** L'opció més comuna és compartir pis amb altres persones, altres famílies o, si fos el cas, destinar una o varies habitacions per llogar-la a turistes, o a estudiants provinents de l'estranger, per dies o per temporades o ocupant cada família una habitació de la casa. També trobem famílies que viuen en pisos molt petits (20 - 30 m²) amb un preu que poden assumir (400-600€/mes). Totes les opcions demanen reduir al màxim l'espai d'habitabilitat per persona.

Mi divorcio ha sido un calvario. Lo que más batallamos fue quién se quedaba con el piso de alquiler de 600€. Al final después de mucho luchar, me la quedé yo porque me quedé con los niños. La mala suerte es que al año me subieron a 1.000€. Yo no trabajo, solo tengo los 600€ que me pasa mi ex a regañadientes. Casi me dio colapso. Hasta que una amiga me dijo que ella hacía Airbnb, lo probé y me fue bien. Duermo con los niños en una habitación, y alquiló la otra. Cubría los gastos, no lo hacía por negocio. Luego lo prohibieron, otra vez la angustia, otra amiga me pasó un contacto para recibir estudiantes a media pensión en casa, me pagan 600€ al mes y me salva la vida, la verdad. (Sabrina, 50 anys, monomarenatal, amb dos nens de 6 i 12 anys, Gòtic, 2018)

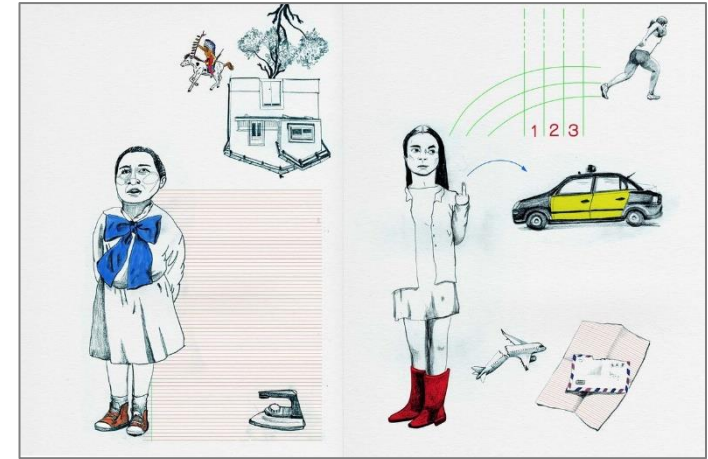
- Com a exemple, les famílies amb pisos més amplis opten per reorganitzar el seu espai per a incorporar noves persones que a les que puguin llogar una habitació. Els nous inquilins ajuden a afrontar les despeses del lloguer, encara que sol augmentar la despesa de subministraments.
- Els nous models de convivència suposen avantatges en la part econòmica i uns certs desavantatges en la reorganització dels espais de convivència. En el cas d'haver-hi infants pot afectar positivament si la convivència és positiva perquè es percep que “s'estén la família”.

Cuando decidimos comenzar a compartir un amigo nos recomendó un compañero de piso. Era complicado porque acabamos de tener a nuestra hija y no era fácil encontrar a alguien que pudiera aceptar una familia con un bebé. La verdad es que tuvimos mucha suerte, era un hombre de 45 años, muy tranquilo, estuvimos compartiendo piso tres años, y acabamos llamándole “Tío Armando”. Nos dio mucha pena cuando se fue. Creó su propia familia. Como no encontraríamos a nadie parecido empezamos a hacer Airbnb. Así la nena no cogía cariño a nadie. Y sabía que teníamos una habitación de invitados. Pensamos que lo encajaría bien, y así fue. Sólo lo hacíamos hasta cubrir gastos, no por negocio (Dona, 37 anys, amb filla de 3 anys, Gòtic, febrer de 2020).

Font: ©@Nomdenoia

- A banda de les experiències positives, també hem recollit casos de convivència amb conseqüències molt negatives per al creixement de nens i nenes. Sovint passa en famílies monoparentals que, en no comptar amb una casa pròpia, depenen de models de convivència precaris i inestables. Sovint, a causa de l'estrès vital, s'acaba generant un clima de crispació entre els inquilins de diferents famílies, les relacions són fràgils i desemboquen en ruptures de les unitats de convivència. La família expulsada ha de trobar una nova llar o una altra alternativa.

Font: [#Masala79](#) 'Acà soy la que se fué. Relatos sudakas en la europa fortaleza'. «Escrituras desde las diferencias», de Caroline i [@luciaegana](#) (editores), il·lustracions de María Romero García.
<https://masala.cat/escrituras-desde-las-diferencias/>

Tenía esta amiga de mi país. Y cuando vine estaba en su casa. Yo tenía que trabajar y ella se quedaba con mi hijo. Cuando se peleaban los niños, ella castigaba al mío. A veces llegaba y me lo encontraba en la escalera fuera. El suyo tenía diez y el mío cinco años. Aguanté todo lo que pude, pero una madre no puede aguantar eso. Siempre mi niño castigado, siempre llorando. Era eso o la calle. Al final, decidí la calle. Fui a servicios sociales para darle solución. Ahí empecé con la pensión. No voy a perdonar eso. (Dona, 42 anys, monomarental, amb fill de 7 anys, Gòtic, agost, 2020)

- Tot i no estar documentat de manera directa, les famílies informants i les xarxes de suport veïnal alerten sobre casos de violència de gènere. Asseguren que van detectar molts més casos durant el confinament.
- Igualment, fan referència indirecta a maltractaments, violències i abusos cap als infants.
- Els problemes greus de convivència han suposat un major patiment durant el confinament, tant per la por al contagi de la Covid-19 com per la convivència prolongada en espais tancats i sota el xoc pandèmic. A aquestes tensions s'haurien de sumar la pèrdua de feina i la desaparició de la font ingressos de moltes famílies sense alternativa de subsistència econòmica.
- La relació entre les estades al carrer com a estratègia de reducció d'impacte de l'amuntegament, no sempre és concordant amb els usos del temps i dels espais públic pensats per altres membres del veïnat.

Visc amb gent que no sé amb qui estat, i toquen als meus fills quan arriben a casa. Tinc por que els contagiïn. [...] *Durant el covid va ser una tortura, pensàvem que ens tornarien bojos, tot el dia cridant, dormint o mirant la tele* (Dona, 37 anys, biparental, 2 fills. Raval. Juliol, 2020).

Som molts a casa. Durant l'estiu quan passa la calor anem al parc fins molt tard a la nit. Hi ha una veïna que crida cada dia perquè els nens juguen al carrer, sobretot nens pakistanesos. Una veïna crida durant hores cada dia als nens perquè fan soroll al parc jugant “¡Ya està bien! estas no son horas de jugar”, “està prohibido jugar a la pelota” “No sabéis educar a vuestros hijos”. Sempre acaba cridant a la policia. (Dona, 50, biparental, tres fills, Gòtic, agost, 2021).

3.3.2 (d) L'empitjorament de les condicions d'habitatge: ocupar l'habitatge que ja no es pot pagar (i conviure amb la por d'una -nova- expulsió)

- Davant de la impossibilitat de trobar altres oportunitats residencials moltes famílies s'han vist obligades a triar entre el canvi de ciutat o barri de residència, viure en una pensió, viure en una habitació, anar a viure al carrer o l'ocupació en precari d'un habitatge.
- Els testimonis directes asseguren que l'ocupació no és una opció desitjable, sinó que acaba sent una opció inevitable. Ocupar una casa és l'última de les opcions abans d'anar a viure al carrer o de viure anys en una pensió amb fills a càrrec. Els familiars entrevistats prefereixen pagar i tenir més estabilitat per les seves criatures, en comptes d'ocupar una casa en la qual no saben quant de temps podran viure.

Somos una familia de cuatro, mi mujer, una niña de 2 años y una de 4, y mi mujer está embarazada. Es un quinto sin ascensor. Yo vengo de Marruecos, pero llevo aquí 10 años. Yo puedo pagar 300€ al mes, quiero pagar. Yo no quiero ocupar ni nada de eso, yo quiero pagar. Lo único que encontré es una casa de 21 m2. Allí vivo con mis dos hijas y mi mujer. Está todo junto: la cocina, las camas, el salón y un baño con ducha. No estamos mucho en casa, porque es para volverse loco. Ahora el dueño nos quiere echar porque dice que quiere 600€, que los turistas pagan más, que está perdiendo dinero con nosotros. (Home 49, Casc Antic, amb 2 nenes de 5 i de 2 anys. La dona està embarassada, novembre 2019).

Tipus d'ocupacions que hem pogut documentar directament i indirecta durant el treball de camp*:

Font: Catalunya Plural, 30/09/2020. El districte de Gràcia compta amb 39 espais okupats per qüestions ideològiques. I de denúncia social. Wikipedia Commons.

* Nota: El tema de l'ocupació i habitatge en precari és un tema molt controvertit, amb moltes perspectives i pràctiques. És un tema molt exposat als mitjans i treballat àmpliament a la literatura. Aquí recollim algunes de les vivències únicament relatades per les famílies informants, sense entrar a analitzar el fenomen en profunditat.

- Famílies que decideixen ocupar la casa on han viscut durant anys i que ara no poden pagar, o la propietat els hi nega la renovació del contracte.
- Famílies expulsades de casa seva o a qui es nega l'accés al lloguer ocupen un habitatge identificat com a buit (preferentment, de fons d'inversió i objecte especulatiu)
- Famílies racialitzades o indocumentades sense cap opció residencial regularitzada “compre la clau” en els circuits i organitzacions il·legal (grups que ocupen els pisos i revenen els espais o relloguen les habitacions, sovint sota condicions abusives i preus per sobre de mercat).
- Famílies migrants nouvingudes que desconeixen les condicions de lloguer i venda i són estafades per paisans. Paguen lloguer o compra amb documentació falsa (3.2.4 i 3.2.5)
- Famílies que porten estades llargues en pensions, més de dos anys, facilitades per l'administració que troben en l'ocupació l'única alternativa a la sortida d'una pensió.
- Famílies que ocupen per estivar-se el lloguer.
- Ocupació ideològica i polititzada, com a denúncia dels abusos del mercat. També és una estratègia per acompanyar i donar suport a persones de gran fragilitat o famílies molt vulnerables, quan són víctimes de *mòbbing* immobiliari (3.2.4)

- Les famílies sense alternativa residencial elaboren estratègies al·legals i il·legals, i decideixen assumir els riscos abans de marxar del barri per no perdre l'arrelament.
- Els circuits ordinaris i extraordinaris de l'Administració estan oberts a l'accés de famílies indocumentades amb infants menors a càrrec, però la seva situació administrativa irregular els impedeix accedir a cap mena d'ajut econòmic. La situació canvia en el moment d'estar empadronats, amb adreça definida o sense.
- Així i tot, els serveis municipals no són freqüentats per persones 'sense papers' per por que els puguin treure la custòdia dels seus fills. Les famílies denuncien que les comitives judicials les amenacen amb aquest argument per desactivar les estratègies de resistència i obligar a sortir a la família de la casa ocupada.
- L'activació de les xarxes de suport des de les institucions i els moviments veïnals pel dret a l'habitatge són cabdals en aquestes situacions de gran desemparament.

Hoy vamos al desahucio de la Halima. Hace 1 año llegaron con la casa comprada desde Marruecos. Se lo vendió uno de su país. Creo que pagaron 6.000 €. Allí es mucho dinero. Ahora ha venido el hijo de la propietaria que es una persona mayor. [...] Tienen amigos y familia en el barrio. Ha venido todo el mundo, l'Ajuntament (SIPHO), Servicios sociales, la comitiva, la urbana, las vecinas...[...] No entendían nada. Ella está embarazada del tercero y no saben qué hacer. Están pactando que pueda tener el bebé y los primeros meses en la casa. Ellos pensaban, habían hecho todo bien, pero no les vale nada y ya no tienen dinero. Están desesperaditos. (Veïna, notes de camp, La Ribera - Santa Caterina Octubre, 2019)

- Les famílies nouvingudes indocumentades, per desconeixement i experiències d'extorsió durant la seva diàspora, a més de la barrera de la llengua, mostren desconfiança i confusió davant els diferents actors que intervenen en el seu acompanyament.
- Quan les famílies indocumentades no connecten ni amb circuits de serveis socials ni amb plataformes veïnals o no disposen de cap altre suport, estan totalment desprotegides. Habitualment acaben llogant pisos a màfies que treuen profit del seu desconeixement.
- Les famílies que ocupen, tard o d'hora, ens veuen confrontades a un desnonament. Sempre es viu amb l'angoixa de ser (o tornar a ser) desnonat una vegada darrere l'altra. En cas de desnonament, sovint, cal tornar a començar el procés d'ocupació – desnonament, a no ser que aparegui una opció més estable.

El president de l'escala de l'edifici està connectat amb el Sindicat d'habitatge. “A l'edifici hi havia un pis buit des de fa molts anys. Hem mirat de contactar amb el propietari. (...) Volien proposar-li un contracte de masoveria, que la família cuidés la casa i no cobrar lloguer. No està interessat en res del pis.(...). Els veïns preferim que l'ocupi una família que un narcopis”. (Santiago, 58 anys, novembre de 2021).

#28MSuportMutu

Jornada

Precarietat, Salut i Suport mutu

Respostes des dels moviments, les afectades i les entitats en lluita contra la pobresa energètica, la defensa de la salut pública i el dret a l'habitatge digne.

Dissabte 28 de maig de 2022 · De 10.15 a 13.30h

Lleialtat Santseca

Carrer d'Olzinelles, 31, Barcelona

Inscriu-te a www.bit.ly/28MSuportMutu

Amb la col·laboració de

Font: Aliança contra la Pobresa Energètica
@APE Cat <https://bit.ly/28MSuportMutu>

- Les estades de llarga durada en pensions subvencionades per l'Ajuntament, moltes vegades són una opció insostenible per la família. Però l'alternativa de l'ocupació els genera un sentiment contradictori: per una banda l'alegria de tenir casa, de sentir que es pot crear una llar amb una vida quotidiana normalitzada, on les rutines són molt benvingudes per part dels infants; per l'altra, la preocupació de ser denunciats i perdre l'habitatge i l'angoixa de tornar a una situació de desprotecció.
- Les persones que surten de la pensió voluntàriament, perden el seu lloc a la llista d'espera per l'habitatge social que ofereix l'Ajuntament. Rebutjar l'alternativa de la pensió complica la gestió als serveis socials.
- Les ocupacions van acompanyades de pobresa energètica. Accedir a la llum i l'aigua de manera autogestionada té riscos de sobrecàrrega de la xarxa i perill d'incendi. A vegades les propietats impedeixen l'accés al comptador d'aigua, cosa que dificulta molt l'habitabilitat i impacta directament en la cura i la higiene dels infants.

Nos vinimos a esta casa porque ya no podía más en la pensión. Tomaba antidepresivos, me quería morir. Si no hubiera sido por estos, no sé lo qué hubiera hecho. [...] Ahora estamos instalándonos, hay tres habitaciones, cada uno tiene la suya. Yo duermo con la pequeña. Están invitando a amigos todo el rato, que se queden a dormir, cada día tenemos gente. [...] La casa era de unos yayos de 90 años. Me ha dicho una vecina que les sacaron los de la inmobiliaria en camilla por la esclera y los llevaron a una residencia. De eso hace dos años. [...] La mayor (10 anys) no hace más que cocinar, hoy pasta, mañana, arroz, así tol el día. (Salma, 28 anys. monomarental, tres fills de 3, 7 i 10 anys. Raval, novembre 2020)

L'apartament de l'àtic té 20 m². Nos prestaron esta casa (habitatge en precari amb el consentiment dels veïns de l'escala), tiene dos ambientes y un baño. Vivimos los 5 aquí, durante el confinamiento también estaban mi mamá y mi hermano. Casi nos volvemos locos. Ahora mi marido ha abierto el hueco de la ventana y ha hecho una puerta a este balconcito. (Martina, 28, biparental, fills de 7, 9 i 14 anys, Gòtic, març 2021)

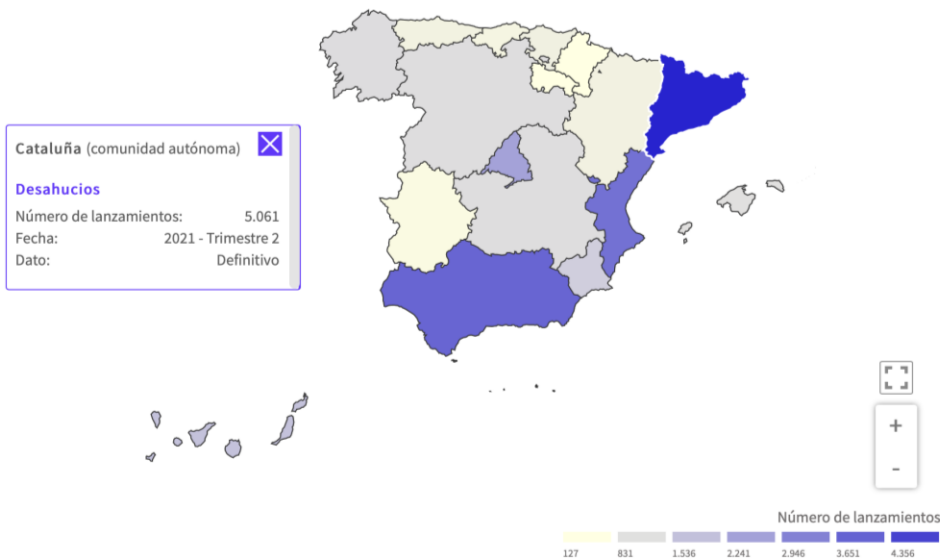
3.3.3 La pèrdua de l'habitatge

- a. Patir un (o varis) desnonaments
- b. Forçar l'entrada en una pensió com a única alternativa al carrer (una opció temporal que de vegades s'allarga durant anys)

3.3.3 (a) La pèrdua de l'habitatge: patir un (o varis) desnonaments

Tot i que la moratòria del govern espanyol per no expulsar cap família durant la pandèmia per Covid-19 va frenar el ritme de desnonaments, no es van aturar els llançaments de llars amb infants i adolescents

Número de desahucios en el primer trimestre de 2021 en cada comunidad de España

“Catalunya torna a liderar la llista estatal de desnonaments que s’han executat el segon trimestre d’aquest any, malgrat que es manté la moratòria del govern espanyol per no expulsar cap família durant l’epidèmia de Covid-19. Segons dades facilitades ahir pel Consell General del Poder Judicial (CGPJ), es van realitzar 11.571 desnonaments a l’Estat, que significa un 736% més que en el mateix trimestre de l’any passat (amb confinament), però es destaca que és un 21% menys que el 2019” El Punt Avui, 23/09/2021

Uns veïns protegeixen un habitatge que ha de ser desnonat per ordre judicial, aquest mes ■ UNICAT UNHABITATGE DE VALLERGA

SOCIETAT

Catalunya torna a liderar l'execució de desnonaments

Catalunya torna a liderar la llista estatal de desnonaments que s'han executat el segon trimestre d'aquest any, malgrat que es manté la moratòria del govern espanyol per no expulsar cap família durant l'epidèmia de Covid-19. Segons dades facilitades ahir pel Consell General del Poder Judicial (CGPJ), es van realitzar 11.571 desnonaments a l'Estat, que significa un 736% més que en el mateix trimestre de l'any passat (amb confinament), però es destaca que és un 21% menys que el 2019.

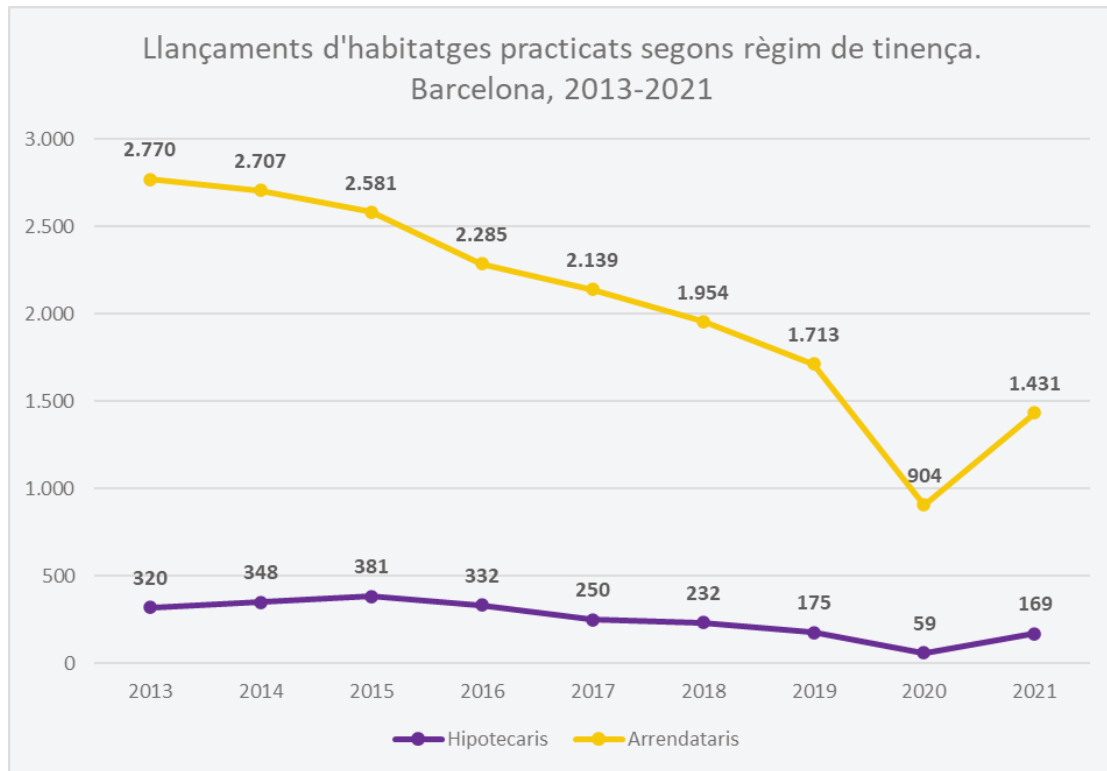
A Catalunya es van registrar 2.624 desnonaments per execució hipotecària, seguida per Andalusia (1.794), el País Va-

lencià (1.760) i Madrid (1.178). Catalunya també ha encapçalat els desnonaments per impagaments de lloguer: 1.904 casos, seguida per Andalusia (1.185), el País Valencià (1.070) i Madrid (930). Les dades reflecteixen la crisi i indiquen que s'han presentat un 3% més de demandes per acomiadaments a l'Estat espanyol. I Catalunya, amb 5.239, va al darrere de Madrid, amb 5.828. Finalment, els concursos de creditors augmenten un 35% més que el 2019 sense pandèmia i Catalunya ha registrat el major nombre de peticions de concursos: 778 en mercaderies i 718 de persones físiques.

Font: epdata.es, a partir de l'estudi 'Efectos de la crisis económica en los órganos judiciales'. Sección de Estadística del Consejo General del Poder Judicial (CGPJ). Datos actualizados 4/03/2022. <https://www.epdata.es/datos/desahucios-estadisticas-datos-hoy-graficos-cgpi/230/espana/106>

Font: Elpuntavui, 23/09/2021

Les llars en règim de lloguer són les més afectades pels processos de llançament. Després d'una tendència, des de l'any 2013, a minorar el nombre de llançaments de llars en règim arrendatari (amb el mínim històric en temps de pandèmia), l'any 2021 es produeix un repunt del 63% (CGPJ, 2021)

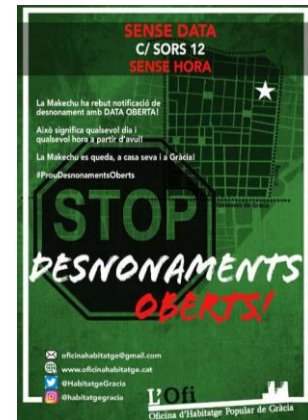
Font: elaboració pròpia de l'IIAB a partir de les dades del Consell General del Poder Judicial.

Els llançaments afecten en molta més proporció a les llars en règim arrendatari que hipotecari (un 80% més). L'any 2021 a Barcelona es van practicar 1.431 llançaments de règim arrendatari (un 81,5% del total), 169 en règim hipotecari (el 9,6%) i 155 en habitatges d'altres règims de tinença (un 8,8%) (CGPJ, 2021)

El desnonament és l'expressió més dramàtica de l'emergència residencial. És la punta de l'iceberg de tota la problemàtica de les famílies en situació d'exclusió residencial.

Cal destacar la visibilitat de la violència directa i indirecta envers les famílies desnonades. El desnonament acapara moltes de les facetes de les violències:

- La **física**, quan hi ha càrregues policials o atacs para-policials.
- La **psicològica**, per l'angoixa que suposa tot el procediment d'expulsió i la inseguretat associada. Molts desnonaments són amb data oberta, el que significa que es pot fer efectiu en qualsevol hora, i dia entre les dates notificades.
- L'**estructural**, en la mesura que la legalitat està orientada a garantir la propietat i el mercat. Les ordres de desnonament es poden repetir fins a cinc o sis vegades.
- L'**escènica**: quan els desnonaments estan acompanyats poden aparèixer: forces de l'ordre, comitiva judicial, SIPHO, serveis socials, moviments socials, veïnat, periodistes, advocats, guardamobles i mudança, manyà, servei de mascotes, persones que observen. Tot i amb això són més dramàtics si es fan en silenci i sense testimonis.

Davant de les violències vinculades a un procés de desnonament*, la coordinació entre els serveis i dispositius que activa l'Ajuntament de Barcelona (serveis socials, escola, ..) i els moviments socials de base, és molt important per acompanyar als infants que estan patint un desnonament, ja que la coordinació entre persones i serveis atenua els seus efectes devastadors.

Així i tot, els infants que han viscut el/els desnonament/s de la seva família desenvolupen una gran desconfiança cap a les institucions. Senten que les institucions (serveis socials, àmbit judicial...) els fan mal i no protegeixen (*"el món dels adults m'ataca"*).

També tenen por a la policia. Senten que la policia no els protegeix, sinó que els fa mal a ells i a la seva família. Existeix una forta contradicció sobre aquest tema en les vivències dels infants i adolescents.

En les pel·lícules et diuen que els policies són bons i persegueixen els dolents, el meu fill diu que no és veritat, que són ells els dolents i persegueixen els bons". El meu fill major de vuit anys diu: "Si ve a pegar-nos, jo els pegaré més fort fins que se'n vagin".(Testimoni d'observació al treball de camp, novembre 2020)

* Nota: El tema dels desnonaments és un tema controvertit, amb moltes perspectives d'anàlisi. Està molt exposat als mitjans i treballat àmpliament en la literatura científica. No n'existeix tanta a l'entorn dels impactes en la infància i l'adolescència que pateixen desnonaments. Aquí recollim algunes de les vivències únicament relatades per les famílies informants, sense entrar a analitzar el fenomen en profunditat.

Sindicat Habitatge Raval
@RavalSindicat · [Seguir](#)

Títol de la foto: dignitat.

10:58 a. m. · 9 may. 2022

♡ 9,7 mil 💬 Responder ↗ Compartir

[Leer 167 respuestas](#)

Font: @RavalSindicat. Tweet: 09/05/2022

DESAHUCIOS >

443 desahucios en Barcelona entre el 14 de septiembre y el 23 de octubre

Colau advierte de un “estallido social” si no se aplica una moratoria a los desahucios

Desahucio en la calle Corsega 178, decenas de activistas lo intentan parar sentándose delante del portal el 23 de septiembre de 2020
ALBERT GARCIA (EL PAÍS)

Font: El País 22/09/2020

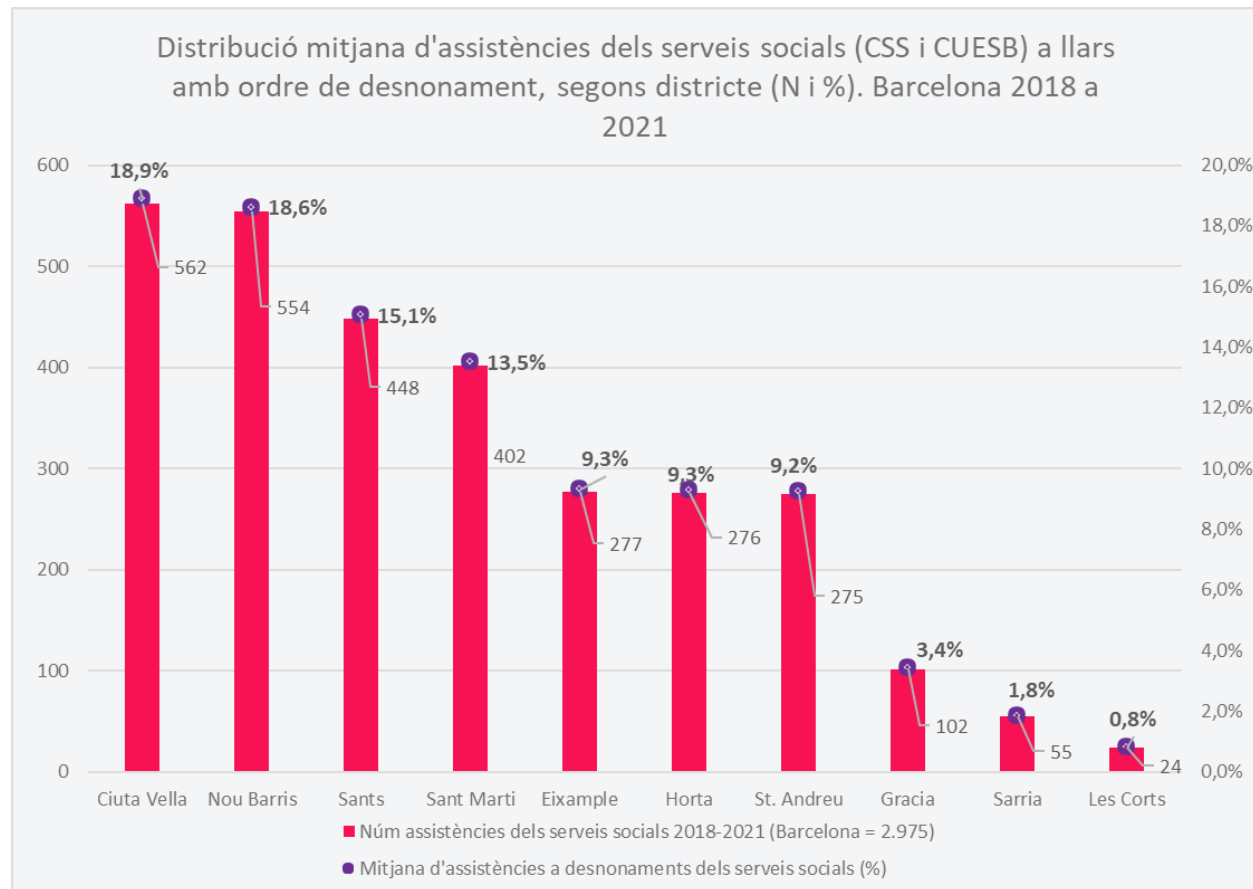
La gran pressió que pateixen les famílies (burofax, notificacions, no tenir alternativa habitacional per la pujada dels preus...) genera molt estrès i angouxa, afectant directament al clima familiar i a la convivència i, per tant, a les condicions de creixement de la infància. No poder disposar de les seves joguines i objectes de la llar, té un impacte directe en el dia a dia, per la incertesa de no saber quant durarà aquesta situació.

Mesures com l'UCER, i actors com la SIPHO, són molt ben considerats, tant per les famílies com per les xarxes de suport mutu en defensa del dret a l'habitatge, donat que es consideren molt connectades amb la realitat del territori i dels infants, i donat que ofereixen un suport molt valuós a les famílies que estan sent desnonades. Es considera un mecanisme eficient, eficaç, de resposta ràpida i immediata. Tot i que es pensa com una eina molt vàlida, es percep com a insuficient davant el volum tant important de llars que es troben en emergència habitacional.

¡“Vecina, despierta, desahucio en tu puerta!” “¡A Puerta!” . (crits de les persones que participen per aturar un llançament)

Amb les intervencions dels CSS i CUESB s'aconsegueix suspendre la majoria de desallotjaments. Quan no és possible aturar-los i es fa efectiu el llançament s'atén a les persones afectades i s'activen els recursos d'allotjament temporal urgent (IMSS, 2022)

Entre el 2018 i el 2021, els districtes de **Ciutat Vella (18,9%)**, **Nou Barris (18,6%)**, **Sants (15,1%)** i **Sant Martí (13,5%)** són els districtes amb major nombre de desallotjaments assistits pels serveis socials a la ciutat (CSS i CUESB).

Font: elaboració pròpia de l'IIB a partir de les dades del Centre d'Urgències i Emergències Socials (CUESB) i els Centres de Serveis Socials municipals (CSS). Ajuntament de Barcelona

- La sensació de les capes més desfavorides és que és “la guerra contra els pobres”, no únicament perquè ens trobem davant una lluita desigual, sinó perquè una de les estratègies de resistència més efectiva és l’organització popular. També hi ha una sensació de desolació per la gent que, fruit d’un desnonament, se’n va del barri.
- Les suspensions poden ser per la intervenció dels serveis municipals o per la resistència activa de les veïnes des de sindicats i d’assemblees d’habitatge. Aquestes intervencions tenen com a resultat que moltes llars afectades per l’especulació immobiliària puguin quedar-se a les seves cases durant alguns mesos més (o fins i tot alguns anys) la qual cosa els dona temps per poder bastir una estratègia d’alternativa habitacional.

 Lorena Sopena #NouBarris @Occat93 · 29 oct. 2020

Així fan fora de casa seva a una família amb tres nens els mossos de Samper. A un dels barris amb més afectació de Covid. En mig d'una crisi sanitària i social. I sense deixar fer fotos a la premsa. Això és el que no volen que veiem.

8:05 a. m. · 30 oct. 2020 · Twitter for iPhone

Font: Occat93 – Lorena Sopena Tweet 29/10/2020

Els mossos d’esquadra fan efectiu un desnonament la nit del 29/10/2020 a una família amb tres menors de 1 any, 7 anys i 11 anys durant el curs escolar a Nou Barris.

Molts dels meus han patit desnonament, molts més d'un, fins i tot fins a sis. És esgarrifós, que nens i nenes de tan petits sàpiguen què és que et tirin de casa, nens de 5 anys que hagin patit sis desnonaments. Quan veuen a un mosso s'amaguen, ploren i fins i tot n'hi ha que es fan pipi a sobre de la por. (Mestra d'infantil del barri del Raval)

Desahuciada una familia que quedó en paro por la pandemia y no puede pagar alquiler

- La moratoria anti desahucios había dado un respiro a la familia de Barcelona hasta ahora
- La propietaria no quiso negociar un alquiler social

PUBLICIDAD

Varias personas protestan para intentar paralizar el desahucio de una familia por impago /

Font: El Periódico, 14/02/2020
<https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20220214/deshuciada-familia-queda-paro-pandemia-erte-poble-sec-13237973>

Ad

A veces me he sentido sola, porque se fue muchísima gente. Hubo muchos cambios en el barrio, te quedas sin amigos, sin bares. Cambia la estructura del barrio sin que te des cuenta, silenciosamente. (Ondina, 51 anys, tres fills. Santa Caterina, 2021.)

Nosotros pensábamos que era fácil alquilar. Y nos dimos contra la pared. Hay que tener papeles y mucha plata. Si no tienes papeles te piden 6 meses por adelantado. Pero sin papeles no hay trabajo y sin trabajo no hay plata. (Martina, 35 anys, casada amb tres menors d'edat a càrrec).

Mientras, vecinos y otros activistas gritaban consignas como "no están solas" y "resistencia", entre otras, tras acceder al portal del inmueble y ya ante la puerta del piso, la policía ha tenido que reventar la puerta para poder acceder al mismo y han identificado a varios periodistas que estaban en el interior, después de que les hayan ordenado salir. (El periódico. 14 de febrer de 2022).

"El fet que les teves veïnes t'ajudin a pressionar a la propietat o a negociar amb ella, t'assessorin sobre què fer o dir en les cites amb Serveis Socials o les Oficines d'Habitatge i posin el cos enfront de les forces de l'ordre per evitar que et treguin de casa dona, com a mínim, cert consol emocional. I uns mesos més sota sostre. De fet, organitzar-se serveix per a adonar-se que això no és un problema individual, sinó col·lectiu. I és així, col·lectivament, com cal fer-li front" (Testimoni a la revista veïnal del Barri Gòtic Masala, juny 2020a ^[21])

^[21] (2020) "Anatomía de un desahucio". Masala: Revista d'informació, denúncia i crítica social a Ciutat Vella. nº 80. Juny 2020. Autoeditat. Barcelona. <https://masala.cat/anatomia-de-un-desahucio/> (Consultat el 3 de juliol de 2020)

^[22] Masala (2020) "Anatomía de un desahucio". Masala: Revista d'informació, denúncia i crítica social a Ciutat Vella. nº 80. Juny 2020. Autoeditat. Barcelona. <https://masala.cat/anatomia-de-un-desahucio/> (Consultat el 3 de juliol de 2020)

^[23] Existien grups auto-organitzats en Barcelona (Bcn.vdevivienda.net; irònicament, avui, quan es visita a web apareix en primer terme una cadena de venda de places d'Hotel a Madrid) i varies ciutats de Espanya (<http://uvedevivienda.blogspot.com>). Es pot consultar l'article de premsa a <https://www.lavanguardia.com/vida/20070829/53389384382/no-tendras-casa-en-tu-puta-vida.html>, i el vídeo de l'acció de denuncia <https://youtu.be/K6trRoOnSrc>. Consulta feta el 3 d'octubre de 2020.

^[24] Llopis, I., VV.AA (2009) No tendrás casa en tu puta vida. Ed. Melusina. Santa Cruz de Tenerife.

Revista Masala @masalacv · 21 may. ...

La escena final de la primera obra y toda Desnonissea surgieron en cierto modo de «Anatomía de un desahucio», texto que Masala publicó en su número 80, con ilustración de @biksakura (IG). Sinergias de barrio llevadas a escena. Orgullo de creadoras con conciencia social.

Font: @masalacv. Tweet 21/05/2020

3.3.3 (b) La pèrdua de l'habitatge: forçar l'entrada en una pensió com a única alternativa al carrer

- Les famílies en situació de vulnerabilitat sense alternativa habitacional són ateses i acompanyades per l'Ajuntament des de l'opció de reubicar-les en pensions mentre no hi hagi possibilitat d'opcions més estables.
- Igualment, les famílies que es troben en una situació desesperada utilitzen l'estratègia de forçar l'entrada en una pensió o hostel, per tal d'entrar a la llista de Mesa d'Emergència. Moltes famílies que resideixen en altres municipis barcelonins amb menys dotació de recursos en cas de desnonament acudeixen a Barcelona per aconseguir una solució.
- La previsió inicial és que la pensió és temporal i es té l'expectativa que arribarà ràpidament el moment de poder disposar d'un pis propi de lloguer social o de protecció oficial. Però segons les persones informants, l'any 2019, a la Mesa d'Emergència hi havia una llista d'espera de tres anys.

Font: xarxes socials @pahgramanet

No podía más, no tenía dónde ir. Mi amiga me dijo que en Barcelona te atendían. Yo había vivido mucho tiempo en este barrio, así que me vine a la asistenta de aquí. Me quedé todo el día sentada con los tres, sin comer ni nada, hasta que me atendieron y me dijeron que me mandaban a una pensión. (Salma, 28 anys. Monomarental, tres fill de 3, 7 i 10, Raval, novembre 2020)

- La derivació a pensions es percep per part dels serveis socials com a disfuncional, contraproductiu, cara, ineficient. Però de moment, davant l'emergència que cal atendre de manera immediata, no s'ha trobat cap altra solució, i l'Ajuntament s'ha vist desbordat per les dimensions del fenomen.
- Les famílies entrevistades opinen que l'elevada inversió que s'està fent en la subcontractació de serveis de pensions i de tiquets de menjar seria molt més eficaç i útil per cobrir les seves necessitats si es destinés a donar ajuts directes i immediats per pagar el lloguer a aquestes mateixes famílies i garantir-los un entorn de creixement adequat per als seus infants.
- A més, quan anar a una pensió passa de ser una solució puntual i d'urgència a allargar-se en el temps, es converteix en una experiència traumàtica per les famílies i els seus infants. Es percep com a una expressió de la violència institucional cap a les capes més pobres de la societat.
- El col·lapse de la Mesa d'Emergències acaba convertint una mesura temporal-excepcional, en una solució de llarg termini, totalment insostenible per les famílies amb fills tant materialment, logística, psico-emocional com a socialitzadora.

Mi hija la pequeña nunca me ha visto cocinar, siempre, comemos, bocadillo o menú en el bar chino de abajo de la pensión. Comemos Halal, así que acabamos pidiendo calmares o patatas fritas, es muy difícil la comida cuando no están en colegio. (Salma i els seus fills van viure en una pensió 2 anys i mig, i després va decidir ocupar una casa) Salma 28 anys, monomarental amb tres fills 2, 7 i 10, Raval, novembre, 2020)

- La convivència compartint el lavabo amb persones desconegudes genera conflictes al voltant de la neteja, i el temps d'ús. Les necessitats dels infants topen amb les necessitats de les persones adultes.
- El descans es veu afectat pels sorolls de la nit. Aquesta manca de descans té un impacte molt intens per les famílies amb fills a càrrec, fins i tot pot tenir un impacte nociu per la salut mental. Les mares entrevistades declaraven tenir trastorns de salut mental com depressió, estrès i ansietat. Afirmen que la medicalització amb antidepressius, ansiolítics i somnífers, és molt habitual, sobretot entre les dones, que estan reallotjades en pensions. L'afectació de la salut també s'estén als seus fills i filles.
- Les famílies denuncien la no idoneïtat de les pensions de llarga durada com a espai de criança dels seus fills i filles. No totes disposen d'espai de cuina. L'espai d'esbarjo compartit amb persones adultes amb qui no es té relació genera conflictes amb les necessitats i dinàmiques dels més petits.
- A la pensió es disposa d'un espai propi molt reduït. Cada persona disposa d'una taquilla. Les joguines i robes de recanvi es guarden sota el llit. No es pot enganxar cap quadre, foto o dibuix a les parets.

Mi hijo tiene asma, en la pensión lo pasaba fatal, se ahogaba, todo estaba sucio. Tengo una cosa con la limpieza, la tengo la casa muy limpia, no puedo ver ni un pelo, nada. Ahora mi hijo esta más tranquilo, ha bajado el asma. [...] La gente me dice que si es de compra [...] nunca sé cuánto me va a durar. He pintado, tengo nevera nueva, tengo cocina y a ver si ahora pongo el calentador de agua para que mi hijo esté bien, llevo dos años, pero nos sé cuanto me va a durar. A ver..., espero que mucho. (Berta 42 anys, monomarental, fill de 7 anys. Gòtic, agost 2020) Després de temps en una pensió es va decidir a ocupar una casa.

- El règim és d'hostal perquè no està permesa cap visita fora dels horaris establerts, ni fora dels espais comuns.
- Moltes famílies disposen de tiquets de menjar (10 € per àpat i persona) que normalment es fa en restaurants o bars a prop de la pensió. Molt sovint es mengen entrepans i menjar precuinat, per la qual cosa és difícil tenir una dieta equilibrada fora del menjador escolar.
- Per resoldre els conflictes, els hostals i pensions disposen de seguretat privada. En molt poques ocasions es troben hostals amb mediadors o educadors socials amb sensibilitat per intervenir davant de conflictes de caràcter cultural i/o per ajustar les necessitats específiques per edat, creixement i desenvolupament motriu, salut o altres tipus de diversitats.
- Una altra de les conseqüències de la vida dels infants i adolescents en pensions és l'absentisme, ja que si un dels germans es posa malalt, afecta a l'escolarització de la resta de germans: en el cas de famílies monomarentals, la mare sola no pot portar els germans a l'escola; en famílies biparentals (si el pare i mare treballen, es donen situacions no poder conciliar l'horari escolar i el laboral).

Si piensas en lo que se gastan cada mes piensas, ostras, yo con eso podría tener un piso en mi barrio, mira que es caro, comer y pagar la luz y el agua, cuando me mandaron. La pensión, yo le decía a mi asistenta:-' Dadme aunque sea la mitad, y yo me apaño'. Nos daban 10 € para comida, 10€ para la cena i 5€ para el desayuno. Por cada uno de nosotros pagan 50 € al día, multiplica por los días del mes. ¿Por qué no usan ese dinero para que alquilemos un piso y vivamos tranquilos? Nosotros somos dos, pero imagínate, ¿eh?, en familias de cinco que están seis meses, un año o incluso más. (Helena, 49 anys amb un fill de 17, Gòtic, octubre, 2019)

3.3.4 La resistència a la mobilitat forçada i el desarrelament: l'última de les opcions?

3.3.4 La resistència a la mobilitat forçada i el desarrelament: l'última de les opcions?

- L'arrelament al barri és **una estratègia cabdal** per a la subsistència i el benestar dels infants i de les seves famílies.
- L'arrelament és una estratègia que **afavoreix la creació de xarxa comunitària, de xarxa veïnal i de connexió amb els dispositius i institucions** de base. **Les famílies generen agència a partir del capital relacional, social i simbòlic** quan estan arrelades al barri.
- L'existència d'aquestes xarxes de suport davant l'emergència i la crisi d'habitatge **optimitzen les possibilitats d'èxit i de solucions favorables a les famílies**.
- A més, l'etnografia a Ciutat Vella evidencia com, quan existeix coordinació amb la xarxa de serveis públics, augmenten les possibilitats de negociació favorables a les famílies quan aquestes es veuen confrontades a una expulsió forçada del seu habitatge.

Per això, **defensar l'arrelament és una estratègia global i imprescindible per a les famílies més vulnerables.**

Font: © @Sergi Bernal

Font: @ResistimGotic.
Acció veïnal al Gòtic. Juliol, 2020

- **L'angoixa viscuda** per la privació i escassetat dels recursos materials quan s'està sent expulsat de la pròpia llar, s'agreuja quan, a més, **es posen en risc els recursos relacionals i el capital social i simbòlic** de les famílies.
- Canviar de barri fa que **infants i adolescents perdin el seu cercle d'amistats** i empobreix encara més a les **famílies que perden les seves estratègies de subsistència i resiliència, vinculades al seu capital relacional**.
- De manera molt destacada, **l'escola és un dels agents que més connecta a les famílies amb el territori** i que més reforça esgotar totes les opcions possibles per no haver d'abandonar el barri.
- El fet que els infants, adolescents i adults es trobin fora del seu entorn quotidià conegut, genera **desarrelament i pèrdua d'identitat**, especialment en els infants i adolescents, quan es veuen obligats a canviar d'escola.

Per això, moltes de les famílies, sense o amb alternativa residencial, **decideixen assumir la diferència econòmica o buscar alternatives per tal de quedar-se al barri**. Especialment, si el seu assentament al territori s'ha consolidat, tant si hi han nascut com si son nouvingudes.

- En el moment d'expulsió definitiva, comença el **circuit pels serveis d'Habitatge o pels serveis socials** per buscar alternativa d'habitatge, sense garantia de trobar-ne, i molt menys al barri. Tot i que tant les dades oficials d'atorgament com el treball de camp recullen que algunes famílies en troben.
- Hi ha una **relació molt descompensada entre el nombre de sol·licituds i la flota d'habitatge social** disponible a l'administració pública.
- Les solucions que es troben generen desconcert en les famílies quan la solució implica un desarrelament del barri.
- Quan s'ha atorgat un pis de la Mesa d'Emergència a una família vulnerable expulsada del seu habitatge, sovint no compleix amb les expectatives familiars. Algunes ho desestimen, principalment, per no contemplar la seva **prioritat vital d'arrelament al barri**.

Per això, les famílies sense alternativa residencial elaboren estratègies al·legals i il·legals, i decideixen assumir els riscos abans de marxar del barri.

Font: ©@Sergi Bernal 5è aniversari de Resitim al Gòtic, maig 2022

A mi amiga le ofrecieron un piso en Terrassa, y me dice '¿pero qué se me ha perdido en Terrassa?! No tengo a nadie, no conozco a nadie'. (Rosa, biparental, 37 anys amb fill de 3 anys. Gòtic, novembre 2019)

A aquesta família els hem ofert diversos pisos i no els volen. Diuen que no volen anar a Ciutat Meridiana, que volen estar a Ciutat Vella, I jo els dic, 'Oye, que això no és una immobiliària. Que t'has de conformar. És que no tenim més opcions ara!' Ja m'agradaria a mi que fos on ells volen, però és que estan rebutjant un pis, i no els tornaran a cridar. Ja els hi he dit (Dona, 36 anys, treballadora social, maig 2018).

4. Impactes de la inseguretat residencial en la infància i l'adolescència

Impactes de l'emergència habitacional en:

4.1 L'espai personal i íntim

4.2 L'espai familiar (unitat de convivència)

4.3 Les amistats i els iguals

4.4 L'escola

4.5 El barri

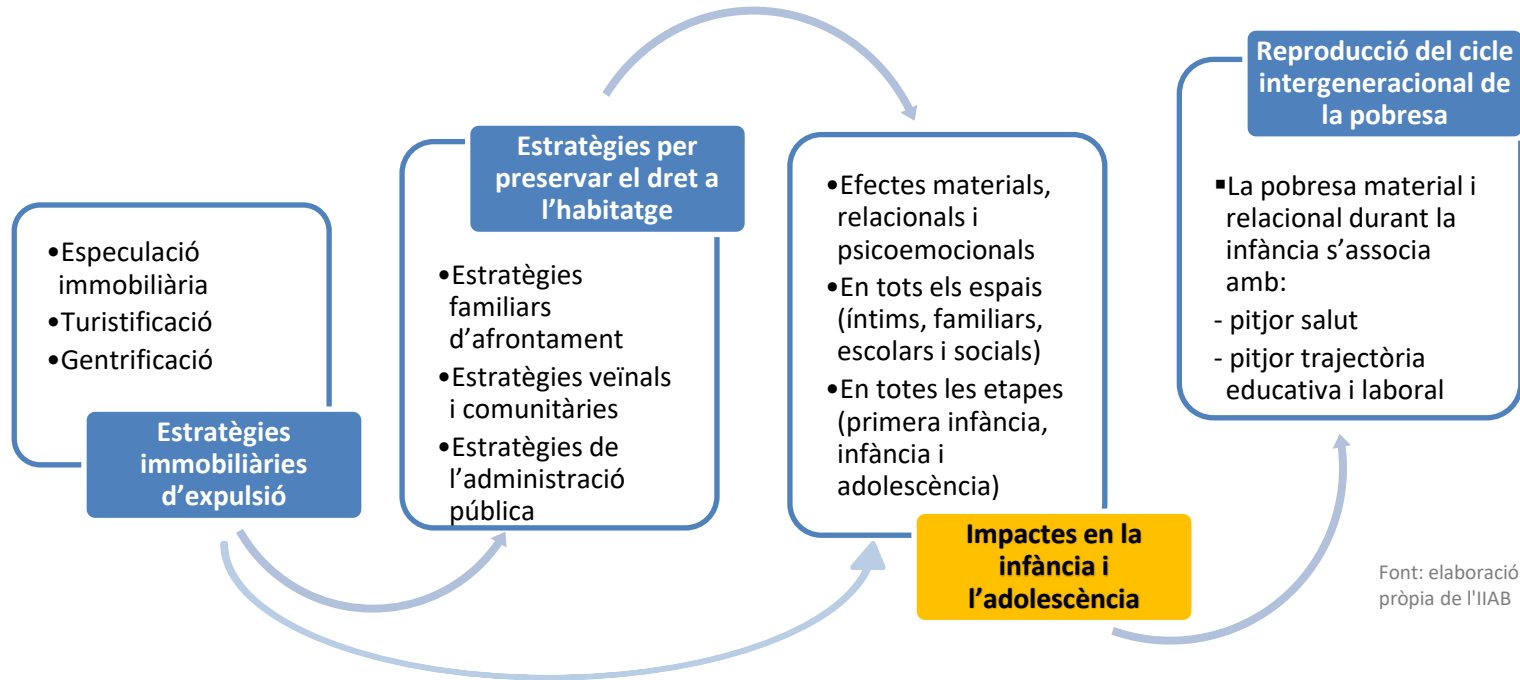
Impactes de l'emergència habitacional en les vides dels infants i els adolescents

- El paradigma de la Casa = Mercaderia té com a estratègies de guany i benefici la gentrificació i la turistificació de la ciutat.
- Totes dues tenen com a resultat la mobilitat forçada de la població de renda baixa i l'expulsió del veïnat.
- Per fer-les efectives s'han de concretar en estratègies immobiliàries d'expulsió que podem identificar (pujada de preus, no renovació dels contractes, estratagemes legals,..)
- Davant d'aquestes estratègies d'expulsió s'activen accions de defensa del dret a l'habitatge connectades amb el paradigma de la Casa=Llar.
- Entre aquestes accions descobrim les estratègies de resistència i afrontament que elaboren les famílies del barri afectades, per tal d'oposar-se i resistir a les estratègies d'expulsió.
- Com a conseqüència última de la tensió entre el paradigma Casa_Mercaderia (dret a la propietat) i el paradigma Casa_Llar (dret a l'habitatge), s'evidencien els impactes que aquestes estratègies tenen sobre en la vida d'infants i d'adolescents.

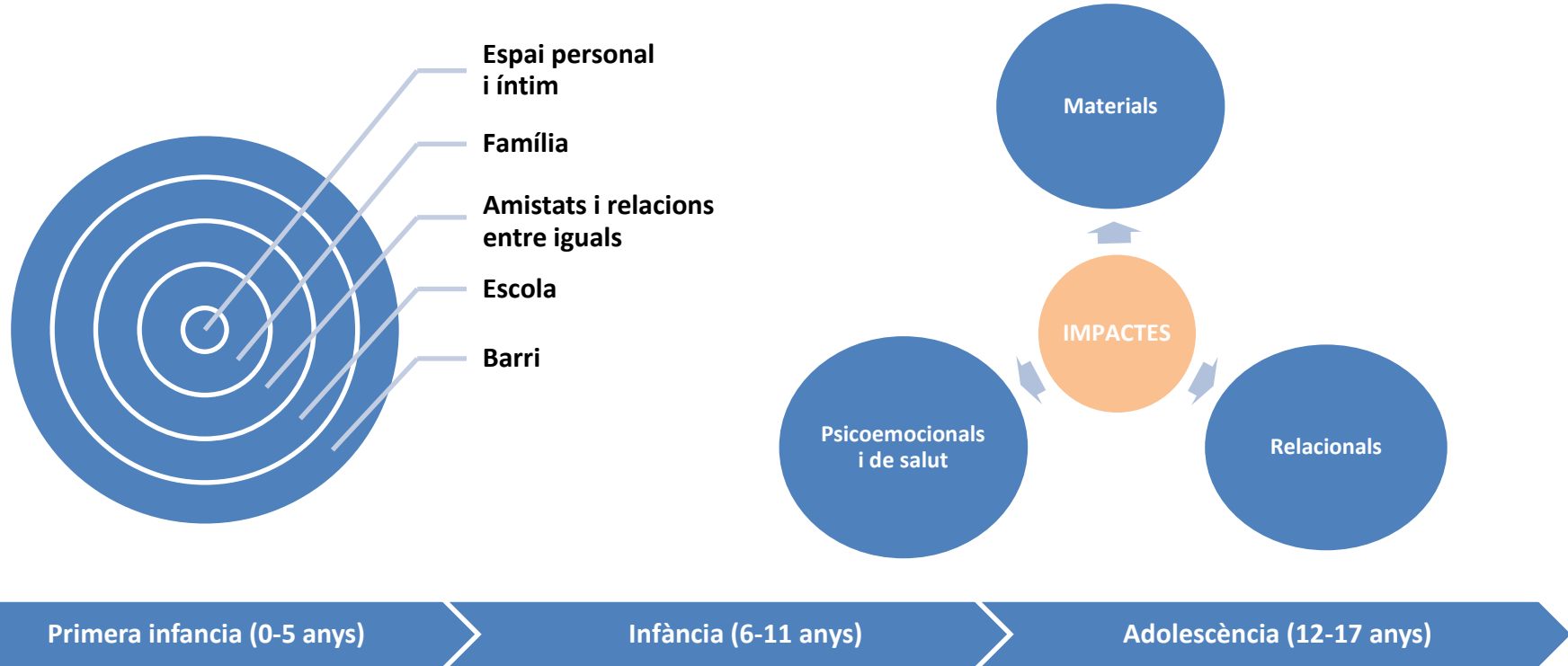

Font: ©Miryam Navarro. Carrer del barri del Raval. Creació de MMSS pro Dret a l'habitatge.

- Aquests impactes els afecten materialment, relacional i psicoemocional, i de manera profunda en tots els espais íntims, familiars, escolars i socials de la seva existència.
- Diversos estudis connecten la pobresa material i relacional durant la infància amb pitjor salut, pitjor trajectòria educativa i laboral en l'adulesa.
- Qui ha crescut en la pobresa, probablement serà pobre d'adult. Amb infàncies empobrides, alimentem el cicle intergeneracional de la pobresa.

Els impactes de l'emergència habitacional afecten als infants i adolescents materialment, relacional i psicoemocional, i de manera profunda en tots els seus espais vitals: els espais íntims, familiars, escolars i socials i en formes específiques a cada etapa del cicle de la infància (petita infància, infància i adolescència)

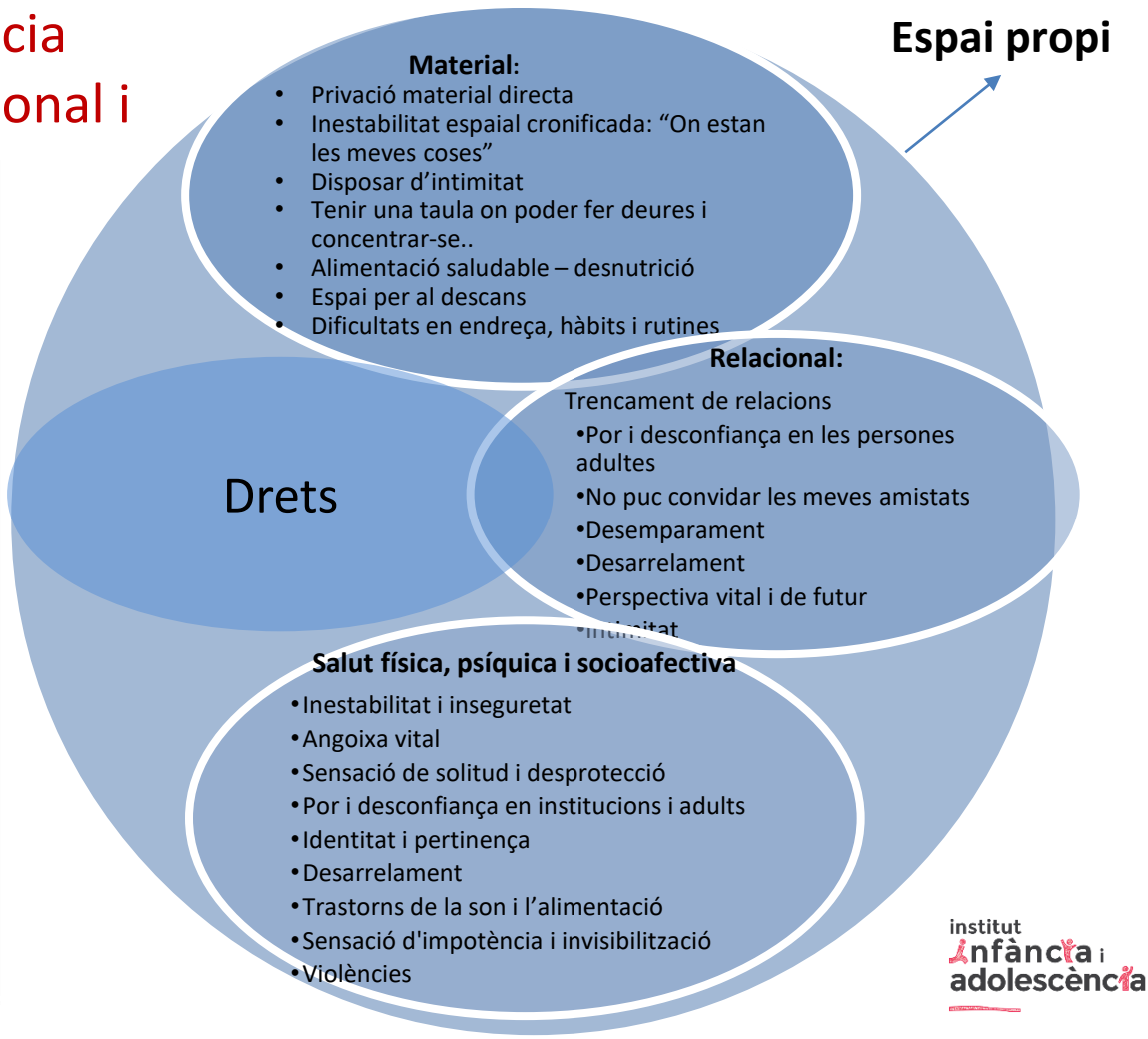

4.1 Impactes en l'espai personal i íntim

4.1. Impactes de l'emergència habitacional en l'espai personal i íntim

Font: ©@Nomdenoia

4.1.(a) Impactes materials (en l'espai personal i íntim)

- Privació material directa i reducció d'activitats d'oci, esbarjo i/o extraescolars
- No poder cobrir necessitats bàsiques
- No poder fer front a despeses imprevistes
- Inestabilitat cronificada de l'espai
- No disposar de d'una habitació/espai on poder descansar, jugar tranquil·lament. Espai de silenci.
- No tenir una taula on poder fer dures i concentrar-me
- Falta d'espai íntim propi on poder estar sol/a, tranquil.
- Afectació a la relació amb el propi cos: descoberta, sexualitat.

En la pensión compartíamos baño con 15 personas. A mí me daba miedo dejar a mi hijo solo. Hay mucha gente, mucho xxx. Tengo miedo por él. Por la noche, por el día,.. siempre lo tenía que acompañar. Todo estaba siempre sucio, me da asco. Yo quería sacar a mi hijo de ahí como fuera. [...] Después de dos años nos dieron una habitación con baño propio, mucho mejor.
(Berta 42 anys, monomarental, fill de 7, Gòtic, febrer, 2021)

No tenemos agua, tenemos pinchada la luz, estoy con mi peque y la bebé. Tengo que bajar a la fuente a por agua. La caliente en el butano y tengo que lavarlas como puedo. Necesitan mucha higiene y sin agua es muy difícil, sobre todo en invierno. (Sarah, monomarental, 2 filles de 4 i 0 anys, Barceloneta, novembre 2020)

Mis hijos no tienen espacio para hacer los deberes. Lo hacen encima de la cama o sentados en el suelo. (Salma, 28 anys. Monomarental, tres fills de 3, 7 i 10, Raval, novembre 2020)

4.1.(a) Impactes materials (en l'espai personal i íntim)

- Accés a una alimentació saludable. Canvi en l'alimentació - desnutrició
- “On estan les meves coses”, les meves joguines, els meus llibres, la meva roba, els meus records.
- Manca d'espai per a desenvolupar les activitats pròpies (tocar el violí)
- Dificultats en endreça, hàbits i rutines.
- Més risc de violències físiques o abusos sexuals

Font: Fotograma del vídeo promocional del festival#enfocats2022.
Centre Cívic Pati Llimona <https://enfocats.net/2022/>

“Quan va arribar el burofax que ens deia que havíem de marxar en un mes vaig posar totes les nostres coses en capsos, i vaig tirar i regalar moltíssimes. Ho teníem tot al passadís, a una habitació, a tot arreu. El judici de desnonament no va arribar mai, per sort, vam negociar i amb l'ajuda de l'Ajuntament i les veïnes ens quedem 7 anys més. Però quan van obrir les capsos, dos anys després, la nena deia, ‘Ostres, mama, tenia totes aquestes joguines, i no he pogut jugar amb elles’. Ja li ha passat l'edat, perquè aleshores ja tenia 10 anys”. (Olga, 52 anys, casada, dos fills de 25 i 27 i una filla de 15 anys. La Ribera – Santa Caterina, novembre 2019)

Lo tenemos todo en cajas, en maletas debajo de la cama, no podemos tener nada. Solo hay una taquilla para cada uno. No guardo nada de cuando era pequeño. Él me pregunta, pero no he podido guardar nada. (Berta, 42 anys, monomarental, fill de 7 anys. Gòtic, agost 2020)

Primera infància (0-5 anys)

Infància (6-11 anys)

Adolescència (12-17 anys)

4.1.(b) Impactes relacionals (en l'espai personal i íntim)

- No poder convidar les meves amistats i companys i companyes de classe a casa meva
- Reducció d'accés a l'oci
- Trencament de relacions
- Inestabilitat i falta de sentir-se segur
- Resistència a crear relacions per por de perdre-les
- No hi ha lloc per a sentir-me reconegut amb les coses que faig (els meus dibuixos)
- Por i desconfiança en les institucions i adults
- Desemparament
- Desarrelament
- Pitjor perspectiva vital i de futur
- Representació i reconeixement

A mí me gustaría por ejemplo darle a mi hija una paguita a la semana para que tenga sus gastos y se sepa administrar, y luego para que aprenda también el valor de la pasta, y que lo sepa apreciar. Yo, por ejemplo, a mis hijos no les he podido dar una paga nunca, y yo creo que les hubiera venido muy bien.

Para no tener que avanzarte tanto al tema de la pasta. Para que ellos no tuvieran el ansia de la pasta, para que ellos no tengan que decir quiero trabajar, para invitar a la novia al cine o salir con los amigos, y dejen los estudios. (Dona, 51 anys, Biparental, tres fills, Santa Caterina, Març, 2020)

Els meus pares tenien la casa de propietat, van fer esforç, però la van poder pagar. Jo no puc pagar una casa de propietat, malgrat que pago molt més que ells. I al meu fill li veig compartint habitació tota la seva vida. Penso que el meu fill, no seria tan insegur si tingués la casa assegurada. (Sandra, Monomarental, fill de 12 anys, Gòtic, gener, 2021).

4.1.(c) Impactes en la salut física, mental i afectiva (en l'espai personal i íntim)

- Inestabilitat i inseguretat
- Inseguretat i falta de confiança en un mateix
- Angoixa vital, ansietat i estrès
- Sensació de solitud i desprotecció
- Por i desconfiança en les institucions i als adults
- Atacs de pànic davant la policia
- Problemes d'identitat i pertinença
- Desarrelament: sensació de no pertànyer enlloc
- Sensació d'impotència i invisibilització, no importa el que pensi o senti
- Por de poder perdre la casa o trauma per haver-la perdut
- Sentir vergonya de la pròpia situació
- Intimitat sempre compartida

Desde lo del desahucio el no ha podido dormir. Se hace pis en la cama, no le digas que te lo he dicho le da mucha vergüenza. La pequeña no se entera, pero él sí. Ahora pega en el colegio, y tenemos que explicarle a la profesora, que llama para preguntar si pasa algo en casa. (Yasmin, 30 anys, biparental, fill de 7 i filla 3 anys. Gòtic, abril 2018)

La meva filla petita em pregunta: "Si a l'escola em diuen que la policia és bona, perquè ens volen fer fora de casa, perquè peguen a la gent que ens vol ajudar?". No sé què dir-li [Silenci] (Mireia, 39 anys, filla de 7 anys, Barceloneta, juny 2021)

Primera infància (0-5 anys)

Infància (6-11 anys)

Adolescència (12-17 anys)

4.1.(c) Impactes en la salut física, mental i afectiva (en l'espai personal i íntim)

▪ Malalties físiques detectades a l'etnografia:

- Asma
- Somatitzacions i baixada de defenses
- Caiguda de cabell
- Dolors menstruals més forts i canvis en el cicle menstrual
- Trastorns físics derivats de trastorns alimentaris (anorèxia i obesitat)

▪ Malalties mentals detectades a l'etnografia:

- Ansietat
- Estrès
- Depressió
- Atacs de pànic
- Atacs de violència contra els pares o tutors
- Autolesions
- Estrès post-traumàtic
- Terrors nocturns
- Trastorns alimentaris
- Trastorns de la son

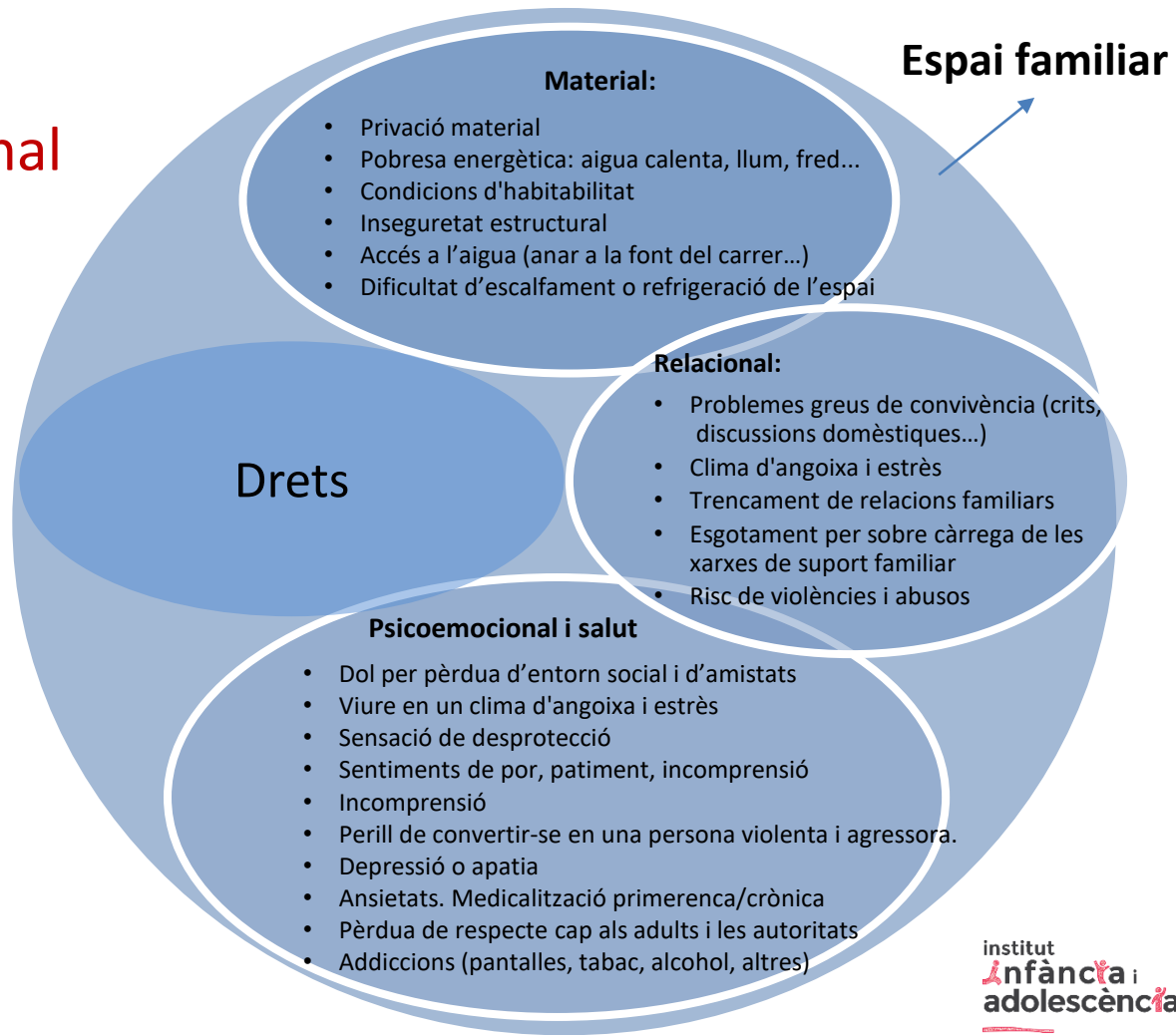
▪ Altres dolències físiques i/o emocionals

- Dèficit d'atenció i hiperactivitat
- Apatia
- Aïllament i desconexió del mitjà
- Angoixa vital
- Sensació d'impotència
- Frustració
- Desorientació
- Cansament i fatiga constants
- Dificultats per concentrar-se

4.2 Impactes en l'espai familiar (unitat de convivència)

4.2. Impactes de l'emergència habitacional en l'espai familiar

4.2.(a) Impactes materials (en l'espai familiar)

- Privació material
- No poder cobrir les necessitats bàsiques
- Empitjorament de les condicions d'habitabilitat: Inseguretat estructural de l'edifici (*mòbbing*/ocupació/perill d'incendi per punxar la llum)
- Pobresa energètica: aigua calenta, talls de llum, accés a l'aigua
- Dificultat d'escalfament o refrigeració de l'espai
- Precarietat i inseguretat
- Fragilitat i inseguretat per la possible denegació/renovació d'un ajuda social (quan es percep)
- Falta d'espais compartits

El meu assistent social m'ajuda moltíssim. A més d'ajudar-me a aconseguir d'habitatge, que paga el 50% del lloguer, sempre està al cas de si necessito alguna cosa de manera puntal. Als pitjors moments quan no havia arribat el Fons 0- 16 [l'ajuda estava atorgada, però no s'havia fet efectiva], i com que encara no arribava l'ajuda d'Habitatge [igualment atorgada, però encara no efectiva], he arribat a demanar bons puntuals pel menjar. Era única manera d'arribar a pagar el lloguer i mantenir la casa. [...] Amb el que havia costat la negociació no podíem deixar de pagar cap mensualitat. (Dona, 50, biparental, tres fills a càrrec, Gòtic, febrer 2021).

Quando estamos todos, tenemos que hacer turnos. Si hace bueno sacamos la mesita plegable al balcón, y ella estudia, y nosotros podemos comer dentro. Tenemos que ser muy organizados. (Martina, 28, biparental, família de 5 membres que viu en un habitatge de 20m2, 3 fills. Gòtic, març 2021). Nota: durant el confinament van ser 7 persones (sogra i cunyat), sense sortida al balcó (van obrir la sortida al balcó posteriorment).

Primera infància (0-5 anys)

Infància (6-11 anys)

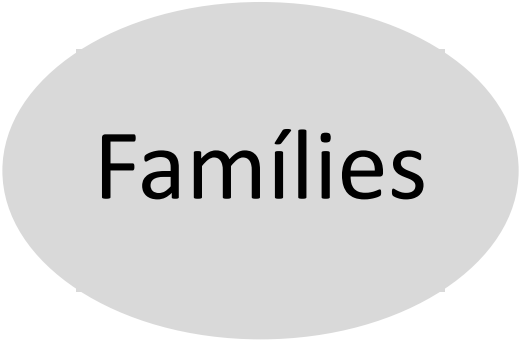
Adolescència (12-17 anys)

4.2.(a) Impactes materials (en l'espai familiar)

- **Famílies dependents d'ajuts econòmics:**
 - Inestabilitat
 - Dependència
 - Precarietat
- **Famílies en condicions de sobreocupació:**
 - No hi ha espai per jugar, poder plorar, enfadar-te, per la música...
 - Distribució i usos de l'espai (tensions per ús i neteja de la cuina i el lavabo...)
- **Famílies que viuen en una pensió:**
 - Impossibilitat de cuinar: espai simbòlic per nodrir, la cuina com a identitat familiar i cultural
 - Afectació a la dieta equilibrada
 - Règim d'hostal: no es pot penjar res a la paret, les pertinences en una taquilla
 - Absentisme escolar quan els germans, la mare/pare estan malalts

"No se lo he contado a los niños, pero evidentemente que ellos están felices con su casa. Pero tú, sí que lo sabes, pero tú, sabes que sigues en el limbo. Como cambie cualquier cosa dependes de las instituciones, y si no funciona ya la has cagado, te vuelves a quedar sin casa ¿sabes?" (Dona, 50 amb tres fills i el seu marit a càrrec, La Ribera - Santa Caterina, novembre, 2019).

4.2.(a) Impactes materials (en l'espai familiar) i famílies que depenen de les ajudes socials

Famílies

- La seguretat de les ajudes públiques, directa o indirectament relacionades amb el pagament de l'habitatge, permet protegir els infants del clima d'angoixa i inseguretat. Permet garantir unes condicions d'estabilitat i tranquil·litat emocional que són cabdals per al seu creixement i benestar.
- Molts infants queden fora dels ajuts d'habitatge i d'altres complementaris (beca menjador, Fons 0-16, etc.) pel fet que els criteris d'inclusió no tenen en compte les despeses de lloguer o crèdit hipotecari i del cost dels subministraments. El fet de no ponderar les despeses en els límits d'accés a les ajudes, nega l'accés a ajuts necessaris a moltes famílies, amb una falsa percepció dels diners disponibles (el que queda després de descomptar els costos de l'habitatge) en perjudici de la família.
- Els criteris d'inclusió de les ajudes dificulten l'accés a les famílies que viuen en situació de sobreocupació al seu l'habitatge. El nombre de membres empadronats a una mateixa llar no té relació directa amb la unitat familiar, però computa en el criteris econòmics. Igualment, si hi ha membres (dones i joves) que accedeixen de forma puntual o en precari a petites feines poc remunerades afecta al còmput econòmic i els deixa fora del topall econòmic d'accés a una ajuda. Els barems de ponderació actuals entre persones empadronades, persones que treballen i renda real de la família pot generar biaixos excloents.

4.2.(b) Impactes relacionals (en l'espai familiar)

- Tenir cura els uns dels altres davant un desnonament
- Problemes greus de convivència (crits, discussions domèstiques...)
- Clima d'angoixa i estrès: moltes discussions a casa
- Les xarxes de suport familiar i d'amistats pròximes s'esgoten i es saturen
- Esgotament per sobre càrrega de les xarxes de suport familiar
- El tema ocupa totes les converses de la casa
- Major risc de violències o de patir abusos
- Necessitat de més protecció i vigilància
- **Famílies en condicions de sobreocupació:**
 - Distribució i usos de l'espai (tensions per ús i neteja de la cuina i el lavabo...)
 - Conflictes entre les famílies ocupants
 - Més risc de violències i abusos

“Estamos de los nervios. Nosotros si que lo hemos dicho a los niños, porque como estábamos todo el día discutiendo, pensaban que nos íbamos a divorciar”. (Yasmin, 30 anys, Gòtic, casada, mare de fill de 7 i filla de 3 anys, Gòtic, abrii, 2018).

Ella diu: ‘Ja no vull sentir més del tema’. Quan parlem d'això tanca la porta, no pot més. (Mireia, 39 anys, mare de Nina, 7 anys).

“La meva filla li ha dit al carter que no ens porti ‘Cartes dolentes’ que ens posem molt malament”.(Mireia, 39 anys, mare de Nina, 7 anys).

- **Famílies que viuen en una pensió:**
 - Règim d'hostal: no es pot penjar res a la paret.
 - Compartir lavabo diàriament amb moltes persones desconegudes
 - No es permeten visites
 - Pressió dels veïns pels plors dels fills/es

4.2.(c) Impactes en la salut física, mental i afectiva (en l'espai familiar)

- Inestabilitat relacional
- Dol per la pèrdua d'entorn social i d'amistats
- Clima d'angoixa i estrès (puja en períodes de negociació per la conservació de la casa)
- Sensació de desprotecció
- Sentiments de por, incomprensió, apatia
- Patiment, ansietat, depressió
- Medicalització temprana-crònica
- Sensació d'impotència dels pares/mares per no poder protegir els seus fills/es
- Sensació que els pares/mares no són prou forts per a protegir-los "Els meus pares no poden protegir-me"
- Incomprensió de la realitat que els envolta
- Desafecció del sistema, pèrdua de respecte cap als adults i les autoritats
- Més risc d'adiccions: alcoholisme, pantallisme, drogopendències

Mi hijo no duerme, tiene siete años y ya se da cuenta. La pequeña, no. Él dice que si viene la policía no les dejará entrar, que si entran les pegará tan fuerte que se irán y nosotros nos quedaremos en casa. [Llora] (Yasmin, 30 anys, casada, mare de Israel de 7 i Sarah de 3 anys, Gòtic, 2018).

Font: Elpaís.es. 19/07/2021
Foto: ©Jon Imanol Reino.

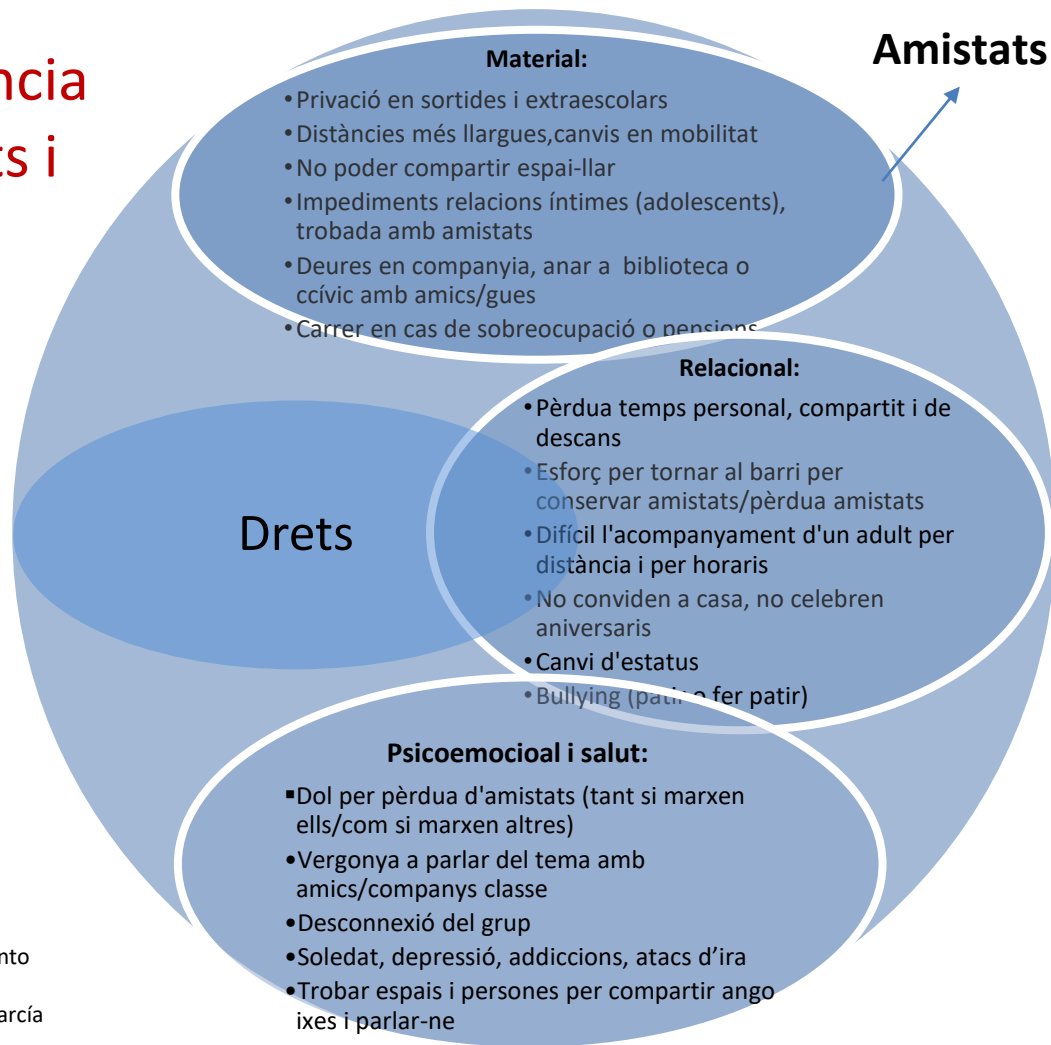

4.3 Impactes en les amistats i els iguals

4.3. Impactes de l'emergència habitacional en les amistats i amb els iguals

Font: Nosheen, Jane Marie, Ikra, Mohamed y Maheen han publicado, junto con otras jóvenes del barrio, el libro *Històries del Raval* (Blackie Books/Anagrama, 2020) Texto: Masala | Il·lustración: © María Romero García

4.3.(a) Impactes materials (en l'espai de les amistats i entre els iguals)

- Privació material que afecta les sortides i les extraescolars
- Distància entre el lloc on visc i on trobo a la meua colla
- Canvi de tipus de mobilitat, de caminar o bici a metro i/o bus
- Distàncies més llargues dificulten algunes sortides
- Impossibilitat de compartir el meu espai
- Impossibilitat de fer aniversaris i festes a casa meua
- Dificultat de relacions íntimes en espai segur (adolescents)
- Dificultat de fer deures en companyia
- Anar a la biblioteca, centres cívics o casal per fer deures i trobar-me amb els amics/gues
- Més hores al carrer en els casos de sobreocupació o pensions

Cuando tienen que hacer el trabajo con algún compañerito de la clase, no puedo, no cabemos. O va su casa o en la biblioteca. Si no, no puede hacerlo. En mi país siempre hacíamos fiesta pijama ahora imposible. Esta casa es bien chiquita, (són 5 personas en 20 m2). Martina, 32 anys, biparental, dos fills i una filla a càrrec. Gòtic, març.2021).

Et sent malament perquè no pot arribar a pagar les activitats que proposen els nou companys de la classe. "Abans tothom eren més iguals, ara la nena em demana:- Mama, som pobres? Sí, Nena, som pobres. I perquè? Puf!".(Mireia, 39 anys, mare de Nina, 7 anys, Gòtic, novembre, 2020).

4.3.(b) Impactes relacionals (en l'espai de les amistats i entre els iguals)

- Els desplaçaments de llargues distàncies entre la nova casa, fora del barri, i l'escola de l'antic barri són molt llargs, prenen temps personal i roben temps de descans
- Tornar al barri per a veure als amics és molt difícil o requereix molt esforç
- Si es canvia de barri perquè és difícil conciliar l'acompanyament d'un adult, i no es pot anar sol per distància i per horaris (es fa tard i no té qui l'acompanyi)
- L'infant i l'adolescent perd als amics i és difícil fer-ne de nous
- No poden convidar als seus amics a casa per jugar o estudiar
- No poden celebrar els aniversaris per falta d'espai si no pot fer-se en un espai obert
- Canvi d'estatus
- Bullying (patir o fer patir)

A la reunió de famílies a l'escola la directora va dir. "Ha canviat el perfil de famílies al barri, ara tenim un renda més alta". Bé!!! Per contra rebrem menys ajudes. Oh!! Clar, i ara la gent que ho necessitem ens quedem fumuts. La meva filla ara em diu si pot celebrar l'aniversari a l'hípica. Jo, flipo!" (Mireia, 39 anys, filla de 7 anys. Barceloneta, juny 2021).

4.3.(c) Impactes en la salut física, mental i afectiva (en l'espai de les amistats i entre els iguals)

- Dol per pèrdua d'amistats, tant pels que es veuen forçats a marxar del barri com pels que es queden i perden els amics que se'n van
- Vergonya (quan són desnonats, els fa vergonya parlar del tema amb els amics i amigues, o els companys de classe
- Desconnexió del grup
- Soledat
- Depressions
- Addicions
- Atacs d'ira
- Important trobar espais i persones per compartir angoixes i parlar-ne (quan comparteix el problema a classe i amb els amics és una gran ajuda)

A la mejor amiga de mi hija, la han desahuciado. Se ha ido a ciudad meridiana, y ahora sigue viniendo al barrio, a la escuela. Se levanta. Las 6.00 para salir con su madre y venir en metro. Tiene que esperar media hora delante de la puerta, cada día, haga frío o calor. Está agotada, se duerme en clase. Ha suspendido casi todas y le echan la bronca en el cole. Yo voy a hablar con ellos, porque no puede ser que está así. Lo quiere decir, que la han desahuciado para que no se rían de ella en el cole. (Alma, monomarental, 46 anys, 1 filla de 14 anys. Raval, gener, 2022)

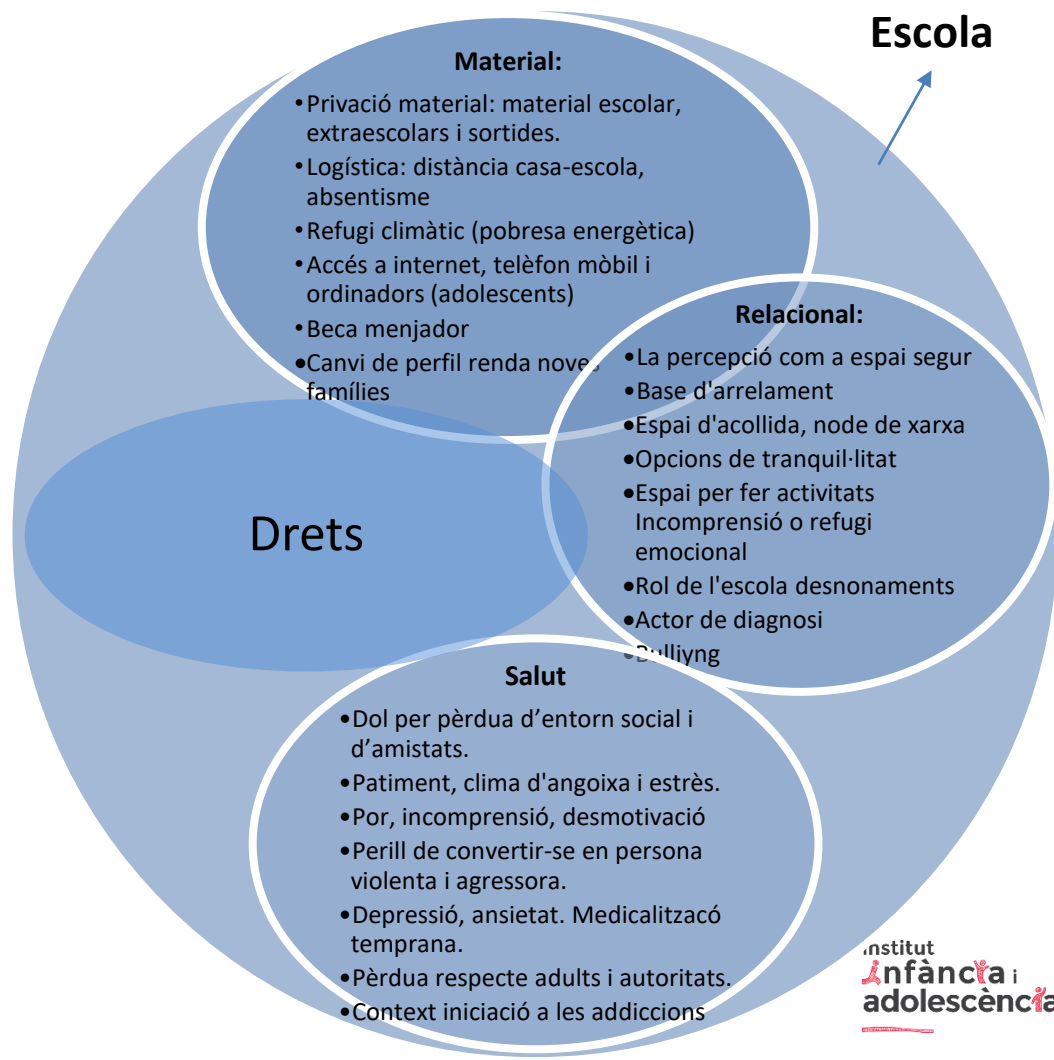

4.4 Impactes en l'àmbit de l'escola

4.4. Impactes de l'emergència habitacional a l'escola

Font: Il·lustració: ©@María Romero García

4.4(a) Impactes materials (en l'espai de l'escola)

- Privació material: material escolar, extraescolars i sortides
- Accés a internet
- Accés a telèfon mòbil i ordinadors (adolescents)
- Logística: distància casa-escola
- Absentisme
- Beca menjador
- Canvi de perfil de renda (famílies que arriben)
- Inseguretat en la matriculació per mobilitat
- L'escola com a refugi climàtic (fresc a l'estiu, calent a l'hivern)

Están con sus amigos y se desconectan de los problemas de casa ese rato. La mayor siempre me pregunta, '¿Tú qué has comido hoy?' Parece que me haga el examen, ¿sabes? (riu) Yo le digo, 'Tú primero'. A veces le digo la verdad, y si casi no he comido me lo invento copiando un poco lo que ha comido ella [en la escuela] para que no se preocupen. (Fátima, 33 anys, biparental, 2 filla de 11 i 17, i dos fills de 8 i 14 (un és diabètic). Raval, febrer 2020)

En cas de viure en una pensió, normalment lluny del centre escolar, les mares soles amb més d'un infant, han de quedar-se amb tots quan un s'emmalalteix. Si no hi ha xarxa de suport, o serveis substitutoris, obliga la resta dels germans i germanes a quedar-se a la pensió i absentar-se de l'escola (serveis socials: Observacions i treball de camp).

4.4(b) Impactes relacionals (en l'espai de l'escola)

- La percepció de l'escola com a espai segur
- L'escola com a base d'arrelament
- L'escola com a espai d'acollida
- Opcions de tranquil·litat
- L'escola com a espai per fer activitats (tocar un instrument)
- Refugi emocional
- L'escola com a agent de diagnòsi (identificació d'infants i adolescents que viuen en inseguretat habitacional – o com a agent d'incomprensió quan es desconeix la situació)
- L'escola com a node de xarxa per a les famílies
- El paper de l'escola als desnonaments
- L'escola com a espai a on es pot incrementar el patiment (*bullying*)

En la escuela le piden que dibuje su casa, su familia. Se lo inventan. No quiere poner la verdad. (Salma i els seus fills van viure en una pensió 2 anys i mig, va decidir ocupar una casa) Salma 28 anys, monomarental amb tres fills a càrrec, Raval, novembre, 2020)

Aquesta nena pot quedar-se a l'escola després de classe per practicar violí. A casa seva no pot perquè la seva família està vivint a una habitació en un pis compartit. Aquí no molesta ningú. Està tranquil·la. (Directora d'escola Cervantes, octubre, 2020),

Font: ©@Sergi Bernal

4.4(c) Impactes en la salut física, mental i afectiva (en l'espai de l'escola)

- L'escola com a agent de protecció del menor d'edat i proveïdor d'estabilitat emocional
- Dol per pèrdua d'entorn social i d'amistats
- Clima d'angoixa i estrès constants: els infants no saben si es quedaran a la mateixa escola o si canviaran d'entorn i perdran les seves amistats i el seu món
- La desinformació dels docents provoca patiment i incomprensió de la realitat dels infants que viuen en inseguretat residencial
- Desmotivació vital
- Perill de convertir-se en persona violenta i agressora
- Depressió, ansietat i medicalització temprana
- Pèrdua de respecte cap als adults i les autoritats
- Context que propicia la iniciació a les addiccions entre iguals (companys de classe)

La asistente social está en contacto con la directora y la tutora de la escuela. Ahora que ya sabemos que nos quedamos en casa [s'ha aconseguit aturar el desnonament] la asistenta llama y avisa a mi hija de que todo está bien. Como es el tercer alzamiento está sufriendo mucho, pobrecita. (Alma, monomarental, 46 anys, 1 filla de 14 anys. Raval, gener, 2022)

Mis niños no saben lo que es colgar un dibujo en la pared. Lo tenemos prohibido en la pensión. Los dibujos del día de la madre, o todo lo que hacen en la escuela, to lo tengo guardao. Yo les digo: - 'cuando tengamos casa los pondremos todos, vamos a poner la casa super bonita', ya veréis. (Salma, 28 anys, monomarental, tres fills a càrrec, Raval, novembre 2020)

4.4(c) Impactes en funció de si l'escola està o no està informada i implicada

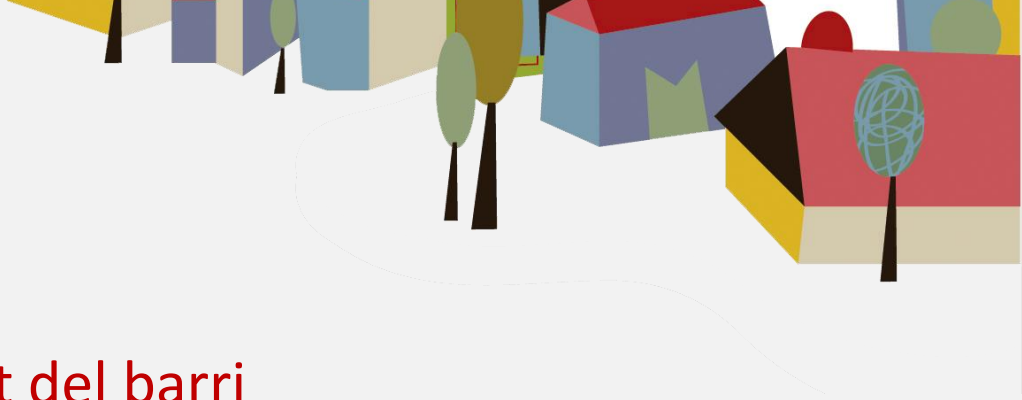
Escola
informada
i implicada

- Esdevé un referent de seguretat i de tranquil·litat que ofereix opcions i alternatives al patiment
- L'estada a l'escola, el menjador i les extraescolars allunyen als infants dels problemes del desnonament
- La majoria miren de ser a l'escola durant els alçaments judicials per a reduir l'impacte del desnonament en els infants
- Algunes famílies decideixen que els infant es quedin a casa com a mesura de pressió perquè la policia no entri a l'habitatge; però altres es coordinen amb l'escola per pal·liar els impactes en els infants. En tots dos casos, el desnonament impacta de manera traumàtica.
- L'escola és un actor social que coordinada amb els dispositius públics i moviments socials pot minorar l'impacte de la pèrdua de l'habitatge
- Algunes escoles cedeixen espai a l'alumnat que es troba en situació d'expulsió. A més, les escoles que s'han convertit en refugis climàtics estan obertes a l'estiu per oferir a tota la ciutadania un espai d'ombra i refresc per combatre la calor. Per a les famílies i els infants en situació de pobresa energètica aquesta és una gran ajuda.
- En algunes escoles es treballa el dol per pèrdua d'amistats i companys/es de classe
- L'escola pateix al seu ambient i a la seva matriculació els canvis de població, i l'expulsió el alumnes del seu barri

Escola no està informada i/o implicada

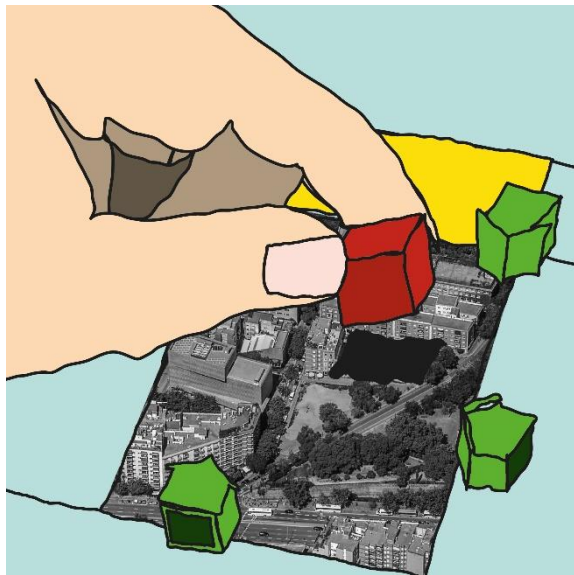
- De vegades l'escola es manté al marge del que passa al barri
- L'escola ignora el que passa i no se'n parla: a classe els desnonaments dels alumnes del barri són un tabú, o és un tema que no es tracta. Segons algunes mares seria necessari crear eines en l'entorn educatiu per sensibilitzar i informar sobre els desnonaments en els barris perquè els nens i adolescents no se sentin sols, i se'ls acompanyi millor des de l'escola.
- Quan va canviant el perfil de persones que viuen al barri i a l'escola (canvi de famílies de renda baixa per famílies més acomodades) moltes famílies de renda baixa se senten desplaçades de les noves activitats que proposen els pares i mares de renda alta.

A la reunió de famílies a l'escola la directora va dir. Ha canviat el perfil de famílies al barri, ara tenim un renda més alta. Bé!!! Per contra rebrem més ajudes. Oh!! Clar i ara la gent que ho necessitem ens quedem fumuts. La meva filla ara em diu si pot celebrar l'aniversari a l'hípica. Jo flipo!". (Mireia, 39 anys, mare de Nina, 7 anys).

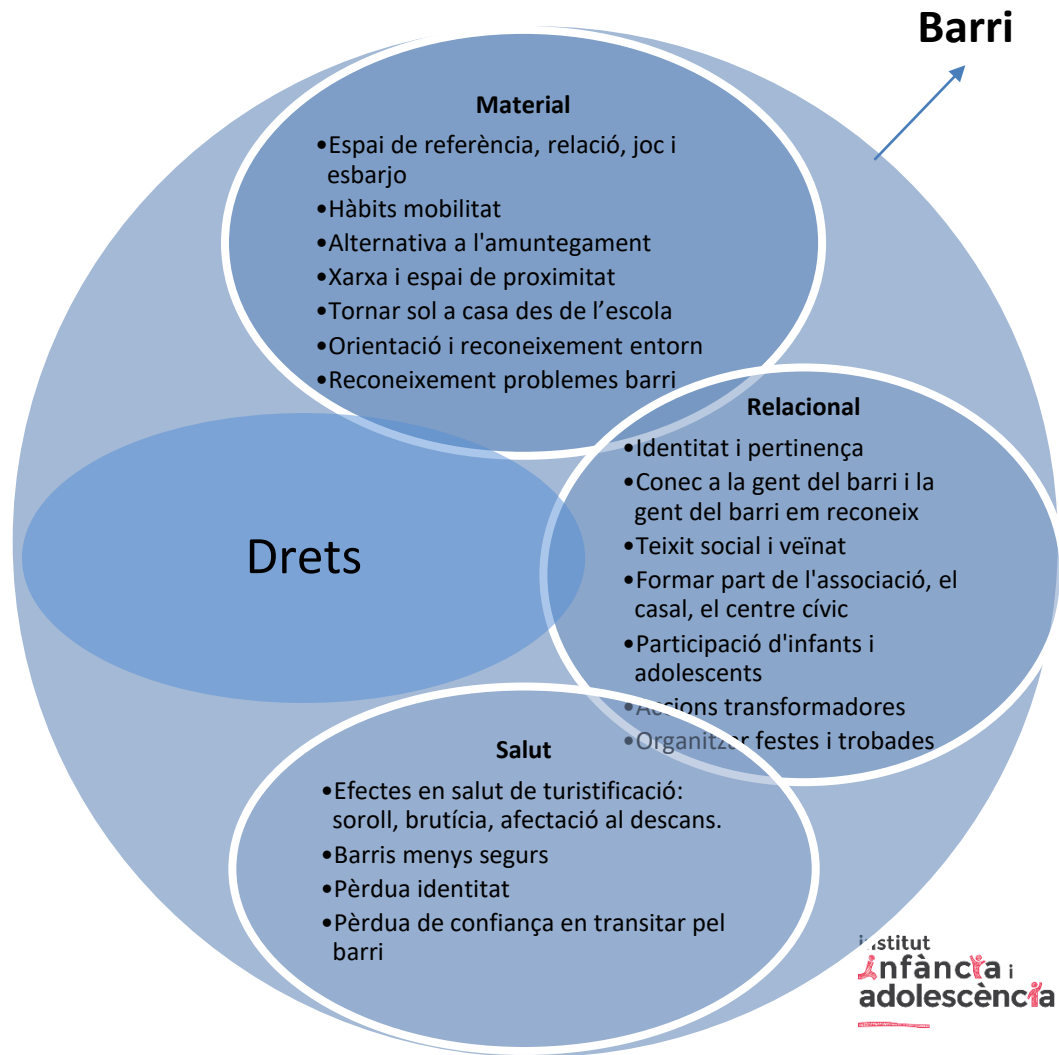

4.5 Impactes en l'àmbit del barri

4.5. Impactes de l'emergència habitacional al barri

Font: ©@Nomdenoia

4.5(a) Impactes materials (en l'espai del barri)

- Es perd el barri com a espai de referència, de relació, joc i esbarjo
- Canvis en hàbits de mobilitat
- Els dispositius del barri com a alternativa a l'amuntegament
- El barri com a xarxa
- El barri com a espai de proximitat
- Poder tornar sol a casa des de l'escola
- Orientació i reconeixement de l'entorn: tenir espais de referència al barri
- Reconeixement dels problemes del barri, i saber què fer i a qui acudir.

Cursa al carrer del Portal de l'Àngel.
Principalment turístic i de activitat comercial.
Font: ©@Sergi Bernal

Parce una tontería pero el hecho de que mi hijo y yo nos desplazemos en bici por el barrio lo cambia todo. No solo por economía, por facilidad, tiempo, por todo. Si me voy ya no me puedo mover en bici que es lo que hago habitualmente, es mi medio de transporte y el de mi hijo. Sandra, monomarental mare de 1 fill de 12, Gòtic, març, 2021)

4.5(b) Impactes relacionals (en l'espai del barri)

- El barri com a espai d'identitat i pertinença
- Poder quedar-se al parc o la plaça amb altres famílies de l'escola o altres adults de confiança
- Conec a la gent del barri i la gent del barri em reconeix
- Pèrdua d'espai de joc, transit i relació per turistificació
- Veïnat
- Teixit social
- Formar part de l'associació, el casal, el centre cívic, etc., i trobar-hi amics i coneguts del barri
- Participació d'infants i adolescents
- Accions transformadores i comunitàries
- Organitzar festes i trobades veïnals al barri

Els infants i adolescents es poden involucrar en les accions popular de les xarxes de suport mutu per canviar les coses (Observacions de camp)

Si la família assisteix a les sessions informatives de moviments socials, alguns infants fan noves amistats (Observacions de camp).

"La lluita pel nou CAP, punta de llança per la reformulació postpandèmica del Gòtic.
Font: [@Sergi_Bernal](#), la lluita [@CAPGoticNouJa](#)

4.5(c) Impactes en la salut física, mental i afectiva (en l'espai del barri)

- Efectes en la salut de la turistificació del barri: soroll, brutícia, afectació al descans, cops al més petits
- Barris menys segurs
- Pèrdua de la identitat, dol, impacte simbòlic
- Manca d'espais i comerços de representació i autorepresentació
- Pèrdua de confiança en el transitar pel barri
- Hiperestimulació, contaminació visual, acústica i atmosfèrica
- Pèrdua d'espais de joc, transit i relació

La Negreta - Espai Social del Gòtic #SomBarri
@lanegretagotic. Aquest matí hem acollit la
presentació del conte "I es va fer la
llum", l'@APE_Cat, @ESFCatalunya.

*El meu fill sent que li he abandonat.
He hagut de treure'l de l'empadronament a casa. Com que
fa feines esporàdiques, ha d'anar amb l'avi. Si no posa
en risc les ajudes que rebem. S'ha hagut d'anar del barri i es
sent molt desemparat". (Olga, 52 anys, casada, dos fills de
25 i 27 i una nena de 15 anys. Casc Antic, novembre, 2020).*

*Quan una família és expulsada del seu entorn, no compta amb les
eines per moure's als nous emplaçaments on els ha tocat anar a
viure. El fet que els infants, adolescents i adults es trobin fora del seu
entorn quotidià conegut, genera desarrelament i pèrdua d'identitat,
especialment en els infants i adolescents, quan es veuen obligats a
canviar d'escola (serveis socials: Observacions i treball de camp).*

Primera infància (0-5 anys)

Infància (6-11 anys)

Adolescència (12-17 anys)

5. Conclusions: l'arrelament, clau imprescindible per garantir els drets de la infància

5.1. El context d'inseguretat residencial a la ciutat de Barcelona (fruit de l'especulació immobiliària, la turisticació i la gentrificació de la ciutat) afecten de manera determinant no només les condicions de vida dels infants sinó també la garantia dels seus drets fonamentals reconeguts en la Convenció Internacional dels Drets de l'Infant, sustentats en 4 principis fonamentals (interès superior, no discriminació, vida digna i màxim desenvolupament, participació).

5.2. Les estratègies d'afrontament i resistència de les famílies tenen una lògica del “mal menor” amb la voluntat de minimitzar els impactes negatius dels desnonaments i la mobilitat residencial forçada en les vides dels seus fills i filles. Aquestes estratègies de resistència es sustenten en generar capital social i relacional per garantir l'arrelament al barri.

5.3. D'entre totes les estratègies d'afrontament, l'arrelament és una aposta imprescindible per a la subsistència i el benestar dels infants de les famílies empobrides i més vulnerables.

5.4. La inseguretat i l'expulsió residencial afecten tots els àmbits i espais de la vida dels infants i adolescents, des d'un sentit material, relacional, emocional, simbòlic, així com a la seva salut física, psíquica i social. L'etnografia recull la percepció de les famílies que no s'està incorporant suficientment la perspectiva d'infància en les polítiques públiques de defensa de l'habitatge.

5.5. Cal comprendre i reconèixer el paper del teixit comunitari i de les xarxes veïnals en l'actual context de crisi de l'habitatge i d'emergència residencial. L'existència d'aquestes xarxes en coordinació amb la xarxa de serveis públics, milloren i optimitzen les possibilitats d'èxit en la negociació i solucions favorables a les famílies i infants en risc de pèrdua del seu habitatge.

5.1. El context d'inseguretat residencial a la ciutat de Barcelona (fruit de l'especulació immobiliària, la turistificació i la gentrificació de la ciutat) afecten de manera determinant no només les condicions de vida dels infants sinó també la garantia dels seus drets fonamentals, reconeguts en la Convenció Internacional dels Drets de l'Infant, sustentats en 4 principis fonamentals: l'interès superior, la no discriminació, vida digna i màxim desenvolupament, i la participació.

1. El pes de les despeses de l'habitatge impacta sobre la renda familiar. Les dades estadístiques i etnogràfiques evidencien que desestabilitzen enormement l'economia domèstica i, per tant, incrementen els nivells de privació material a la llar. El cost de l'habitatge fa d'amplificador de les desigualtats socioeconòmiques entre la població de 0 a 17 anys de les famílies més vulnerables.
2. La lluita de les famílies per mantenir les seves llars és una lluita desigual. En un context d'especulació immobiliària, turistificació i gentrificació, les grans propietats i els fons d'inversió disposen d'instruments d'expulsió recolzats pel poder econòmic i judicial, que inhabiliten les limitades possibilitats de les famílies per defensar el seu dret a l'habitatge.
3. Les famílies generen diverses estratègies d'afrontament i resistència per minimitzar l'impacte d'aquesta expulsió a la vida dels seus infants i adolescents. Davant de la mobilitat forçada activen els recursos que tenen a l'abast per garantir el benestar dels seus fills i filles, en la mesura de les seves possibilitats.

4. La bretxa socioeconòmica i la crisi de l'habitatge s'ha reactivat amb major virulència després de la pandèmia, disparant els nivells de desigualtat i dificultant, encara més, les possibilitats d'accés a un habitatge digne.
5. La inseguretat residencial és un fenomen altament feminitzat que impacta greument en els estrats més vulnerables de la ciutat.
6. Moltes famílies, en la seva majoria monomarentals, es veuen obligades a triar entre el canvi de lloc de residència (amb el consegüent desarrelament), viure en una pensió oferta pels serveis socials durant llargues estades (el que impossibilita la criança i el creixement en condicions mínimament òptimes) o l'ocupació d'una casa buida. La prioritització de les opcions respon a l'aspiració de poder assolir una situació residencial estable, incorporant una lògica de minimització d'impactes i potenciació del màxim benestar de l'infant, d'acord amb les seves possibilitats.

5.2. Les estratègies d'afrontament i resistència de les famílies tenen una lògica del “mal menor” amb la voluntat de minimitzar els impactes negatius dels desnonaments i la mobilitat residencial forçada en les vides dels seus fills i filles. Aquestes estratègies de resistència es sustenten en generar capital social i relacional per garantir l'arrelament al barri.

1. Les estratègies d'afrontament de les famílies generen un capital social que crea les condicions necessàries per:
 - minimitzar els impactes negatius en la vida dels seus infants i adolescents provocats per l'emergència residencial
 - facilitar l'accés a una major igualtat d'oportunitats
 - millorar la garantia del seu desenvolupament integral com a persones i com a ciutadans i ciutadanes.
2. És tan fonamental tenir un habitatge i una certa estabilitat pel creixement, que cal entendre que les estratègies familiars són la base per aconseguir-ho, i els mals col·laterals s'entenen com a "mal menor" i s'assumeixen com a inevitables. Cap de les famílies no vol un impacte negatiu pels seus fills i filles, però assumeixen el preu de les seves estratègies en pro d'una finalitat més gran: quedar-se a casa seva i al barri.

3. L'arrelament és una necessitat essencial connectada amb la identitat i la pertinença i és, alhora, l'estratègia d'afrontament, resistència i supervivència més important, molt especialment per la població en risc de pobresa o exclusió social. Perquè d'estar arrelat al territori en depèn poder comptar amb la comunitat per afrontar la pressió d'aquesta expulsió, el suport al dia a dia en qüestions de conciliació, poder contraure petits deutes per arribar a fi de mes, l'acompanyament emocional i psicològic, l'accés a recursos immaterials i a informacions de tota mena.
4. La casa és més que un sostre. Perdre la casa i haver de sortir del barri és posar en perill la pròpia subsistència i el desenvolupament de l'infant. Mantenir la casa és garantir l'arrelament com a gran estratègia per conservar el capital social, que facilita la conciliació laboral, les estratègies de supervivència, el suport mutu veïnal i estratègies econòmiques de suport.
5. Amb l'anàlisi de les dades qualitatives recollides a l'etnografia és possible identificar uns impactes a la vida dels infants i adolescents, que no són sempre iguals, però que tenen un efecte incontestable sobre el seu dret al màxim desenvolupament, i que són les conseqüències no visibles d'aquesta emergència residencial.

6. Per les famílies vulnerables és fonamental garantir l'arrelament dels seus fills i filles, per al que viure en un habitatge de manera estable és un ingredient fonamental.
7. L'apostar per garantir l'arrelament dels seus infants passa per activar diferents estratègies i mecanismes d'adaptació i afrontament que poden anar des d'acceptar l'empitjorament de les condicions d'habitabilitat, a la privació material a la llar, l'ocupació d'un habitatge, la demanda de tot tipus d'ajuts i/o la creació d'agència a partir de la participació activa en la defensa del dret a l'habitatge a les xarxes veïnals i als moviments socials de base al barri.

5.3. D'entre totes les estratègies d'afrontament, l'arrelament és una aposta imprescindible per a la subsistència i el benestar dels infants de les famílies empobrides i més vulnerables.

1. Les famílies arrelades generen capital social i relacional que connecten amb les xarxes de suport formal i informal, garantint així els recursos necessaris per una major igualtat d'oportunitats dels seus fill i filles. Aquestes connexions possibiliten la defensa comunitària del dret a un habitatge digne i noves estratègies d'afrontament davant l'expulsió residencial.
2. Les famílies arrelades al territori tenen una major probabilitat de garantir el benestar material, relacional i emocional dels seus infants. S'incorporen entre les seves estratègies de subsistència i criança a les xarxes de serveis públics i els recursos que ofereix l'administració (xarxes formals) i compten amb l'adhesió a les xarxes veïnals, xarxes de suport mutu, els moviments socials o les Associacions de Famílies d'Alumnes (xarxes informals)

3. Els infants que viuen en famílies en situació d'exclusió socioeconòmica són els més afectats per la crisi de l'habitatge i les seves violències derivades, així com la connexió amb la negació dels seus drets fonamentals.
4. Tot i que l'etnografia recull les vivències d'infants en risc d'exclusió social i pobresa que pateixen les violències de l'emergència habitacional a Ciutat Vella, molts d'aquests impactes són extrapolables a nens i nenes de tota la ciutat en la mateixa situació d'inseguretat residencial.

5.4. La inseguretat i l'expulsió residencial afecten a tots els àmbits i espais de la vida dels infants i adolescents, des d'un sentit material, relacional, emocional, simbòlic, així com a la seva salut física, psíquica i social. L'etnografia recull la percepció de les famílies que no s'incorpora suficientment la perspectiva d'infància en les polítiques públiques de defensa de l'habitatge.

1. La vulneració del dret a l'habitatge té com a conseqüència directa la vulneració del dret al màxim desenvolupament de l'infant reconegut a l'article 6 de la Convenció dels Drets de l'Infant.
2. L'emergència residencial afecta la construcció i estabilitat de la persona en les diferents etapes de creixement i socialització del seu cicle vital, i de manera molt sensible en la infància i l'adolescència.
3. La inestabilitat habitacional i patir situacions límit, com viure un (o uns quants) desnonaments o haver de créixer en una pensió durant anys, són una de les majors preocupacions i angoixes dels nens i nenes en risc de pobresa severa i /o extrema, i la font major d'estrès i de malestar de les seves famílies.
4. Els infants poden emmalaltir físicament i mental per aquest motiu, els afecta al rendiment escolar i a la convivència a l'escola i limita greument les oportunitats d'un creixement sa, feliç i en igualtat de condicions que els seus companys/es.
5. La crisi de l'habitatge s'ha reactivat amb major virulència després de la crisi de la covid-19, disparant els nivells de desigualtat social i dificultant, encara més, les possibilitats d'accés a una casa digna i augmentant la inseguretat residencial de molts infants i adolescents a la ciutat.

6. La inseguretat habitacional traspasa tots els aspectes materials, relacionals, psicoemocionals i simbòlics de la vida diària de les nenes, els nens i les i els adolescents que la pateixen. Per citar-ne, només alguns exemples:

- Materials: no disposar d'espai, passar fred/calor, renunciar a les vacances, activitats, alimentació pobra, males condicions de l'habitatge, privacions materials a l'escola.
- Relacionals: no poder garantir la seguretat i la constància de les relacions interpersonals entre iguals i amistats, així com a les relacions de la família i veïnat, dificulta la construcció de xarxes de suport i de confiança claus en el desenvolupament de la persona i la construcció d'un capital social enriquidor (molt important en contextos de vulnerabilitat socioeconòmica)
- Emocionals: clima familiar, tristesa, problemes de salut mental, ansietat, por a ser desnonat, baix rendiment escolar, problemes de convivència a l'escola.
- Simbòliques: no poder celebrar aniversaris, no poder convidar amics a casa, no disposar de vivències clau per al creixement com cuinar el propi menjar, poder decorar la casa (quan es viu en una pensió).

5.5. Cal comprendre i reconèixer el paper del teixit comunitari i de les xarxes veïnals en l'actual context de crisi de l'habitatge i d'emergència residencial. L'existència d'aquestes xarxes en coordinació amb la xarxa de serveis públics, milloren i optimitzen les possibilitats d'èxit en la negociació i solucions favorables a les famílies i infants en risc de pèrdua del seu habitatge.

1. Les situacions de precarietat, debilitat, aïllament i pressió posen en tensió les estructures familiars i de protecció a la infància. Invertint amb ajuts directes en habitatge i en infància des de les polítiques públiques de rendes s'alleugera a les famílies de l'estrès que imposa la càrrega econòmica de la llar, allunya de la segregació residencial i atenua la pobresa energètica. Tanmateix, intentar pal·liar amb els recursos públics les conseqüències del mercat immobiliari privat té el risc d'esgotar el sistema de benestar, i provoca que els serveis i dispositius creats per la contenció de l'emergència habitacional siguin disfuncionals, poc efectius i estiguin sobrecarregats.
2. Davant d'aquesta situació de sobrecàrrega, les famílies inicien noves cerques de suport més enllà de les opcions que ofereix l'administració pública, i activen mecanismes socials de suport mutu informal i alternatiu. És per això que resulta tant important comprendre i reconèixer el paper del teixit comunitari i la creació de xarxes de suport mutu veïnal en l'actual context de crisi de l'habitatge i d'emergència residencial i en la prevenció del risc d'aparició o agreujament d'exclusió social de moltes famílies i els seus infants.

3. L'existència de xarxes veïnals i/o comunitàries de suport mutu en coordinació amb la xarxa de serveis públics, milloren i optimitzen les possibilitats d'èxit en la negociació i solucions favorables a les famílies quan aquestes es veuen afectades per una expulsió forçada del seu habitatge.
4. La coordinació entre els serveis i dispositius de l'Administració Pública davant l'emergència residencial amb els serveis socials, centres educatius i de salut, i xarxes comunitàries arrelades al territori i de diferents àmbits d'actuació és importantíssima per optimitzar recursos i minimitzar impactes en els infants que són desnonats, o que estan en risc d'exclusió residencial. Aquestes xarxes informals són capaces de mobilitzar gran quantitat de recursos humans, econòmics i materials en temps rècord, de manera autònoma i de forma autogestionada.
5. En la seva relació amb l'Administració hi ha diversitat de sensibilitats i posicionaments. Les institucions públiques tenen el repte de trobar models que incorporin la diversitat de xarxes veïnals per tal de treballar de manera interconnectada en la defensa del drets de l'habitatge i la protecció efectiva de tots els infants.

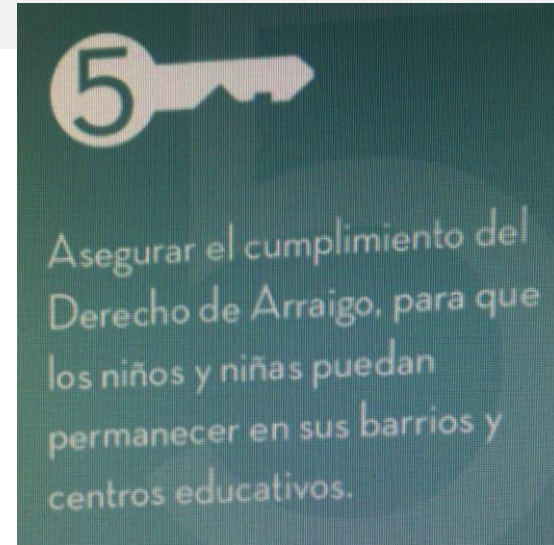
6. Recomanacions

Recomanacions a tots els nivells de l'administració pública

1. **Control dels preus del lloguer:** Cal insistir en la necessitat d'impulsar polítiques de control del preu del lloguer relatives a la protecció del dret a l'habitatge, ja que, tot i que algunes lleis han suposat avançaments importants, continuen produint-se incompliments i costos d'habitatge inassolibles per a moltes llars. Les sentències del Tribunal Constitucional no han ajudat a avançar en els intents com ara la Llei 11/2020 de mesures urgents en matèria de contenció de rendes als contractes d'arrendament d'habitatge.
2. **Parc públic d'habitatge i lloguer social:** Es necessita una aposta urgent i decidida per ampliar el parc de l'habitatge de lloguer assequible i social (impacte a mig-larg termini).
3. **Més i millors polítiques familiars** per compensar l'alt cost de l'habitatge, que fa que quedi menys marge econòmic per la cobertura d'altres necessitats importants de la infància (alimentació saludable, material escolar, activitats extraescolars, activitats culturals, vacances en família, sortides a la natura...)
4. **Ponderar les despeses de la llar en l'accés a totes les ajudes socials:** el mesurament de la renda tenint en compte únicament els ingressos de la llar no contempla l'esforç econòmic creixent que han de fer les famílies per fer front al cost de l'habitatge (hipoteca, lloguer, subministraments, rehabilitació,...). La sobrecàrrega de l'habitatge deixa cada vegada menys marge econòmic per cobrir la resta de necessitats de la llar, també per les dels seus fills i filles. Per això cal que en els criteris d'assignació de totes les ajudes socials es tinguin en compte les llars amb sobrecàrrega de les despeses d'habitatge, en especial les llars amb infants, ja que són les més afectades.

5. **Revisió de recursos i protocols actuals:** cal revisar alguns dels recursos actuals pels seus efectes negatius en les vides dels infants + pel seu cost elevat (pe/ règim de pensió quan s'allarga en el temps). Així mateix, en cas de no poder evitar un desnonament d'una llar amb infants, cal revisar els protocols d'actuació, pel seu nivell de violència simbòlica, amb impactes traumàtics en les vides dels infants i adolescents.
6. **Mesures integrals, transversals i treball en xarxa:** Davant la vulneració del dret a l'habitatge s'ha de prendre mesures preventives i pal·liatives urgents integrals, transversals i des del treball en xarxa de tots els professionals (des d'urbanisme, drets socials, habitatge, educació, salut, ...). Alhora cal millorar la coordinació/col·laboració entre els recursos de suport a l'habitatge formals i informals per maximitzar el suport a les famílies i acompanyar-les de forma més eficient.
7. **Relats en primera persona per orientar les polítiques:** cal incorporar els seus relats, en primera persona, creant espais d'escolta que donin visibilitat a les vivències i a l'experiència d'aquests infants i adolescents que viuen en inseguretat residencial i que, en el pitjor dels casos, són expulsats de les seves llars. Alhora cal potenciar recerca orientada a la incidència política per generar eines que incorporin aquests relats als protocols d'actuacions, per tal d'oferir una resposta adequada a la seva realitat i a les necessitats de creixement adaptades al seu al seu moment vital.

8. **Perspectiva de drets i dret a l'arrelament territorial-comunitari:** les mesures integrals han d'estar orientades a garantir el màxim desenvolupament de la infància i de l'adolescència, i s'han de desplegar des de tots els àmbits de l'Administració Pública (local, autonòmic i estatal). Si alguna cosa hem intentat mostrar amb aquest estudi etnogràfic és que el màxim desenvolupament no és possible sense garantir el dret a l'habitatge ni el que es podria començar a anomenar **dret a l'arrelament territorial-comunitari**, que si bé no existeix amb aquesta formulació en el nostre marc constitucional actual, la seva formulació i incorporació suposaria grans beneficis per a la infància, l'adolescència i les seves famílies.

Mesures estructurals

- Control dels preus del lloguer
- Parc públic d'habitatge i lloguer social
- Més i millors polítiques familiars: recursos i serveis per garantir la criança
- Ponderar les despeses de la llar en els criteris d'accés a totes les ajudes socials

Noves maneres d'atendre a la infància

- Revisió de recursos i protocols actuals (extensió de les bones pràctiques)
- Mesures integrals, transversals i treball en xarxa (inclosos els recursos informals)
- Relats en primera persona per tenir en compte i incorporar les perspectives de la infància

Un nou dret de ciutadania

- El dret a l'arrelament territorial-comunitari

Reducció dels impactes de la crisi de l'habitatge en la infància

Bibliografia

Estratègies d'expulsió immobiliària, afrontament de les famílies i impactes en la infància i l'adolescència (dades qualitatives- etnografia)

Informes i publicacions de referència segons Institució promotora (per ordre alfabètic)

Agència de l'Habitatge de Catalunya

(2020) Guia de mesures d'habitatge durant l'emergència sanitària provocada per la Covid-19. Darrera actualització el 8 de juny de 2020. Agència Catalana d'Habitatge

<https://agenciahabitatge.gencat.cat/wps/wcm/connect/0f1440f3-826f-45af-9c50-8cea371223e3/Guia+AHC+-COVID19.pdf?MOD=AJPERES>. Darrera actualització el 8 de juny de 2020

(2018) Informe sobre el sector de l'habitatge a Catalunya 2017.

Agència de Salut Pública de Barcelona

(2018) Fotoveu Gòtic: Turisme i qualitat de vida de les veïnes i veïns del Gòtic : aproximació participativa des de la fotografia. Taula de Salut i la Taula d'Envel·liment del Gòtic, Districte de Ciutat Vella. Centre Cívic Pati Llimona. Barcelona Salut Als Barris. Consorci Sanitari de Barcelona (CSB). <https://www.aspb.cat/documents/turisme-veins-del-gotic/>

Ajuntament de Barcelona

(2021) Pla d'infància 2021-2030. <https://ajuntament.barcelona.cat/infancia/es/canal/pla-dinfancia-2021-2030>

(2018) Unitat contra la exclusió residencial. Informe 2017. Barcelona.

(2017) Turisme 2020 Barcelona. Una estratègia col·lectiva per a un turisme sostenible.
https://ajuntament.barcelona.cat/turisme/sites/default/files/turismo_2020_barcelona.pdf

(2016a) Unitat contra l'exclusió residencial. Informe 2015. Barcelona.
<https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxiu-documents/unitat-contra-exclusio-residencial-ucer.pdf>

(2016b) Pla de lluita contra el sensellarisme de Barcelona 2016-2020, Barcelona.

(2016c) Pla pel Dret a l'Habitatge de Barcelona 2016-2025. Resum executiu, Barcelona.

Comissió Europea

(2017a). Recomendación de la Comisión sobre el pilar europeo de derechos sociales. (UE) 2017/761.

(2017b). Report from the Commission to the Council on the Urban Agenda for the EU. COM(2017) 657 Final.

Fundación FOESSA

(2018). Exclusión estructural e integración social. Cáritas Española. Madrid.

Generalitat de Catalunya

(2016). L'Agenda 2030: transformar Catalunya, millorar el món: els reptes per a l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible a Catalunya. Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència i Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible, Barcelona.

Gobierno de España

Alto Comisionado contra la Pobreza Infantil (2020) Impacto de las condiciones de la vivienda de alquiler en la infancia vulnerable. Gobierno de España. Resumen ejecutivo.

https://www.comisionadopobrezainfantil.gob.es/sites/default/files/DB%2015_0.pdf

Alto Comisionado contra la Pobreza Infantil (2019) ¿Qué impacto tiene el coste de la vivienda sobre la pobreza infantil en España?. Gobierno de España.

Resumen ejecutivo. <https://www.comisionadopobrezainfantil.gob.es/sites/default/files/DB%208.pdf>

Ministerio de Fomento (2018). La Agenda Urbana Española. (versió resumida 1.0) 20 de Març de 2018. Madrid.

Institut Infància i Adolescència de Barcelona

(2020a) Avaluació d'impactes subjectius del Fons 0-16 en la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies. IIAB-IERMB - Ajuntament de Barcelona

(2020b). Covid i infància a Barcelona: Què ens diu la recerca social d'urgència sobre els impactes de la covid-19 en les vides i drets de la infància i l'adolescència? Quina resposta hi ha donat el govern de la ciutat? IIAB-IERMB - Ajuntament de Barcelona.

(2019) Dades Clau de la infància i l'adolescència en Barcelona 2018. IIAB-IERMB i Ajuntament de Barcelona.

Nacions Unides

(2018) Informe de la Relatora Especial sobre una vivienda adecuada como elemento integrante del derecho a un nivel de vida adecuado y sobre el derecho de no discriminación a este respecto. A/HRC/37/53.

(1989) Convenció sobre els Drets de l'Infant. Departament de Treball, Família i Afers Socials de la Generalitat de Catalunya. http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicas/07infanciaiadolescencia/observatori_drets_infancia/destacats_columna_dreta/Convencio_drets_infancia.pdf (17/10/2018).

Observatori DESC

(2017) Exclusión residencial en el mundo local. Informe de la crisis hipotecaria en Barcelona (2013-2016), Barcelona.

(2015) Observatori DESC, PAH de Barcelona. Emergència habitacional a Catalunya. Impacte de la crisi hipotecària en el dret a la salut i els drets dels infants. Barcelona.

Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona (OH-B)

(2019) L'habitatge a la metròpoli. Informe Anual, 2018: OH-B, Barcelona.

(2017) L'habitatge a la metròpoli de Barcelona. Sistema d'indicadors.OH-B, Barcelona.

Parlament de Catalunya

(2021) Constitució espanyola. Text consolidat

Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH)

(2016) Te quedarás en la oscuridad. Desahucios, familias e infancia desde una perspectiva de derecho. Plataforma de Afectados por la Hipoteca. Madrid. Enclave y Qiteria. Disponible en: <https://www.enclavedeevaluacion.com/project/impacto-de-los-desahucios-en-la-infancia-y-sus-familias-espana/>

Portal Jurídic de Catalunya

(2018). Llei 18/2007, de 28 de desembre del dret a l'habitatge, text consolidat.
<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/5044/1668411.pdf> (17/10/2018)

Síndic de Greuges de Catalunya

(2019) Informe sobre els drets de l'Infant. Barcelona.

UNICEF Office of Research – Innocenti

(2022) Charter for Ethical Research Involving Children. Centre for Children and Young People - Southern Cross University, Childwatch International Research Network, & Children's Issues Centre - University of Otago International.
<https://childethics.com/charter/>

Informes i publicacions de referència segons Autor/a (per ordre cronològic)

Navarro, M. (2021) Redes vecinales de apoyo y estrategias de afrontamiento en familias empobrecidas en Barcelona en tiempos de pandemia. *Gazeta de Antropolgia* [10.30827/Digibug.69640](https://doi.org/10.30827/Digibug.69640) <http://hdl.handle.net/10481/69640>

Blanco, Nel·lo, & Gomà (2020) Por una ofensiva Solidaria. *Política y Prosa*. UAB. Barcelona. <https://www.politicaprosa.com/per-una-ofensiva-solidaria/>

Antón-Alonso, F; Cruz, I, Porcel, S., i Sánchez, A. (2019) Infàncies i habitatge: sobre costos, gentrificació i emergència habitacional a Barcelona. Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (Ajuntament de Barcelona). <https://iermb.uab.cat/ca/estudi/infancies-i-habitatge-sobre-costos-gentrificacio-i-emergencia-habitacional-a-barcelona/>

Gomà, R. et al. (2019) Barcelona Metròpolis, n 111. Ajuntament de Barcelona.

Torrens, Ll. (2019) El dur combat contra la pobresa i l'exclusió social a Barcelona, a Barcelona Societat, num 23, març 2019. Ajuntament de Barcelona.

Donat, C. et al (2018) "Gentrificació i dret a la ciutat" Papers. Regió Metropolitana de Barcelona. Territori, Estratègies, Planejament. IERMB, Bellaterra.

Gomà, R. et al. (2018) *Gentrificación y derecho a la Ciudad*. N.60. Papers. IERMB. Barcelona.

Madden, D. i Marcuse, P. (2018). En defensa de la vivienda. Madrid: Capitán Swing.

Rodríguez, R. i Espinoza, M. (2018) De la especulación al derecho a la vivienda: Más allá de las contradicciones del modelo inmobiliario español. Traficantes de sueños. Madrid.

Feu Fontai P. (2017). El derecho a la vivienda en el casco antiguo de Barcelona. Quaderns de Recerca en Urbanisme. núm. 8. Barcelona.

Aricó, G. Et al.(Coord) (2016) Barrios corsarios. Memoria histórica, luchas urbanas y cambio social en los márgenes de la ciudad neoliberal Observatori Antropològic del conflicte Urbà. Pol·len edicions, Barcelona.

Mayordomo, E. & Millan, X. (2016). Cinc (o sis) raons per invertir en la Infància i no seguir perdent el temps. A: Llei d'Engel. <https://lleienel.cat/raons-invertir-infancia/> (17/10/2018)

Aricó, G. Et al.(Coord) (2015) Mierda de ciudad. Una rearticulación crítica del urbanismo neoliberal desde las ciencias sociales. Observatori Antropològic del conflicte Urbà. Pol·len edicions, Barcelona.

Onghena i Milano (2015) Certezas e incertezas del turismo: movilidad y encuentro. Notes internacionals CIDOB, núm. 116. CIDOB. Barcelona.

https://www.cidob.org/ca/publicacions/series_de_publicacio/notes_internacionals/n1_116_certezas_e_incertezas_del_turismo_movilidad_y_encuentro/certezas_e_incertezas_del_turismo_movilidad_y_encuentro

Colau, A. i Alemany, A. (2012). Vidas hipotecadas: De la burbuja inmobiliaria al derecho a la vivienda. Barcelona: Cuadrilátero de libros.

Llopis, I., VV.AA (2009) No tendrás casa en tu puta vida. Ed. Melusina. Santa Cruz de Tenerife.

Delgado, M. (2006) *Morfología urbana y conflicto social. Las medidas antigueto como políticas de dispersión de pobres*. En Bergalli, R. & Rivera Beiras, I. (Coord) Aricó, G. Et al. Emergencias Urbanas. Editorial Àntropos. Madrid.

Duque, F. (2004) "La Mépolis: bit city, old city, sim city". *Arte y cultura en las sociedades del siglo XXI*. La arquitectura de la no-ciudad. Universidad de Navarra, ISBN 84-9769-054-0, págs. 17-67. Pamplona.

Lefevre, H. (1968) Le droit à la ville. Editions Antropos, París.

Glass, R. (1964) London: Aspects of Change. London: MacGibbon & Kee.

Webgrafia

<https://ciudadesamigas.org/infancia-y-desahucios-una-web-dar-voz-los-ninos/>

<https://ciudadesamigas.org/infancia-riesgo-datos/>

<https://ciudadesamigas.org/opinan-ninos-ninas-barometro-infancia-2021/>

<https://ciudadesamigas.org/desahucios-infancia/>
<http://www.infanciaydesahucios.enclavedeevaluacion.com/estadisticas/>
<http://www.infanciaydesahucios.enclavedeevaluacion.com>
<https://www.epdata.es/datos/desahucios-estadisticas-datos-hoy-graficos-cgpj/230/espana/106>
<https://pahbarcelona.org/es/los-datos-del-cgpj-afirman-que-en-2019-hubieron-2-125-desahucios-en-barcelona/>
<https://pahbarcelona.org/es/tag/cgpj/>
<https://habitatge.barcelona/ca/serveis-ajuts/perdua-habitatge>
https://ajuntament.barcelona.cat/drets-socials/sites/default/files/arxius-documents/serveis_desnonaments.pdf
<https://ajuntament.barcelona.cat/infancia/es/canal/pla-dinfancia-2021-2030>
<https://pahbarcelona.org/es/docs-utiles-alquiler/>
<https://masala.cat/escrituras-desde-las-diferencias/>

Filmografia (per ordre cronològic)

(2022) En los márgenes. Direcció: Juan Diego Botto. https://www.filmin.es/pelicula/en-los-margenes?gclid=CjwKCAiA3KefBhByEiwAi2LDHGbnN4Bi5XuxkwCKe7rPF_elyNxAkBMHmGiZ96RnQIL3ETRz0mOCV7BoCzEwQAvD_BwE
(2021) (In)Vulnerables. Direcció: Jorge Grau Rebollo, Nicolás Lorite García i Equip Documental I+D Vulnerables, UAB. Realització Jordi Orobitg, Etnografía: Miryam Navarro Rupérez. https://www.youtube.com/watch?v=bP6SsPX_HXc
(2020) Antidisturbios. Direcció: Rodrigo Sorogoyen. <https://www.filmaffinity.com/es/film770080.html>
(2015) Techo y comida. Direcció: Juan Miguel del Castillo. <https://www.filmin.es/pelicula/techo-y-comida?origin=searcher&origin-query=primary>

Blogs autoria imatges cedides

Sergi Bernal <https://sergibernal.eu/> o https://twitter.com/sergi_bernal
Nomdenoia <https://nomdenoia.blogspot.com> ; <https://linktr.ee/paubadia>
Jordi Orobitg <https://vimeo.com/search?q=Jordi%20orobitg>

Dades i informes de l'informe complementari: *Context residencial i costos de l'habitatge en les vides dels infants: estat de la qüestió 2021* (dades quantitatives – registres i fonts estadístiques)

Informes referenciats (per ordre cronològic)

- Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2022). [*Dades clau d'infància i adolescència a Barcelona 2021*](#) (Pineda, L., Stinus, E., & Curcoll, L.). Institut Infància i Adolescència de Barcelona-Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (Ajuntament de Barcelona).
- Antón-Alonso, F; Cruz, I, Porcel, S., i Sánchez, A. (2019) [*Infàncies i habitatge: sobre costos, gentrificació i emergència habitacional a Barcelona*](#). Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (Ajuntament de Barcelona).
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona, Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona i Ajuntament de Barcelona (2018). [*Desigualtat i pobresa infantil a Barcelona*](#) (Infografia)
- Navarro-Varas, L., Porcel, S., Cruz, I., & Pruna, M. (2018). [*Pobresa i infàncies desiguals a la ciutat de Barcelona, 2016-17*](#). Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona. (Ajuntament de Barcelona).
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2018). [*Informe Les condicions de vida de les famílies amb infants i adolescents ateses pels serveis socials de Barcelona amb problemàtiques d'extrema complexitat. Un retrat a partir de l'Enquesta de Condicions de Vida de les Persones Usuàries dels Centres de Serveis Socials de 2016*](#) (Martínez-Celorrio, X., Marín-Saldo, A., Truñó, M., & Pineda, L.). Institut Infància i Adolescència de Barcelona-Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (Ajuntament de Barcelona).

Fonts de dades primàries utilitzades

- Registres de l'Institut municipal de serveis socials (IMSS), 2016-2021. Ajuntament de Barcelona
 - Servei d'Intervenció Social de Famílies amb Menors (SISFAM), 2016-2020.
 - Centre d'urgències i emergències socials de Barcelona (CUESB), 2018-2021.
 - Centres de serveis socials municipals de Barcelona (CSSB), 2018-2021.
- Registres del Consell General del Poder Judicial (CGPJ), 2013-2021. Govern d'Espanya.
- Registres de l'Institut municipal de l'habitatge de Barcelona (IMHAB) 2014-2021. Ajuntament de Barcelona
 - Unitat contra l'exclusió residencial (UCER), 2016-2021.

institutinfancia.cat

@InstInfancia